

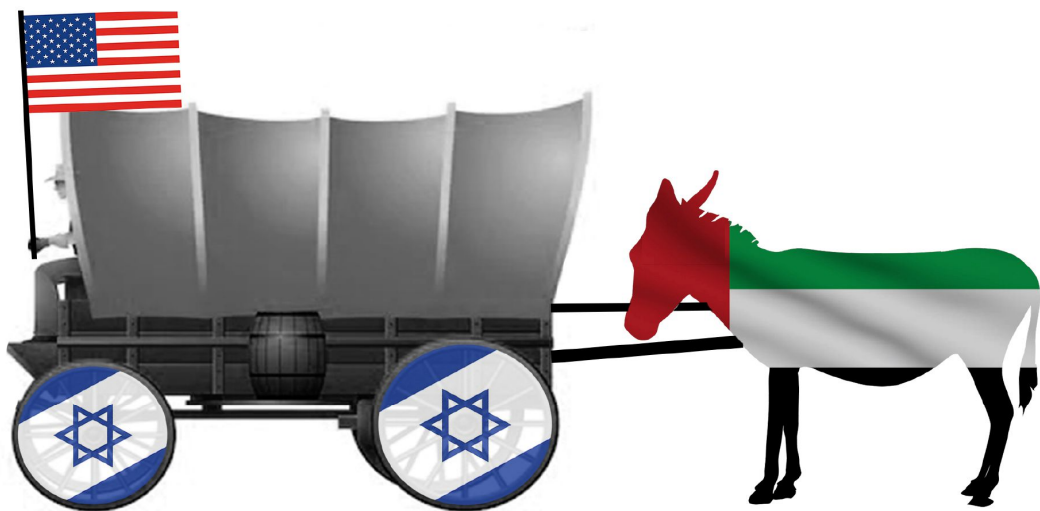

Кенг кўламли,
фикрий, сақофий журнал

Ал-Ваъй

Ал-Ваъй сўзи

«Аср келишуви» ва «аравани эшакнинг олдида қўшиш» назарияси

**Ибн Зойид ва Кўрфаз ҳукмдорлари орасидаги ёш шаҳзодалар
ушбу назариянинг энг кўзга кўринган намояндаларидир**

Ражаб Тоййиб Эрдоган
сиёсати Ислом мезонида (2)

Янги фикрий тадқиқот:
Саноат байтулмол учун
янги ресурслар

Имом Бухорий... Уламолар ва
даъватни етказувчилар учун
ўрнат олинадиган намунадир

407

Ўттиз бешинчи
йил чиқиши
Муҳаррам 1442х
Сентябр 2020м

Ливан 1000 лира

Яман 30 риёл

Туркия 1 доллар

Покистон 1 доллар

Австралия 2,5 доллар

Америка 2,5 доллар

Канада 2,5 доллар

Германия 2,5 евро

Швеция 15 крон

Бельгия 1 евро

Швейцария 2 франк

Австрия 1 евро

Дания 15 крон

Ушбу сонда

- «Аср келишуви» ва «аравани эшакнинг олдига кўшиш» назарияси... Ибн Зойид ва Кўрфаз ҳукмдорлари орасидаги ёш шаҳзодалар ушбу назариянинг энг кўзга кўринган намояндаларидир 3
- Ҳизб ут-Таҳрир иккинчи рошид Халифаликни барпо этишга яқинлашмоқда ... 16
- Ислом ҳамда унинг инсониятни бошқаришга қодирлиги 29
- Ражаб Тоййиб Эрдоган сиёсати Ислом мезонида (2) 42
- **Олам муслмонлари хабарлари** 51
- **Қуръони Карим суҳбатида** 57
- **Жаннат боғлари:** Агар мусибатлар бўлмаганида, қиёмат кунинда зиёнга учраганлардан бўлар эдик (2) 71
- **Уларнинг ҳидоятларига эргашиш:** Имом Бухорий... Уламолар ва даъватни етказувчилар учун ўрнак олиндиغان намунадир 81
- **Сўнги сўз:** Амирликлар-(Исроил) келишуви эълон қилинганидан кейин: Араб давлатлари Лигаси Фаластин масаласида яшириб келган хиёнатини ошқор қилди 87
- Суданда ташки ишлар вазирлиги матбуот котиби (Исроил) билан муносабатлар нормаллаштирилишини қўллаб-қувватлаганидан кейин ишдан бўшатилади 88

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

**«АСР КЕЛИШУВИ» ВА «АРАВАНИ ЭШАКНИНГ ОЛДИГА
ҚЎШИШ» НАЗАРИЯСИ
ИБН ЗОЙИД ВА КЎРФАЗ ХУКМДОРЛАРИ ОРАСИДАГИ ЁШ
ШАҲЗОДАЛАР УШБУ НАЗАРИЯНИНГ ЭНГ КЎЗГА КЎРИНГАН
НАМОЯНДАЛАРИДИР**

Маълумки, одатда келишув томонлар ўртасида тузилади, кейин унга мувофиқ муомалалар юритилади, шартнома имзоланади, кейин унинг бандларига амал қилинади. Бироқ, ушбу «аср келишуви» бундан мустасно. Гарчи у ер юзидаги босқинчиликни мустаҳкамлаш, қонунийлаштириш ҳамда давом эттириш жиҳатидан ўзидан олдинги шармандалик келишувларидан фарқ қилмаса-да, бироқ у бандлари маълум қилинишидан ва шу ном остидаги янги келишувларда тасдиқланишидан олдин уларга амал қилинганлиги билан олдинги келишувлардан фарқ қилади. Трамп Қуддусни (Исроил) пойтахти деб тан олиш, Америка элчихонасини у ерга кўчириш қарорини қабул қилди, Ғарбий Қирғоқ ва Йордан дарёсининг (Исроил)га қўшиб олинишини маъқуллади. У булардан бошқа бир қанча қарорларни, улар тўғрисида ҳеч қандай келишув амалга оширилмасидан олдин қабул қилди. Маълумки, ҳар қандай келишув икки томоннинг бўлишини тақозо этади... Шундай экан, «Аср келишуви»да иккинчи томон қани?

Ҳа, Фаластин масаласини ҳал қилиш барча тарафларини ҳолдан тойдирди. Америка ва бутун халқаро ҳамжамият Фаластин масаласини одатий йўллар билан ҳал қила олмади. Мусулмонларни динларига ёт ечимларга рози қилишдан, ҳукмдорларнинг ўз халқларини халқаро ечимларга ишонтиришларидан умид узилди. Мана шундан кейин, ишлар тартибига зид тарзда, яъни арава олдига эмас, орқага юриши учун «аравани эшакнинг олдига қўшиш» тарзида аср келишуви жорий қилинди. Ибн Зойид бошқалардан олдин яҳудийлар билан муносабатларни нормаллаштиришини эълон қилиб, ушбу назариянинг энг кўзга кўринган намояндаси бўлди. Бу ерда Ибн Зойидга ўхшаган, Американинг мақсади амалга ошишини қафолатлаш учун унга қўшилишни кутаётган Кўрфаздаги бошқа

ярим ҳукмдорлар ҳам борлиги ҳақида гап-сўзлар тарқалмоқда. Лекин биз уларга айтамикки, бундай одамлар, уларни хўжайинлари қаерга йўналтирмасин бирон яхшилик келтиришмайди. Содда қилиб айтганда, ушбу келишувда мусулмонларнинг арзонгаров, пасткаш ҳукмдорларига таянилмоқда, кейин мусулмонларга бу келишув мажбуран юкланмоқда. Бу келишувнинг ундан олдинги, ҳукмдорлар билан тузилган келишувлардан фарқи шундаки, бунда ҳеч ким Америка ва (Исроил) белгилаган қарашдан бошқа қарашга эга эмас. Бу келишув фақат ижро қилиниш учун бўлиб, бу ерда мусулмонлар, ҳатто Фаластин аҳли ҳам ўз сўзини айта олмайди ва ҳамма фақат унга амал қилиши керак.

Ушбу турдаги келишувларни эълон қилиш Американинг муваффақиятсизликка учраб, боши берк кўчага кириб қолганини кўрсатди. Шу боис, бундай вазиятдан чиқиб кета олиш учун келишувларни шу тарзда эълон қилишга мажбур бўлди. Ушбу келишувнинг бу тарзда эълон қилинишини сиёсий Исломга қарши курашдан ажратиб бўлмайди. Чунки сиёсий Исломга қарши кураш минтақадаги Америка халқаро сиёсатининг тамал тоши ҳисобланади ва сиёсий Ислом унинг манфаатлари олдидаги катта тўсиққа айланган. Америка бутун ўйин карталари ўзининг қўлида бўлишига қарамай, ҳозиргача сиёсий Исломни йўқ қила олмади. Чунки сиёсий Ислом мусулмонлар орасида жамоатчилик фикрига сингиб кетган. Сиёсий Ислом жамоатчилик онгини шу даражада шакллантирдики, Америка уни ва унинг таъсирини эътиборсиз қолдира олмайди. Қолаверса, Американинг Эрон, Туркия ва Саудия каби мусулмонларни тамсил этишини энг кўп даъво қилувчи давлатлар ҳукмдорларига ифлос ролларни топшириши ушбу жамоатчилик онгини заифлаштиради, аксинча, кучайтириб юборди. Масалан, бугунги кунда мусулмонлар олдида Саудия ҳукмдорларининг обрўси тушиб кетди, нафақат уларнинг, балки ўз позицияларида шу ҳукмдорларга эргашган уламолар ҳам ўз обрўсини йўқотди. Демак, мусулмонлар Америка ўйлаганидек ҳукмдорларга ва уларнинг қарорларига эргашувчи эмас, аксинча, жонли (сергак) позицияга – гарчи бу позиция гоҳ кучайиб, гоҳида заифлашиб турса ҳам – эга бўлиб қолмоқдалар. Эронга келсак, мусулмонларга нисбатан душманона муносабати сабабли ҳамда Афғонистон, Ироқ, Яман, Сурия ва Ливанда Америка билан кўплаб муштарак манфаатлар кесишгани туфайли, у мусулмонларнинг душманига айланди. Мусулмонларнинг унга душманлиги жонли (тирик) душманликдир. Яъни, Уммат унга

нисбатан пайт пойлаяпти, мусулмонларга қарши содир этган жиноятлари учун ундан ўч олишни истади. Мусулмонлар Эроннинг бу жиноятларини Америка манфаати учун содир этилган деб биладилар. Ҳатто мусулмонлар Эрдоганнинг ҳалокатли шаръий ҳатоларини ҳам қайд этиб боришмоқда. Гарчи у бир мунча вақт мусулмонларни алдашга қодир бўлган бўлса ҳам, бу ерда унинг ҳалокатли ҳатоларини кузатиб бораётганлар ва унинг ролини фош этадиганлар бор. Мусулмонларнинг кенг онгли гуруҳи Эрдоганнинг қилаётган ишлари ҳақида умумий тасаввурга эга. Унинг содда мусулмонлардан фойдаланиши онгли кишилар норозилиги ва танқидига учрамоқда. Эрдоган ва унга ўхшаганлар албатта тарих ахлатхонасига улоқтирилади. Американинг дунёнинг ҳамма жойида мусулмонларга қарши зулм эшигини очиши уларни ўз динлари устида янада хушёрроқ бўлишга ундади. Бошқача айтганда, биз ўлик Уммат билан эмас, балки тирик Уммат билан юзлашмоқдамизки, бу Умматда барча қувват элементлари яширинган ва у ўзининг ҳаётдаги ролини қайта эгаллашни интиқлик билан кутмоқда.

Фаластин масаласи дини билан тирик бўлган ушбу Умматнинг энг муҳим масалаларидан биридир. Ушбу келишувни Умматга на аср келишуви, на Трамп ва на унинг бўйсундирилган эшаги юклай олади. Ҳа, Трамп бу келишувни ҳукмдорларга юклаб, уларни очиқ-ошкора шу келишув тарафда туришга (аслида улар доим шундай бўлиб келган) мажбурлай олади. Лекин бу мусулмонлар учун ҳеч нарсани ўзгартирмайди. Бу келишув бундай битим ва келишувларнинг энг муваффақиятсизидир. Унда фақат сохта тинчлик амалга ошишини яҳудийларнинг ўзлари ҳам билишади. Шу боис, ушбу тинчлик қуруқ овоза қилишдан ҳамда Кўрфаздаги Умматнинг нефтдан тушган пулларини яҳудийлар чўнтагига солиш учун ҳукмдорлар ўғирлаган маблағларни эксплуатация қилишдан бошқа нарса эмас. Зеро, яҳудийларнинг кимлигини жуда яхши биласиз! Улар пулга ибодат қиладиган кимсалар бўлиб, ер юзидаги халқларнинг энг хасисидир.

Фаластин масаласи пайдо бўлганидан бери Ғарб учун ва яҳудийлар учун улар ўртасидаги ҳамкорликка асосланган мустамлакачилик масаласидир. У Уммат кўксига санчилган заҳарли ханжар бўлиб, Ғарб бу ханжарнинг мусулмонларни заифлаштирувчи ва ҳолдан тойдирувчи омил бўлиб қолишини истади... Мусулмонлар учун Фаластин масаласи ақидавий ва жиҳодий масаладир. Мусулмонлар наздида бу масалани халқаро қарорлар ва хоинларча тузилган келишувлар ҳал қилмайди.

Фаластин масаласи биринчи навбатда исломий масаладир. Иккинчи навбатда, унинг исломийлигини сақлаб қолиш борасидаги Парвардигорларнинг амрини татбиқ қилиш юклатилган бутун мусулмонлар масаласидир. Кейин эса, Ислоом билан бошқаришлари учун мусулмонлар томонидан танланган ҳукмдорларнинг масаласидир. Бу ҳукмдорлар Аллоҳга, Унинг Росули ва динига ҳамда мусулмонларга хиёнат қилган, Ғарб ўзининг лойиҳа ва манфаатларининг ишончли кўриқчиси сифатида танлаган ҳукмдорлар эмас, балки, Уммат танлаган ва Парвардигор шариатини татбиқ этишда ўзидан вакил қилган ҳукмдорлардир.

Мусулмонлар Мусо алайҳиссаломдан бошлаб қиёмат кунигача яшаб ўтадиган яҳудийлар ҳақида, уларга нима бўлиши, уларнинг тугаши қандай кечиши ҳамда ҳақиқий мусулмонлик сифатига эга бўлган мусулмонлар кўлида уларнинг давлати йўқ қилиниши ҳақида аниқ тасаввурга эгадирлар. Аллоҳ Субҳанаҳу улар ҳақида шундай дейди:

﴿وَقُلْنَا مِنْ بَعْدِهِ لِيَبْتَئِ إِسْرَائِيلَ أَكُنُوا الْأَرْضَ﴾

«(Фиръавндан) сўнг, Бану Исроилга: Мана шу ерни маскан тутинглар, дедик» [Исро 104]

Яъни, биз Мусодан кейин Бану Исроилга мана шу ерни маскан тутинглар, дедик. Яъни улар тарқоқ ҳолда яшайдилар, уларнинг тайинли макони ва миллий ватани бўлмайди. Ҳар бир юртда уларнинг кам сонли гуруҳи бўлиб, улар у ерда фасод уруғини сепишади ва бузғунчилик қилишади. Уларнинг бузғунчиликлари натижасида ўша юртлар аҳолиси ва ҳукмдорлари вақти-вақти билан уларни энг ёмон азоб билан азоблашган. Бу ҳақда Аллоҳ Таоло шундай дейди:

﴿وَإِذْ تَأَذَّنَ رَبُّكَ لِيُبْعَثَنَّ عَلَيْهِمْ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ مَنْ يَسُومُهُمْ سُوءَ الْعَذَابِ﴾

«Ўшанда Парвардигорингиз албатта уларнинг устига қиёмат кунигача ёмон азоб билан азоблайдиган зотларни юборишини билдирган эди» [Аъроф 167]

Бунга тарих гувоҳ бўлган. Улар турли халқлар ва давлатлар томонидан қийноққа солинган, азобланган, қувғин қилинган ва ўлдирилган. Чунки улар бузғунчи озчилик сифатида яшаган давлатларда фасод уруғини сепишда, низо кўзгашда, фоҳишаликни тарқатишда, судхўрликда, одамларнинг молларини ноҳақ-ҳаром йўллар билан ейишда ва урушлар оловини ёқишда айбланишган... Улар тарқоқ бўлган пайтларида уларга ўзлари яшаётган давлатлар томонидан азоб берилган, уларни бутунлай йўқ қилиш юз

бермаган. Аллоҳ Таоло уларни бутунлай йўқ қилишни ирода қилгани учун уларнинг битта жойда, битта давлатда тўпланишига ҳукм қилди. Токи, уларнинг бутунлай йўқ қилиниши шу давлатда амалга ошсин. Бу ҳақда Аллоҳ Таоло шундай дейди:

﴿فَإِذَا جَاءَ وَعْدُ الْآخِرَةِ جِئْنَا بِكُمْ لَفِيفًا﴾

«Бас, қачон кейинги (бузғунчиликнинг) вақти-соати келганида, сизларнинг барчангизни бир жойга жамлаймиз» [Исро 104]

Аллоҳ Таоло уларнинг икки марта туғёнга тушиб, бузғунчилик қилишларини айтган. Уларнинг биринчи туғёни ва бузғунчилигида Аллоҳ Таоло уларнинг устига куч-қувват эгалари бўлган Ўзининг мўмин бандаларини юборди. Аллоҳ Таоло айтади:

﴿فَإِذَا جَاءَ وَعْدُ أُولَاهُمَا بَعَثْنَا عَلَيْكُمْ عِبَادًا لَنَا أُولَىٰ بَأْسٍ شَدِيدٍ فَجَاسُوا خِلَلِ الدِّيَارِ وَكَانَ وَعْدًا مَّفْعُولًا﴾

«Бас, қачон у (бузғунчилик)лардан аввалгисининг вақти келганида, Биз сизларнинг устингизга (қилмишларингиз баробарида) жазолаш учун (куч-қувват эгалари бўлган) бандаларимизни юбордик. Улар (сизларни ҳалок қилиш, асир олиш учун) ҳовли-жойлар оралаб кездилар. (Бу ваъда) адо қилингувчи ваъда бўлди» [Исро 5]

Бу Умар ибн Хаттоб رضي الله عنه даврида юз берган. Уларнинг биринчи туғёни ва бузғунчилигидан кейин яҳудийлар ҳақида уларнинг тарқоқ ҳолда яшаб, уларга давлатлар томонидан энг ёмон азоб берилганидан бошқа нарсани эшитмадик. Бундай азобларнинг энг кўзга кўрингани немис халқига қарши яҳудийлар содир этган бузғунчиликлар оқибатида Гитлернинг уларга азоб берганидир. Яҳудийларнинг иккинчи туғёни ва бузғунчилигига келсак, Британия бошчилигидаги куфр давлатлари ёрдами билан нажас давлат эълон қилиниши билан яҳудийлар муборак Фаластин заминига тўпланган айни шу даврда бўлди. Яҳудийлар ўзлари учун уларни жамлаб ҳимоя қиладиган миллий ватанга эришдик, деб ўйлашмоқда. Лекин улар бунинг ортида Аллоҳнинг иродаси борлигини билишмайди. Чунки Аллоҳ уларни бутунлай йўқ қилиш учун бир жойга тўпланишларини ирода қилди. Яҳудийларнинг ушбу иккинчи бор туғёнга тушиб бузғунчилик қилишлари мўмин бандаларнинг биринчи марта масжидга кирганларидек яна масжидга киришларини кутмоқда. Аллоҳ Таоло айтади:

﴿فَإِذَا جَاءَ وَعْدُ الْآخِرَةِ لَيْسَ تَتَوَّأُوْا وَجُوهَكُمْ وَلِيَدْخُلُوا الْمَسْجِدَ كَمَا دَخَلُوهُ أَوَّلَ مَرَّةٍ وَلِيُتَبِّرُوا مَا عَلَوْا تَتَبِيرًا﴾

«Бас, қачон кейинги (бузғунчиликнинг) вақти-соати келганида, (улар яна) юзларингизни қаро қилишлари, аввалги сафар кирганлари каби Масжидул (Ақсо)га кириб, (уни топташлари) учун ҳамда ўзлари эгаллаб олган (барча) ерларни вайрон этишлари учун (яна душманларингизни сизларнинг устингизга юборурмиз)» [Исро 7]

Аллоҳ Субҳанаҳу яҳудийларни бутунлай йўқ қилиб, уларнинг давлатини батамом тугатишни ирода қилгани учун уларнинг бир жойга тўпланишларига ҳукм қилди. Шунинг учун биз уларга айтамиз: Истаганингизни қилинг, ваъда қилинган кун унутилмас ва сизлар бутунлай йўқ қилинадиган кун бўлади. У кун кечикмайди, мусулмонлар у кунни бетоқатлик билан кутмоқдалар. Сизларнинг йўқ қилинишингиз Росулulloҳ ﷺ башорат қилганларидек Ислом асосида ва мусулмонлар қўли билан бўлади». Бухорий Ибн Умардан ривоят қилган ҳадисда у айтади: Мен Росулulloҳ ﷺнинг шундай деб айтаётганларини эшитдим:

«تَفَاتِلُكُمْ الْيَهُودُ فَتَسْلُطُونَ عَلَيْهِمْ، ثُمَّ يَقُولُ الْحَجْرُ: يَا مُسْلِمُ هَذَا يَهُودِيٌّ وَرَأَيْي فَاقتُلْهُ»

«Яҳудийлар сизларга қарши жанг қилади, сизлар улар устидан ҳукмронликни қўлга киритасизлар. Ўшанда ҳатто тош ҳам: Эй мусулмон, мана менинг ортимда яҳудий турибди, кел уни ўлдир, дейди». Бу – Росулulloҳ ﷺ:

«ثُمَّ تَكُونُ خِلاَفَةٌ عَلَى مِنْهَاجِ النَّبِيِّ»

«Сўнг Пайғамбарлик минҳожини асосидаги халифалик бўлади», деб бизга ваъда қилган Халифалик даврида бўлади. Аллоҳнинг изни ила Халифалик дунёнинг шарқию ғарбига ҳукмронлик қилиши билан шонли давлатга айланади ҳамда Азиз ва Ҳамид Зотнинг тўғри йўлига даъват қилади. Муслим Савбондан ривоят қилган ҳадисда Савбон айтади: Росулulloҳ ﷺ айтадилар:

«إِنَّ اللَّهَ زَوَى لِي الْأَرْضَ، فَرَأَيْتُ مَشَارِقَهَا وَمَغَارِبَهَا، وَإِنَّ مَلِكًا أُمَّتِي سَيَبْلُغُ مَا

زَوَى لِي مِنْهَا»

«Аллоҳ ерни менга йиғиб кўрсатди, шунда унинг кун чиқишидан кун ботишигача барча жойларини кўрдим. Аниқки, Умматим мулки менга йиғиб кўрсатилган жойларгача етиб боради». Лекин бизнинг мақсадимиз Ғарб сингари халқларни

мустамлака қилиш, уларга зулм ўтказиш, бойликларини талон-тарож қилиш эмас. Аксинча, одамлар тўп-тўп бўлиб Исломга кириши, кофир бўлган кимсалар сўзи тубан, Аллоҳнинг сўзи юксак бўлиши ҳамда уларни одамларга қуллик қилиш зулматидан раббоний ҳидоят нурига олиб чиқиш учундир. Бу эса, Аллоҳнинг рад этилмайдиган ва ёлғон бўлмаган ваъдасидир. Эртанги кун кутиб турган киши учун яқиндир.

Ушбу Ал-Ваъй сўзида берилган мақоламизга шайх Муҳаммад Мутаваллий Шаъровий роҳимаҳуллоҳнинг Исро сураси оятлари тафсирида айтган, (Исроил) давлатининг йўқ бўлиши тўғрисидаги гапларини қўшишни истадик. Биз роҳимаҳуллоҳнинг видеолекциясини қоғозга туширар эканмиз, одатда у ишлатган ўзгача маҳаллий лаҳжага ҳам, имкони борича ишлатган фасоҳатли араб тилига ҳам алоҳида эътибор бердик. Аллоҳдан бизни муваффақ қилишини сўраймиз. Шайх бундай дейди:

«Аузу биллаҳи минаш шайтонир рожим: Аллоҳ Таоло айтади:

﴿وَقُلْنَا مِنْ بَعْدِهِ لِيَنِي إِسْرَائِيلَ اسْكُنُوا الْأَرْضَ﴾

«(Мусодан) сўнг Бану Исроилга Ерда яшанглар, дедик» [Исро 104] деди. Агар сизга кимдир Ерда яшанглар, деса, у сизга ер юзининг бирон қисмидан жой кўрсатиши керак. Аммо у Ерда яша, деди, холос. Хўп, у ҳолда, қаерда яшашингиз керак, масалан Бур Саиддами, Қоҳирадами, Мисрдами, Иорданиядами, қаерни ўзингизга маскан қилишингиз керак. Чунки биров фалон жойда яша деса, ўша ердан аниқ жойни белгилаб бериши керак бўлади. Бироқ Аллоҳ Таоло (اسْكُنُوا الْأَرْضَ) Ерда яшанглар), деди холос. Бунинг маъноси нима бўлади?! Бунинг маъноси шуки, яхудийлар ер юзида тарқоқ ва бўлинган миллатлар сифатида қолишади, ҳаргиз улар муайян бир жойни маскан қилишмайди, ҳеч қачон миллий ватанлари бўлмайди, деганидир. Яъни, яхудийлар баъзи юртларда озчилик бўлади ва ўша юртдаги одамлар уларга ташланиб, адоват қилиб, ўлдириб туради, демоқда. Шунинг учун Ҳақ Субҳанаҳу ушбу оятда ҳам бундай деган:

﴿وَإِذْ تَأَذَّنَ رَبُّكَ لِيُبْعَثَنَّ عَلَيْهِمْ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ مَنْ يَسُومُهُمْ سُوءَ الْعَذَابِ﴾

«Ўшанда Роббингиз уларнинг (яхудийларнинг) устига қиёмат кунигача ёмон азоб билан азоблаб турадиган зотларни албатта юборишини билдирган» [Аъроф 167]

Билдирган, деяпти. Агар Парвардигор билдирган бўлса, демак, қиёмат кунига қадар яхудийларни азоблаб турадиган зотларни албатта юборади. Улар қиёмат кунигача хамиртуруш бўлиб

қолишади... Балки бу имон учун ва яхшилик учун кўпадиган хамиртурушдир.

Шаъровий сўзини давом эттиради: Аллоҳ Таолонинг

﴿وَقُلْنَا مِنْ بَعْدِهِ لِبَنِي إِسْرَائِيلَ اسْكُنُوا الْأَرْضَ﴾

«(Мусодан) сўнг Бану Исроилга ер юзида яшанглар, дедик», дея айтган сўзи ўз тасдиқини топди. Аллоҳ уларни ер юзида миллий ватанлари йўқ майда миллат қилиб, тарқатиб ташлади. Бироқ, ботил аскарлари бўлган бир қавм келиб, уларга миллий ватан қилиб берамиз, дейишмоқда. Улар яҳудийлар учун миллий ватан қилиш ҳаракатини бошлашди ва улар учун Фаластинни ватан қилишга қарор қилишди. Биз буни ўзимиз учун қасос, деб ўйламоқдамиз. Йўқ, Аллоҳ Таоло ушбу Исро сурасининг аввалида айтганидек, бизнинг уларга

﴿عِبَادًا لَنَا﴾

«**Бизнинг** (куч-қувват эгалари бўлган) **бандаларимиз**» [Исро 4] дея сифатланган аскарлар сифатида зарба беришимизни хоҳламоқда. Маълумки, Ислом уларга дунёнинг ҳар бир юртида, яъни ер юзининг ҳамма жойида зарба бера олмайди. Лекин Аллоҳ уларга зарба берилишини хоҳлаган пайтда «لَوْفِيًا», дея айтилганидек, уларда тарқалган давлатлардан тўплаб олиб келиш мафқурасини пайдо қилди. Шунинг учун сура аввалида айтганидек,

﴿فَإِذَا جَاءَ وَعْدُ الْآخِرَةِ﴾

(**Бас, қачон кейинги** (бузғунчиликнинг) **вақти-соати келганида**),

﴿لَيْسَ تَأْوِيلُهُمْ﴾

(**юзларингизни қаро қилишлар учун**)

﴿حِثَّنَا بِكُمْ لَفِيًّا﴾

(**сизларни бир жойга жамлаймиз**). (Яъни, уларни уриб ташлаш мақсадида бир жойда жамладик). Чунки Ислом бутун дунёга қарши туришга, яҳудийлар диаспораси ёки маҳалласи у ерда бор бўлган ҳар бир юртга уруш қилишга қодир эмас... Демак, Бальфур чакирган ҳамда Британия, Америка ва Исломга душман бўлган барча давлатлар қўллаб-қувватлаган яҳудийларни бир жойга жамлаш ғояси Ислом масаласига хизмат қилиш учун бўлди. Бу қандай хизмат? Бу хизмат шуки, улар бутун ер юзида тарқок бўлганларидан ва биз бутун ер юзида уларнинг изидан юра

олмаганимиздан кейин, юқоридаги оятда, Аллоҳ яҳудийларни ер юзидан бир жойга териб олиб келажагини айтмоқда.

﴿فَإِذَا جَاءَ وَعْدُ الْآخِرَةِ جِئْنَا بِكُمْ لَفِيفًا﴾

(Бас, қачон кейинги (бузғунчиликнинг) вақти-соати келганида, сизларни бир жойга жамлаймиз)

Биз ҳозир яҳудийлар билан, Аллоҳ Таолонинг қуйидаги каломида марҳамат қилган босқичдамиз:

﴿ثُمَّ رَدَدْنَا لَكُمُ الْكَرَّةَ عَلَيْهِمْ﴾

«Сўнгра Биз сизларни (яъни, яҳудийларни) яна бир карра уларнинг устига ғолиб қилдик» [Исро 6]

Хўш, уларнинг ўша яна бир карра ғолиб бўлишлари муддати қачон тугайди? Қачонки, биз Аллоҳнинг куч-қувватга эга бўлган бандаларига айлансак тугайди. Сизлар Аллоҳнинг куч-қувватга эга бандалари бўлишни хоҳласангиз узоқлаштиринг, хоҳласангиз тезлаштиринг. Бироқ айти масалани диний масала деб билинг, уни арабларга хос масала ёхуд сиёсий масала, деб билманг, йўқ ҳаргиз бундай деманг. Балки, масалага имон ва Ислому масаласи деб қаранг. Бу эса, барчамиз Аллоҳнинг куч-қувватга эга бандаларига айланмагунимизча асло амалга ошмайди. Агар биз Аллоҳнинг куч-қувватга эга бандалари бўлсак, яҳудийлар биздан ғолиб бўлишолмайди. Аллоҳ Субҳанаҳу ва Таоло Қуръонда бирон бир масалани кўтарган бўлса, воқеда ҳам уни тасдиқлайдиган бир ҳодиса бўлиши керак. Агар ҳаёт яҳудийлар устимиздан ғолиб бўлмасдан давом этадиган бўлса биз ўз минҳож-йўлимиздан йироқлашган, ҳамма ўз хоҳиш-истагига эргашган бўлади. Шу боис, орифлардан биридан (яъни, Аллоҳнинг каломини яхши тушуниш билан Унга яқин бўлган кишилардан) яҳудийларнинг Байтулмақдисга кирганлари хабари айтилганда, у Аллоҳга сажда қилган экан. Шунда унга: яҳудийлар Байтулмақдисга кирган бўлса, сиз нега Аллоҳга сажда қилдингиз, деб сўрашибди. Шунда у «Ҳа, Роббимизнинг

﴿وَلْيَدْخُلُوا الْمَسْجِدَ كَمَا دَخَلُوهُ أَوَّلَ مَرَّةٍ﴾

(Аввалги сафар кирганлари каби Масжидулу (Ақсо)га киришлари учун), дея айтган тасдиқини топяпти. Чунки аввалги сафарги киришлари амалга ошиб бўлгандан кейингина иккинчи марта киришлари рўёбга чиқади. Демак, бу содир бўлиши керак», дея жавоб берибди. У киши Қуръоннинг масалалари воқеликда тасдиқлангани учун Аллоҳга ҳамд айтмоқда.

﴿ثُمَّ رَدَدْنَا لَكُمُ الْكَرَّةَ عَلَيْهِمْ﴾

«Сўнгра Биз сизларни (яъни, яҳудийларни) яна бир карра уларнинг устига ғолиб қилдик». Яҳудийларга бундай имкониятни бермаймиз, деб айтилмайди. Чунки биз Аллоҳнинг куч-қувватга эга бандалари бўлмаганимиз учун улар яна бир карра ғолиб бўлишди.

﴿ثُمَّ رَدَدْنَا لَكُمُ الْكَرَّةَ عَلَيْهِمْ﴾

«Сўнгра Биз сизларни (яъни, яҳудийларни) яна бир карра уларнинг устига ғолиб қилдик», деган каломни яҳудийларга қарата айтмоқда. Мана бу каломга ҳам диққат билан қаранг:

﴿وَأَمَدَدْنَاكُمْ بِأَمْوَالٍ﴾

(Биз сизларга мол-дунёни мўл қилиб бердик), деяпти. Эътибор берган бўлсангиз, яҳудийлар ҳақиқатдан ҳам жуда бой-бадавлат. Кейин, «وَبَيْنَ» фарзандларни мўл қилиб бердик», дейилди. Яъни, бу фарзандларининг ҳаммаси армия сафида.

﴿وَجَعَلْنَاكُمْ أَكْثَرَ نَفِيرًا﴾

«Сизларни нафар жиҳатидан кўп қилдик». Оятдаги نفير нима? النفير сўзи инсоннинг ўзига ёрдам беришлари учун нафар-одам чақиришни англатади. Чунки ўзи бажара олишга куч-қуввати йўқ унинг. Хўш, анави яҳудийларнинг ўзлари бажаришлари учун куч-қувватлари борми? Йўқ албатта. Шу боис, уларнинг орқаларида иккита йирик давлат турди. Демакки, уларга мол-давлат ва фарзандларни мўл қилиб берилгани ҳам, ёрдам берувчи одамларни берилиши ҳам ўз исботини топди. Кейин Аллоҳ ўз ҳукмини белгилаб, яҳудийларга

﴿إِنْ أَحْسَنْتُمْ أَحْسَنْتُمْ لِأَنْفُسِكُمْ وَإِنْ أَسَأْتُمْ فَلَهَا﴾

«Агар чиройли амаллар қилсангизлар, ўзларингизга яхшилик қилган бўлурсизлар, агар ёмон амаллар қилсангизлар ҳам ўзларингиз учундир», демоқда. Ё Парвардигор, уларнинг ғолиб бўлиш ҳолатлари давом этаверади. Албатта йўқ, давом этмайди. Чунки оятда бундай дейиляпти:

﴿فَإِذَا جَاءَ وَعْدُ الْآخِرَةِ لَيْسَ تَتَوَّأُوْا وَجُوهَكُمْ وَلِيَدْخُلُوا الْمَسْجِدَ كَمَا دَخَلُوهُ أَوَّلَ مَرَّةٍ وَلِيُتَبِّرُوا مَا عَلَوْا تَتْبِيرًا﴾

«Бас, қачон кейинги (бузғунчиликнинг) вақти-соати келганида, (улар яна) юзларингизни қаро қилишлари, аввалги сафар

кирганлари каби Масжидул (Ақсо)га киришлари ҳамда ўзлари эгаллаб олган (барча) ерларни вайрон этишлари учун (яна устингизга юборурмиз)». Гўё бу каломни бизнинг аламдан сесканиб-уйғонишимиз ва қайта Аллоҳнинг бандаларига айланишимиз учун айтмоқда. Мана, бугун биз исломий уйғонишни ва исломий онглилик кучайиб бораётганини ҳис қилмоқдамиз. Қачон Аллоҳнинг куч-қудратли бандаларига айлансак, яҳудийларга қарата

﴿فَإِذَا جَاءَ وَعْدُ الْآخِرَةِ لَيْسَ تَدْعُوا وَجُوهَكُمْ وَلِيَدْخُلُوا الْمَسْجِدَ كَمَا دَخَلُوهُ أَوَّلَ مَرَّةٍ وَلِيُتَبِّرُوا مَا عَلَوْا تَتْبِيرًا﴾

«Бас, қачон кейинги (бузғунчиликнинг) вақти-соати келганида, (улар яна) юзларингизни қаро қилишлари, аввалги сафар кирганлари каби Масжидул (Ақсо)га киришлари ҳамда ўзлари эгаллаб олган (барча) ерларни вайрон этишлари учун (яна устингизга юборурмиз)», деймиз. Қаранг, улардаги энг ҳурматли нарса нима? Улардаги энг ҳурматли нарса юз... Зеро, қаро бўладиган аъзо юздир. Энди,

﴿وَلِيَدْخُلُوا الْمَسْجِدَ كَمَا دَخَلُوهُ أَوَّلَ مَرَّةٍ﴾

«Аввалги сафар кирганлари каби Масжидул (Ақсо)га кириб, (уни топташлари) учун», оятига келсак, бу ерда Роббимиз масжиднинг тарихига ҳам, унга қандай кириб борилганига ҳам батафсил киришмади. Оятни бир ўқиб кўринг:

﴿وَقَضَيْنَا إِلَىٰ بَنِي إِسْرَائِيلَ فِي الْكِتَابِ لَتُفْسِدُنَّ فِي الْأَرْضِ مَرَّتَيْنِ وَلَتَعْلُنَّ عُلُوًّا كَبِيرًا﴾
 ﴿فَإِذَا جَاءَ وَعْدُ أُولَاهُمَا بَعَثْنَا عَلَيْكُمْ عِبَادًا لَنَا أُولَىٰ بَأْسٍ شَدِيدٍ فَجَاسُوا خِلَالَ الدِّيَارِ وَكَانَ وَعْدًا مَّفْعُولًا﴾

«Шунингдек, Биз Бану Исроилга у Китобда: «Сизлар албатта Ерда икки марта бузғунчилик қилурсизлар ва катта тугёнга тушурсизлар», деб хабар бердик. Бас, қачон у (бузғунчилик)лардан аввалгисининг вақти келганида, Биз сизларнинг устингизга (қилмишларингиз баробарида) жазолаш учун (куч-қувват эгалари бўлган) бандаларимизни юбордик. Улар (сизларни ҳалок қилиш, асир олиш учун) ҳовли-жойлар оралаб кездилар. (Бу ваъда) адо қилингувчи ваъда бўлди» [Исро 4-5]
 Аллоҳ Таолонинг

﴿وَلِيَدْخُلُوا الْمَسْجِدَ كَمَا دَخَلُوهُ أَوَّلَ مَرَّةٍ﴾

(Аввалги сафар кирганлари каби Масжидул (Ақсо)га киришлари учун), деган ояти ўша аввалги сафарда Масжидул ақсога кирилганига далолат қилади. Ушбу кириш Умар رضي الله عنهнинг Халифалиги даврида, исломий кенгайиш пайтида бўлган. Лекин ўша пайтда бу масжидга кирганимизда «Исроил»дан қасос олмаганмиз. Чунки у пайтда Ақсо масжиди «Исроил»га тобе эмасди. Балки Рум давлатига тобе эди. Шунинг учун унга биринчи марта киришимиз улардан қасос олиш учун бўлмаган. Бу – кейинчалик «Исроил»да бўладиган иккинчи марта бўладиган кириш тўғрисидаги эслатмадир.

﴿لَيْسَ تَوَّأُ وَجُوهَكُمْ وَلَيَدْخُلُوا الْمَسْجِدَ كَمَا دَخَلُوهُ أَوَّلَ مَرَّةٍ﴾

«(Улар яна) юзларингизни қаро қилишлари ва аввалги сафар кирганлари каби Масжидул (Ақсо)га киришлари учун»

Бугун ғалаба яхудийлар қўлидадир, шунинг учун биз масжиддан чиқишга мажбур бўлдик. Лекин кейинги бузғунчиликнинг вақти келганида биз уларни юзларини қаро қилиб, инша Аллоҳ аввалги сафар кирганимиздек, яна Масжидул Ақсога кириб борамиз. Бу ерда масжидга бугунги кунда кириш ҳақида гап кетмоқда, ўтмишдаги кириш ҳақида эмас. Чунки ўтмишда масжидга кириш яхудийларни хор қилиш учун бўлган эмас. Чунки Ақсо масиҳийларга, Рум давлатига қарашли бўлган.

﴿وَلَيَدْخُلُوا الْمَسْجِدَ كَمَا دَخَلُوهُ أَوَّلَ مَرَّةٍ وَلَيُتَبَّرُوا مَا عَلَوُا تَتْبِيرًا﴾

«Аввалги сафар кирганлари каби Масжидул (Ақсо)га киришлари учун ҳамда ўзлари эгаллаб олган (барча) ерларни вайрон этишлари учун». Яъни, вақтики келиб, яхудийлар уй-жой куришади ва ўша ерларга жойлашадилар, биз эса, улар жойлашган ерларни вайрон қиламиз, уларнинг вайрон бўлишлари ва ҳалокатга учрашлари муқаррар иш бўлиб, инша Аллоҳ бу албатта содир бўлади. Биз бунга мунтазирмиз.

﴿إِذَا جَاءَ وَعْدُ الْآخِرَةِ﴾

«Қачон кейинги вақт-соат келганда», демоқда: ўша вақт-соатга интизорлик бизнинг қўлимизда бўлиб, агар биз қайта Аллоҳнинг кучли қулларига айлансак, Роббимиз уни шаръий ваъдага албатта айлантиради. Худди биринчи марта бўлгани каби, уларнинг юзини қаро қиламиз ва биринчи марта кирганимиздек Ақсога кириб, улар эгаллаб олган ерларни вайрон қиламиз. Бутун оламлар Парвардигори Аллоҳга ҳамд бўлсин». Шаъровийнинг сўзларидан иқтибос тугади.

Фаластин масаласидаги энг гўзал нарса шуки, у мусулмонлар учун тенгсиз ақидавий масалани тамсил этади. Аллоҳ Таоло бу масалани тафсилоти билан зикр қилиб, ҳақ билан ботил ўртасидаги кураш хусусиятларини ўзгармас қилиб белгилади. У Зот Фаластин масаласи ҳақида аҳкомларни тартиб билан келтирди, бу масалани хушхабар қилди, унга имонни ажралмас қилиб боғлади. Аллоҳ юз берадиган воқеаларни шундай йўналишда белгиладики, агар мусулмонлар Аллоҳнинг куч-қувват эгаси бўлган бандлари бўлсагина ғолиб бўладилар. У Зот яҳудийларни тарқатиб юборишни ирода қилди. Шунинг учун улар сочилиб кетишди. Уларнинг тарқоқлиги уларни йўқ бўлиб кетишдан сақлаб қолади. Чунки тарқоқлик уларнинг устига уларни энг ёмон азоб билан азоблайдиган кимсаларнинг юборилишига тўсиқ бўлмайди. Лекин, Аллоҳ уларни йўқ қилишни истагач, улар бир жойда тўпланишлари учун уларда миллий ватан тузиш ғояси пайдо бўлади. Улар ер юзида тарқоқ бўлишганида мумкин бўлмаган иш, яъни уларнинг йўқ қилиниши улар тўпланишганида мумкин бўлади. Яҳудийлар ва Ғарбнинг улар учун миллий давлат тузиш ҳақида фикрлаши ўзларига қарши режа тузиш бўлди. (Исроил) давлатининг йўқ бўлиб кетиши ҳақида сўз юритган Исро сурасидаги оятлар гўзаллиги шундаки, бу ерда худди мусулмонларга имконият берилганидек, уларга ҳам имконият берилмоқда.

﴿إِنْ أَحْسَنْتُمْ أَحْسَنْتُمْ لِأَنْفُسِكُمْ وَإِنْ أَسَأْتُمْ فَلَهَا﴾

«Агар (шундан кейин) чиройли амаллар қилсангизлар – ўзларингизга яхшилик қилган бўлурсизлар. Агар ёмон – гуноҳ амаллар қилсангизлар ҳам ўзларингиз учундир». Мусулмонлар ҳам, агар Аллоҳнинг куч-қувватга эга бўлган қуллари бўлсалар, яҳудийларни йўқ қиладилар ва агар бундай сифатга эга бўлмасалар бунга эришолмайдилар. Лекин, ғайбий томон яҳудийларни бузғунчилик қилишлари ва йўқ қилинишлари сари кетмоқда. Мусулмонлар ўз динларига қайтадилар ва яҳудийларни йўқ қиладилар. □

**ХИЗБ УТ-ТАХРИР ИККИНЧИ РОШИД ХАЛИФАЛИКНИ БАРПО
ЭТИШГА ЯҚИНЛАШМОҚДА
(Ёрдамсиз қолдирган ва қарши чиққанлар унга зарар
етказмайди, у Аллоҳнинг фармони келгунигача
шундай давом этади!!)**

Шойиф Шеродий – Яман

Ал-Ваъй журналининг ушбу сони хижрий 1442 йилнинг бошига, яъни, муҳаррам ойига тўғри келди. Ушбу тақвимнинг бошланиши нимани англатиши бизга яхши маълум. Рошид Халифаликни барпо этиш орқали динни барпо этишга ҳаракат қилишда ҳеч ким Ҳизб ут-Тахрирга тенглаша олмаслиги ҳам мусулмонларга сир эмас. Ҳизб барпо этишга ҳаракат қилаётган ушбу Халифаликка қарши Аллоҳга, Унинг Росулига ва мўминларга очиқ душман бўлганларнинг барчаси ханузгача тил бириктиришмоқда. Бунда уларга ушбу Уммат ичидаги малай ҳукмдорлар ҳамда Аллоҳга ва охират кунига бўлган имон билан ҳисоблашмайдиган сохта уламолар эргашилмоқда... Уммат ҳар қанча азоб-уқубатларга дучор бўлмасин, Ислому бошқарувини талаб қилишдан уни ҳеч ким қайтара олмайди. Чунки у Аллоҳнинг буйруғи асосида ҳамда Ҳизб ут-Тахрир билан биргаликда ваъда қилинган Халифаликни барпо этиш орқали Аллоҳнинг ваъдасини рўёбга чиқариш сари кетмоқда... Ҳизб ут-Тахрир ташкил топганидан бери жиддий ва қатъият билан меҳнат қилди. Унинг бирдан-бир сармоясини фақат Аллоҳнинг буйруғига ва Росулulloҳ ﷺнинг тариқатига риоя қилиш бўлди. У бундан қилча ҳам оғишмади. Шунинг учун у кун сайин нусратга яқинлашмоқда, даъват фаолиятида ўтказган ҳар бир кунда унга ҳақ ваъда яқинлашмоқда. Биз буни айтар эканмиз, ҳеч кимни Аллоҳнинг олдида гуноҳсиз деб билмаймиз. Ушбу мақолани биродарларимиздан бири ўтган махсус сон муносабати билан юборган эди. Бу мақола ушбу сонда, янги хижрий йил бошланиши муносабати билан нашр қилинди. Аллоҳ Таолодан ушбу янги хижрий йилда нусрат келишини сўраб қоламиз. Зеро, нусрат куни яқинлашиб қолди.

Ҳизб ут-Тахрир

﴿وَلَتَكُنَّ مِنْكُمْ أُمَّةٌ يَدْعُونَ إِلَى الْخَيْرِ وَيَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ﴾

«Ораларингиздан яхшиликка (Исломга) даъват қиладиган, маъруфга буюриб, мункардан қайтарадиган бир жамоат бўлсин. Ана ўшалар нажот топгувчилардир» [Оли Имрон 104] деб айтган Аллоҳ Субҳанаҳу ва Таолонинг буйруғини бажариш учун ташкил топди. У – Халифаликни ва Аллоҳ нозил қилган шариат бошқарувини қайта барпо этиш сари Умматни етаклаш учун Уммат орасида ва у билан бирга фаолият олиб бормоқда. Ҳизб ут-Таҳрир мабдаий ҳизб бўлиб, у ўзи билан бирга фаолият олиб борганлар зиммасидан гуноҳни соқит қиладиган тарзда Халифаликни барпо этиш учун ҳаракат қилади. У тариқатни кўра билган, фикратни ўзлаштирган, масаласини тушунган, Умматга қарши тўқилаётган фитналарни англаб етган ва тўғри уйғонишни рўёбга чиқаришга ҳаракат қиладиган Ҳизбдир. У ўз фаолияти давомида фақат шаръий ҳукмга риоя қилади, ҳавоинафс, манфаат ёки бошқа сақофатлар таъсирига берилмайди ва ёлғиз Аллоҳ учун холис иш тутади. Унинг барча ижтиҳодлари аниқ белгиланган шаръий усулдан келиб чиққан. У ўз ишида содиқ бўлишга жиддий ҳаракат қилади, иши сўзига зид келмайди. Росулulloҳ ﷺ Маккада улар орасида динни барпо қилган ва улар У зот билан Мадинага ҳижрат қилган саҳобаларга мос келган сифат Ҳизбга ҳам мос келади. Аллоҳ Таоло саҳобаларни сифатлаб шундай дейди:

﴿لِلْفُقَرَاءِ الْمُهَاجِرِينَ الَّذِينَ أُخْرِجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ وَأَمْوَالِهِمْ يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِّنَ اللَّهِ وَرِضْوَانًا وَيَنْصُرُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ أُولَٰئِكَ هُمُ الصَّادِقُونَ﴾

«(У ўлжалар яна) ўз диёрларидан ва мол-мулкларидан ҳайдаб чиқарилган зотлар – камбағал муҳожирларникидирки, улар Аллоҳдан фазл-марҳамат ва ризолик истарлар ҳамда Аллоҳ ва Унинг пайгамбарига ёрдам берурлар. Ана ўшалар (имонларида) содиқ зотлардир» [Ҳашр 8]

Ҳизб Аллоҳнинг изни билан ўша (ҳадис шарифда айтиб ўтилган) музаффар гуруҳ бўлишга ҳаракат қилади. Бу музаффар гуруҳга қарши чиққанлар ва уни ёрдамсиз қўйганлар зарар етказолмайди, у Аллоҳнинг фармони (киёмат куни) келгунигача шундай давом этади.

Ушбу гуруҳ ҳақида Росулulloҳ ﷺнинг бир қанча ҳадислари келган. Биз ўша ҳадислар орасидаги Бухорий, Муслим ва Аҳмад Муовиядан ривоят қилган ҳадисга чекланамиз. Бу ҳадисда Муовия айтади: Мен Росулulloҳ ﷺнинг шундай деб айтганларини эшитдим:

«لَا يَزَالُ مِنْ أُمَّتِي أُمَّةٌ قَائِمَةٌ بِأَمْرِ اللَّهِ لَا يَضُرُّهُمْ مَنْ خَذَهُمْ، وَلَا مَنْ خَالَفَهُمْ حَتَّى يَأْتِيَهُمْ أَمْرُ اللَّهِ وَهُمْ عَلَى ذَلِكَ»

«Умматим орасида Аллоҳнинг буйруғини бажарувчи гуруҳ ҳар доим бўлади. Уларни ёрдамсиз қўйган ва қарши чиққанлар уларга зарар етказолмайди. Улар Аллоҳнинг фармони келгунигача шундай давом этадилар». Ушбу гуруҳга Росулulloҳ ﷺ берган сифат мос келади. Муслим Абу Ҳурайрадан, Абу Ҳурайра Набий ﷺдан ривоят қилган ҳадисда Росулulloҳ ﷺ айтадилар:

«بَدَأَ الْإِسْلَامَ غَرِيْبًا، وَسَيَعُوْدُ غَرِيْبًا كَمَا بَدَأَ، فَطُوْبَى لِلْغَرَبَاءِ»

«Ислому ғариб бўлиб бошланди ва у аввалгидек ғариблигига қайтади. Ғарибларга Тубо жаннати бўлсин». Имом Аҳмад ва Ибн Можжа бу ҳадисни ўрганиб чиқиб, Ибн Масъуднинг ҳадисидан охиридаги қўшимчаси билан нақл қилган. Унинг қўшимчаси қуйидагича: «Сўрадилар: Эй Росулulloҳ, ғариблар ким? Росулulloҳ ﷺ айтдилар:

«التَّرَائِعُ مِنَ الْقَبَائِلِ»

«Қабилалардан четлаб бегона (ғариб) бўлиб қолганлар», яъни қабила ичидаги бир ёки икки киши. Ужуррий бу ҳадисни саҳиҳ санадлари билан ривоят қилган, Албоний уни саҳиҳ – деб айтган. Ужуррийга кўра, бу ҳадис қуйидагича: Улар ким эй Росулulloҳ? Айтдилар:

«الَّذِينَ يُصْلِحُونَ إِذَا فَسَدَ النَّاسُ»

«Улар одамлар бузса, ислоҳ қиладиган кишилардир». Аҳмад ва Табароний Абдуллоҳ ибн Амр Набий ﷺдан қилган ривоятни ўрганиб, санадлари билан нақл қилган ҳадисда Росулulloҳ ﷺ айтадилар:

«طُوْبَى لِلْغَرَبَاءِ»

«Ғарибларга жаннат бўлсин». Сўрадик: Ғариблар ким? Айтдилар:

«قَوْمٌ صَاحِحُونَ قَلِيلٌ فِي نَاسٍ سُوءٍ كَثِيرٍ، مَنْ يَعَصِيهِمْ أَكْثَرُ مِمَّنْ يُطِيعُهُمْ»

«Итоат қиладиганлардан кўра осийлари кўпроқ бўлган кўпгина ёмон одамлар ичидаги оз сонли солиҳ кишилар». Бу ҳадисни Албоний саҳиҳ, деб айтган. Ушбу ҳадислардаги мазкур ғариблар одамлар бузса ислоҳ қиладиган кишилардир. Улар одамлар бузган суннатни ислоҳ қиладиган, динларини фитнадан олиб қочадиган кишилардир. Улар қабилалардан четлаб бегоналашиб қолганлардир. Чунки улар оз сонли бўлиб, ҳар бир қабилада улардан бир ёки иккита бўлади. Имомлар бу ҳадисни шундай тафсир қиладилар.

Ушбу ҳадисни воқеликка туширишга ҳаракат қилсак, унинг кўпроқ Ҳизб ут-Таҳрирға тўғри келишини кўрамиз. Биз яхши гумонда бунинг шундай бўлиб қолишини ва Ҳизбга боғланган вазифа даражасида бўлишимизни умид қиламиз. Росулulloҳ ﷺ башорат қилган Пайғамбарлик минҳожии асосидаги Халифалик барпо бўлишининг охир замонда Ҳизб қўлида амалга ошиши биз учун катта шарафдир.

Аллоҳ бу Ҳизбга мабдаий фикрининг оламийлигига муносиб равишда бутун дунёга тарқалиш имконини берди. Унинг қиёдати, ишлаш услуби, табанний қилган фикрлари ва сақофати ҳамма жойда бир хил бўлди. Ҳизб аъзолари ўртасини фақат исломий робита боғлади. Қолаверса, у ватанпарварлик, миллатчилик каби яроқсиз робиталарга ва барча мустамлакачилик робиталарига қарши курашди. У ўз программасини фақат Исломдан олди, уни фақат Аллоҳнинг буйруғи ва Росулulloҳ ﷺнинг суннати ҳаракатга келтирди.

Ҳизб ут-Таҳрир ўз аҳлини алдамайдиган етакчидир. У Исломий ҳаётни қайта бошлаш учун ҳамда Пайғамбарлик минҳожии асосидаги иккинчи рошид Халифаликни барпо этиш орқали ўз ғоясига эришиш учун ҳаракат қилмоқда. Ҳизб ушбу ғояни рўёбга чиқариш учун Аллоҳнинг Умматга берган ваъдасига бўлган тебранмас кучли имон билан кунни тунга улаб ишламоқда. Зеро, Аллоҳ Таоло бу Умматга нусрат ва ғолибликни, ер юзида халифа қилишни ваъда қилган. Аллоҳнинг ваъдаси рўёбга чиқади ва Аллоҳ Азза ва Жалла белгилаган кун ўз вақтида амалга ошади.

Ҳадисларда айтилганидек, Ҳизб ут-Таҳрирға қарши чиқадиганлар, уни ёрдамсиз қўйиб, унга зарар етказишни қасд қилганлар топилади. Лекин ёлғиз Аллоҳнинг фазли билан бу

унга зарар етказолмайди. Бу ерда ўзи ҳам даъватчи бўлиб олиб, Ҳизбнинг программасига қарши чиқаётган ҳамда одамлар томонидан жорий қилинган вазъий низомлар муваффақиятсизликка учраб, уларнинг юлдузи сўнган бўлишига қарамай, ҳамон уларни қўллашга чақираётган кимсалар бор. Яна бу ерда Халифаликни бузиб кўрсатиш ҳамда одамларни ундан нафратлантириш учун уни жирканч тарзда тасвирлаш орқали Ҳизбга қарши чиқаётганлар ҳам бор. Дарҳақиқат, улар кулашди, Халифалик эса, мусулмонлар қалбидан ўчмади. Чунки у режалаштирилганидан кўра кўпроқ мусулмонлар қалбига ўрнашган. Шунинг учун Ҳизб ут-Таҳрирни бу тарзда ёрдамсиз қолдириш ва қарши чиқиш унга зарар етказолмайди... Биз кўряпмизки, Ғарб сиёсий Исломига (исламизмга) қатъият билан қарши курашмоқда. У одамларни илмсиз, ҳидоятсиз ва нур сочиб турувчи китобсиз адаштириш учун Эрдогандан намуна ўрнида фойдаланмоқда. Эрдоган Аллоҳ у ҳақида ҳеч қандай ҳужжат нозил қилмаган Исломи таклиф қилди, давлатнинг илмонийлигини эълон қилди. У Ғарб билан, хусусан, Америка билан Афғонистон, Ироқ ва Сурияда унинг Исломига қарши режаларига мувофиқ халқаро коалицияларда иштирок этди. Ўз динларига хиёнат қилган бошқа ҳукмдорлар ҳам шундай иш тутишди... Бу ерда яна бошқалар ҳам борки, биз уларнинг аҳдини бузганлигига, Ҳизб фаолиятига қарши чиқиб, уни ёрдамсиз қолдираётганига гувоҳ бўлмоқдамиз. Росулulloҳ ﷺ буларнинг Ҳизбга асло зарар етказа олмасликларидан, аксинча, Ҳизб чорасиз қолган ҳолида ҳам Аллоҳ уни ғолиб қилишидан бизни хабардор қилдилар. Мазкур ҳолатлардан бирортасининг ҳақдан устун келгани ёки Уммат ёки эзгу ишга бел боғлаган гуруҳнинг орқага ўгирилиб кетгани ҳақида хабар берган ҳадислар келмаган. Аксинча, турли ҳадисларда битта музаффар гуруҳ ҳақида айтилган. Бу ҳадисларда музаффар гуруҳ аъзоларининг сифатлари ҳақида:

«التَّوَّاعُ مِنَ الْقَبَائِلِ»

«Қабилалардан четлаб бегона (ғариб) бўлиб қолганлар», унинг фаолияти ҳақида:

«قَائِمَةٌ بِأَمْرِ اللَّهِ»

«Аллоҳнинг буйруғини бажарувчилар», сабри ҳақида:

«مَنْ يَعْصِيَهُمْ أَكْثَرُ مِمَّنْ يُطِيعُهُمْ»

«Уларга итоат қиладиганлардан кўра осийлик қиладиганлар кўп бўлади», деб келади. Шунингдек, бу ҳадисларда улар мақталади, қадрланади ҳамда Аллоҳнинг фармони келгунигача қарши чиққанлар ва уларни ёрдамсиз қолдирганлар уларга зарар етказолмаслиги айтилади. Сўнг уларнинг ғолиб бўлиши, яъни Аллоҳнинг нусрати билан қўллаб-қувватланиши, Халифалик барпо бўлиши ҳақидаги ваъда Аллоҳнинг изни ила уларнинг қўлида амалга ошиши таъкидланиб, Умматга хотиржамлик бахш этилади.

Ҳа, ишонч билан айтамикки, Ҳизб ут-Таҳрир давомий илдамламоқда. У ўз мақсадига ва ғоясини рўёбга чиқаришга ҳар қачонгидан кўра кўпроқ яқинлашди.

Ҳизб ут-Таҳрирнинг иккинчи рошид Халифаликни барпо этишга яқинлашиб қолганига далолат қилган белгилар:

1 – Ҳизб ут-Таҳрирда ҳақиқий ўзгаришни амалга оширишга ҳаракат қилаётган сиёсий ҳаракат қувватининг элементлари етарли. Ушбу элементлар қуйидагилар:

а) Ушбу ҳаракат кўтариб чиқаётган фикр қуввати.

б) Ушбу ҳаракатни тамсил этган Ҳизб ёшларининг ташкилий қуввати.

в) Вужуд қуввати ва ҳаракатнинг Умматга таъсири.

Ҳақиқий ўзгаришни амалга оширишга ҳаракат қилаётган сиёсий ҳаракат Умматни уйғотишни, жамиятни ўзгартиришни ўз олдига мақсад қилади ва ҳокимиятни олиш учун ўз кучига таянади. Сиёсий ҳаракат буларни ўз кучи ва уни қўллаб-қувватлайдиган Уммат вакиллари кучи билан амалга оширади. Шунинг учун сиёсий ҳаракатнинг ҳокимиятни олиши Уммат орқали бўлади. Чунки Уммат салтанат соҳиби бўлиб, ҳокимиятни бериш ва ҳадя қилишга ёки тортиб олиш ва тўсиб қўйишга у эгаллик қилади. Агар сиёсий ҳаракатнинг иши шу суратда бўлмаса, унинг иши вазиятни ўзгартиришга эмас, балки, шахсларни ўзгартиришга қаратилган бўлиб қолади. Бу билан у Умматни уйғота олмайди, юртларни озод қилиб, халқларни бирлаштиролмайди... Бундай қувват Ҳизб ут-Таҳрирда етарлидир. Чунки фикр ҳаракатнинг асоси, ҳаёти ва қувватининг сиридир. У жозибали куч бўлиб, шахсияларни тарбиялайди, давлат арбобларини етиштиради ва тарафдорларни жалб қилади.

Ҳизб ёшларининг қувватига келсак, у уларнинг фикрий қувватида, исломий шахсияларининг кучлилигида, ғояни рўёбга чиқариш учун бор нарсаларини қурбон қилишга ва исталган вақтда бирон ишга чақирилса уни кутиб олишга тайёрлигида намоён бўлади.

Ҳизбнинг Умматга таъсир ўтказишига келсак, у номаълум эмас, маълумдир. Ҳизб куфр лойиҳаларига ва уларнинг тил бириктирувларига қарши чиққан пайтида, Уммат вакилларида ўн минглаби Ҳизб чақириғини қабул қилди. У «CEDAW» конвенциясига ёки «Аср келишуви»га қарши чиққанида ва булардан бошқа ишларда шундай бўлди. Бу шуни кўрсатадики, Ҳизб Умматга кенг миқёсда таъсир ўтказа олди, Уммат ундан ва унинг фикридан таъсирланиб, Ҳизб тадбирларида иштирок этиш таклифини тез қабул қилди.

2 – Ҳизб ут-Таҳрир тариқати Росулulloҳ ﷺнинг мақсадга олиб борувчи тариқатидан намуна қилиб олинган шаръий тариқатдир:

Ҳизб ут-Таҳрирнинг Росулulloҳ ﷺ тариқатидан намуна қилиб олинган шаръий йўлдан боришига келсак, бу унинг Росулulloҳ ﷺ тариқатини маҳкам ушлашида очиқ кўриниб турибди. У шу тариқатдан қилча оғишмаган. У Росулulloҳ ﷺ даъват фаолиятида босиб ўтган йўлнинг айни ўзига эргашади ва У зотнинг уч босқичли тариқатига риоя қилади:

Биринчи босқич таъсис этиш ҳамда Ҳизб аъзоларининг исломий шахсияларини шакллантириб, ҳақиқий ўзгаришни амалга ошириш учун уларни фикрий ва сиёсий курашга киришга фикран ва руҳан тайёрлаш босқичидир. Ҳизб амалга оширмоқчи бўлган ҳақиқий ўзгариш башариятни Аллоҳдан бошқасига қуллик қилишдан озод этишга қаратилади. Токи, мутлақ ҳокимият бутун оламлар Роббиси бўлган ёлғиз Аллоҳники бўлсин.

Иккинчи босқич умумий ондан келиб чиққан жамоатчилик фикрини вужудга келтириш ҳамда капиталистик низом вайроналари устида Халифаликни ўрнатиш мақсадида етакчиликни қўлга олиш учун фикрий ва сиёсий кураш олиб бориш орқали Умматга таъсир ўтказиш босқичидир.

Учинчи босқич ҳокимият бошқарувини қўлга олиш босқичидир. Ҳаётнинг ҳамма соҳасида Исломни татбиқ этиш

ҳамда Ислом рисолатини даъват ва жиҳод орқали бутун оламга етказиш бунинг ортидан келади.

3 – Ҳизб ут-Таҳрир уйғониш лойиҳаси сифатида кўтариб чиқаётган Халифалик лойиҳасининг илдамлаши ва куфр лойиҳаларининг ортда қолиши:

Ҳизб ут-Таҳрир кўтариб чиқаётган Халифалик лойиҳасининг илдамлаши ва кофирлар лойиҳаларининг ортда қолишига келсак, буни Ҳизбнинг даъват фаолиятида босиб ўтган йўлида кўриш мумкин. Ҳизб энди ташкил топган пайтда унинг Халифалик барпо этишга чақирishi Умнат фарзандлари томонидан маъқулланмаган эди... Кейин, қабул қилиш ва эшитиш босқичига ўтди. Чунки Умнат фарзандларидаги маъқулламаслик ҳолати йўқолганидан кейин, улар Ҳизб ут-Таҳрир таклифига кулоқ тутиб, уни маъқуллай бошлашди. Гарчи Халифаликка эришиш жуда қийин ва бунинг учун улкан қурбонлик берилиши керак бўлса ҳам, улар унинг воқеий ҳақиқат бўлиши мумкинлигини англай бошлашди... Сўнг, улар қабул қилиш ва тинглаш босқичига ўтишди. Чунки уларнинг фикрлаши Ҳизб ут-Таҳрир таклифларини тинглашдан уни қабул қилишга, Ҳизб йигитлари билан баҳс қилиб, уларнинг жавобларини эшитишга ва Ҳизб тадбирларида иштирок этишга кўтарилди... Сўнг, Халифаликни қўллаб-қувватлаш босқичига ўтди. Одамлар Ҳизбдан ғояни рўёбга чиқариш учун ҳаракатни икки баробарга оширишни талаб қиладиган бўлиб қолишди... Сўнг, одамлар Халифалик лойиҳаси атрофида жипслашиб, ҳамжиҳатлик билан уни қўллаб-қувватлаш босқичига ўтди. Дарҳақиқат, тоғутлар бошқарувини рад этишни, Аллоҳнинг шариати татбиқига қайтишни, Ислом минҳожи асосида юришни талаб қилган жамоатчилик фикри кучайди. Чунки Умнатнинг Халифалик лойиҳасини қабул қилиши тобора ортиб бормоқда. Мусулмонлар томонидан шахсга алоқадор шаръий аҳкомларга риоя қилиниши Умнатнинг Исломдан бошқасини ҳаёт йўли ва низоми сифатида қабул қилмаслигини кўрсатмоқда.

Бошқа томондан, капиталистик Ғарб сақофати ва унинг яроқсиз қонунлари кундан-кунга таназзулга юз тутмоқда. Чунки бу қонунлар режимлар орқали шафқатсиз суратда мусулмонларга жорий қилинаётган бўлса-да, бугун улар жон талвасасида. Умнатнинг тўхтовсиз қайталаниб бораётган, бугунги кунда Ливан, Ироқ ва Жазоирда бўлганидек, бир юртда

жиловланиб улгурмасидан бошқа юртда аланга олаётган қўзғолонлари бутун дунёга, энг аввало мусулмонлар юртларига мажбуран жорий қилинган капиталистик Ғарб қонунлари барбод бўлганини кўрсатади. Буларнинг барчаси, Ҳизб ут-Таҳрир кўтариб чиққан Халифалик лойиҳаси илдамлаб бораётганини, куфр лойиҳалари инқирозга учраб, ўлим ва кулаш сари кетаётганини исботламоқда.

4 – Ҳизб ут-Таҳрирга қарши курашда глобал миқёсда ҳийла-найранг қилинаётганига қарамай, у ўз жисмини кенгайтирди ва ўсди.

Ҳизб ут-Таҳрирга қарши курашда глобал миқёсда ҳийла-найранг қилинаётганига қарамай, унинг ўз жисмини кенгайтиргани ва ўсганига келсак, бу ҳаммага очиқ кўриниб қолди. Ҳизб ут-Таҳрир бошида Байтул Мақдис ва унинг атрофларидагина мавжуд эди. Кейин у ўз жисмини кенгайтириб, ўсди, танаси мустаҳкамланди. Ҳатто у чуқур илдиз отиб, шохлари уфқларга бўй чўзди. У бугун 40дан ортиқ мамлакатда фаолият олиб бормоқда. Ҳизб ут-Таҳрирга қарши курашда глобал миқёсда ҳийла-найранг қилинаётган, унинг даъватини бузиб кўрсатиш уринишлари давом этаётган ҳамда йигитлари таъқибга учраб, ҳибсга олинаётган бўлса-да, у кундан-кунга кенгайиб бормоқда. Ҳизб йигитларини «Қабилалардан четлаб бегона (ғариб) бўлиб қолганлар» деб айтиш мумкин.

5 – Кофирлар ва уларнинг малайлари Ҳизб ут-Таҳрир ҳақидаги маълумотларга қаттиқ туриб, доимий равишда яширишга уринишларига қарамай, уларнинг бу уринишлари барбод бўлди.

Ҳизб ут-Таҳрир рошид Халифаликни барпо этиш орқали исломий ҳаётни қайта бошлаш учун ўз даъватини етказа бошлаганидан бери, унга ва унинг даъватига қарши у ҳақдаги маълумотларни яшириш уринишлари шиддат билан давом этиб келмоқда. Кофирлар ва уларнинг малайлари мусулмонлар Халифаликни барпо этиш фикрати атрофида бирлашмасликлари ҳамда ўзларининг режимлари куламаслиги учун бу фикратнинг мусулмонлар ақли ва қалбига сизиб кириб бормаслигини ишташади. Буни кафолатлаш учун бу уринишлар билан бир қаторда Ҳизб ут-Таҳрир йигитларини таъқиб қилиб, ҳибсга олишни ҳам давом эттиришмоқда. Бироқ, Ҳизбнинг ўсиши, йигитларнинг саботи, қиёдатнинг зукколиги ва холис Аллоҳ

учун ҳаракат қилиши Уммат орасига даъватнинг кириб боришига имкон берди. Бу билан уларнинг уринишлари барбод бўлди. Кофирлар ва кофир малайлари истамаса-да Ҳизб даъвати мусулмонлар ақли ва қалбига кириб борди, улар даъватга қулоқ тутиб таъсирландилар.

Уларнинг уринишларини барбод қилган омиллардан яна бири шуки, Ҳизб ут-Таҳрир ўз даъватини Умматга етказишда йигитлар меҳнатига ва ўзининг хос матбуот бўлимига таянади. У ўзи фаолият олиб бораётган кўплаб юртларда матбуот бўлимини очган. Бундан ташқари, радио ва Воқия канали ҳам эфирга узатилмоқда. Шунингдек, бутун дунёга Ислом ақидасидан келиб чиқиб ёндашган ҳолда ёзиладиган кучли мақоллари билан бошқа газета ва журналлардан ажралиб турувчи Роя газетасини, Ал-Ваъй ва Мухторот журналларини босиб чиқармоқда. Буларнинг Ҳизб даъватини Умматга етказишда ҳамда Уммат душманларининг Ҳизб ут-Таҳрирга ва унинг даъватига қарши уринишларини барбод қилишда таъсири кучлидир.

Ҳизбга қарши курашда одамларни ундан ва у кўтариб чиқаётган даъватдан буриб юбориш учун унинг сурати ва даъватини бузиб кўрсатиш, ҳақиқатларни ўзгартириш каби услублар қўлланаётган бўлишига қарамай, у Аллоҳнинг ёрдами билан ўз фаолиятини давом эттириб, бу тўсиқларни бузиб ўтмоқда. Медиа соҳасида Ҳизбга қарши (Cumulative effects – Кулминатив таъсир), «Media effects theories – Ўлдирувчи ўқ», «Gatekeeper – Дарвозабон», «Uses and Gratifications Theor – Фойдаланиш ва мукофотлаш», «Two Step Flow Theory – Икки босқичли оқим», «Agenda theory – Кун тартиби назарияси» каби жирканч назариялар қўлланмоқда. Бироқ, уларнинг бундай макр-ҳийлалари барбод бўлиб, Ҳизб ут-Таҳрир Аллоҳнинг ёрдами билан улар қўйган тўсиқларни бузиб ўтиб, фош қилишда муваффақиятга эришади. Ҳизб ёлғиз Аллоҳнинг ёрдами билан Пайғамбарлик минҳожи асосидаги рошид Халифаликни барпо этишга яқинлашишда давом этади.

6 – Ҳизб ут-Таҳрир кўтариб чиққан Халифалик лойиҳаси илдамлашидан кофирлар ва уларнинг малайлариининг кўрқуви кучайди.

Ҳизб ут-Таҳрир кўтариб чиққан Халифалик лойиҳаси илдамлашидан кофирлар ва уларнинг малайлариининг кўрқуви

кучайганига келсак, Ҳизб ут-Таҳрирнинг Халифаликни барпо этиши куфр қонунлари билан бошқариб келаётган малай режимларнинг қулашини англатишини улар яхши билишади. Аслини олганда бу – Ғарб раҳнаомлари ўз халқларини келгуси Халифаликдан огоҳлантириб очик эътироф этганларидек – Ғарб ҳазоратининг йўқ қилинишидир. Америка, унинг иттифоқчилари ва малайларининг хоссатан, Сурия кўзғолонига, омматан Уммат кўзғолонларига қарши кўр-кўрона уруш очиши Ғарб раҳбарлари қалбига кўрқув тушганини очик кўрсатмоқда.

7 – Ҳизб ут-Таҳрирнинг Исломга амал қилиб, унда сабот билан туриши ва унинг учун озорларга сабр қилиши.

Ислом Уммати Исломни маҳкам ушлаб, ундан бошқа йўллари рад этсагина, мусулмонлар ҳаётида Ислом аҳкомларини барпо этсагина яна қайта уйғонади ва аввалгидек инсонлар учун чиқарилган энг яхши Умматга айланади. Ҳизб ут-Таҳрир 60 йилдан зиёд вақтдан бери Ислом даъватини кўтариб чиқар экан, у бунда сабот билан турди ва фикрларидан бирон бир фикрни ўзгартирмади. У даъват йўлида Уммат душманлари ва кофирлар малайлари етказган турли озорларга бардош берди. Бу унинг ўз мақсадини амалга оширишга яқинлашиб қолганини кўрсатади.

8 – Одамлар ўйлаб топган мабдаларнинг инқирозга учраб, уни қабул қилган халқларнинг мубҳамлик гирдобига тушиб қолиши ва баъзиларининг Исломни қабул қилиши.

Капиталистик мабданинг яроқсизлигига далолат қилган биринчи хусусият, унинг инсоният ақлидан келиб чиққанлигидир. Бу мабданинг муваффақиятсизлиги бутун дунё миқёсида фoш бўлди ва унинг жаҳаннами оловида ҳамма, шу жумладан ўзининг аҳли ҳам қовурилди. Кофирлар ҳокимиятга малайлари олиб келиб, мусулмонлар ҳаётида капитализмни мажбуран жорий қилишларига ва улар устидан деярли бир аср давомида ҳукмронлик қилишларига қарамай, Ислом юртларида 2011 йили аланга олган кўзғолонларда мусулмонлар кофирларни, уларнинг қонунлари ва малайларини рад этишларини эълон қилдилар. Кофирлар орасидаги ақлли кишиларнинг Исломни қабул қилишлари, мусулмонлар орасидаги осийлик қилиб келган мусулмонларнинг қайта Исломга риоя қила бошлашлари Халифалик барпо бўладиган куннинг яқинлигини кўрсатмоқда.

9 – Ҳизб ут-Таҳрир Аллоҳнинг изни ила нусрат ўзининг кўлида амалга ошишига уни лойиқ қилиб қўядиган шартларни бажарди.

Ҳеч шубҳа йўқки, нусратнинг сабаби битта бўлиб, бу сабаб унинг Аллоҳдан эканлигидир. Аллоҳ Таоло айтади:

﴿وَمَا جَعَلَهُ اللَّهُ إِلَّا بُشْرَىٰ وَلِتَطْمَئِنَّ بِهِ قُلُوبُكُمْ وَمَا النَّصْرُ إِلَّا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ

حَكِيمٌ﴾

«Бу (мададни) Аллоҳ фақат сизларга хушxabар бўлсин, деб ва дилларингиз таскин топишлиги учун қилди. Аслида нусрат фақат қудрат ва ҳикмат эгаси бўлган Аллоҳ ҳузуридан келур» [Оли Имрон 126]

Бирок, бу ерда нусратнинг шартлари бор бўлиб, уларни бажарганлар Аллоҳ томондан қўллаб-қувватланишга лойиқ бўлишлари учун бу шартларни бажаришлари керак. Бу шартлар: Аллоҳнинг ваъдасига ва нусрат мўминлар учун эканлигига ишониш. Аллоҳ Таоло айтади:

﴿وَكَانَ حَقًّا عَلَيْنَا نَصْرُ الْمُؤْمِنِينَ﴾

«Имон келтирган зотларни голиб қилиш бизнинг зиммамиздаги ҳақ бўлган» [Рум 47]

Аллоҳнинг шариатига риоя қилиш ва иккинчи рошид Халифаликни барпо этиш учун давомий ҳаракат қилиш ҳамда Халифаликни барпо этиш фаолиятида Росулulloҳ ﷺнинг тариқатларига чекланиш... Ҳизб ут-Таҳрир Аллоҳ Таолонинг изни ила нусрат шартларини ўз қўли билан амалга оширишга кодирдир.

10 – Умматнинг онги ошди ва Уммат вакилларида кўпчилигининг Халифалик лойиҳасини қўллаб-қувватлаши кучайди.

Умумий онгдан келиб чиққан жамоатчилик фикри ҳукмрон фикрга айланди. Куфр давлатлари буни тўлиқ англаб етди ва бундан кўрқмоқда. Кофирлар ва кофир малайлари адаштиришга, онгсиз нодон қилишга уринган Умматнинг ҳолати ўзгарди. Чунки унинг онги кундан-кунга юксалиб бормоқда. Бунинг белгилари:

1. Уммат Исломни истайдиган ва бошқа барча мабдаларни рад этадиган бўлиб қолди.

2. Уммат бирликни истамоқда ва бўлиниб, парчаланишни рад этмоқда.

3. Уммат ўзининг душманини ва душман малайларини таниди.

4. Демократия каби одамлар ўйлаб топган мабдаларнинг синиши ва уларнинг инсон муаммоларини тўғри ҳал қила олмаслиги.

5. Мустамлакачи давлатлар, энг аввало Американинг оғир аҳволда қолиб, инқирозлар гирдобидида қолиши.

6. Уммат назарида ҳукмдорлар қулади, уларнинг Аллоҳга, Унинг Росули ва мўминларга қилган хиёнатлари, шунингдек, Умматнинг душманларига малайлик қилишлари фош бўлди.

Ҳизб ут-Таҳрир Аллоҳнинг изни ила ғолибдир, ёрдамсиз қўйган ва қарши чиққанлар унга зарар етказолмайди, Аллоҳнинг фармони келгунича у шундай давом этади. Аллоҳ Таоло айтади:

﴿وَلَيَنْصُرَنَّ اللَّهُ مَن يَنْصُرُهُ﴾

«Албатта Аллоҳ Ўзига (яъни динига) ёрдам берадиган зотларни ғолиб қилур» [Ҳаж 40] □

ИСЛОМ ҲАМДА УНИНГ ИНСОНИЯТНИ БОШҚАРИШГА ҚОДИРЛИГИ

Абдуллоҳ Қозий – Яман

Афсуски, бугунги кунда бутун Ислом юртлари гоҳ Шарқдан, гоҳида Ғарбдан таъсирланиб, фикрий гирдоб ичра тентираб юрибди. Айни пайтда Ислом ушбу ҳолатга яқун яшаш учун ер юзидаги турли халқ ва миллатлар эътиборини тортган муборак исломий уйғониш орқали катта масофани босиб ўтди. Инсон – у ким бўлишидан қатъий назар – ушбу дунё ҳаётига беихтиёр келиб яшаётган экан, энг аввало ўзини таниб олишга, коинот ва дунё ҳаётининг асл моҳиятини англаб етишга муҳтож. Бир сўз билан айтганда, у булар ҳақида ўзида пайдо бўлган саволларга ҳар томонлама жавоб топиши керак. Бундан ташқари, у топган жавоб ақлини қаноатлантириши ва фитратига мос келиши ҳам лозим. Бугунги кунда барча олим ва муфаккирлар исломий ва ғайриисломий ечимларни танлаш олдида мафкуравий босим остида қолдилар. Мана шуларни ҳисобга олган ҳолда, Ислом фикрлари ва унинг муолажаларини дин ва шариат, ақида ва қонунчилик сифатида тўлиқ баён қилиб берадиган ушбу мақолани ёзишни муҳим деб билдик. Биз ушбу мақолада Ислом мафкураси билан капитализм ва социализм мафкураларини солиштириб беришга ҳаракат қилдик. Умид қиламизки, ҳақиқатни истаган холис ўқувчи, модомики у ҳақиқатни билишда тарафқашлик қилмас экан, мен ҳаётимдаги барча саволларимга жавобни Исломдан топдим, дейди.

Модомики, инсоннинг турмуш тарзи унинг фикр ва тушунчалари томонидан йўналтирилган фитрий ундовларига боғлиқ экан, шунингдек, бу ундовлар инсоннинг ғариза талаблари ва узвий эҳтиёжларидан, фикр ва тушунчалари эса, ақлий қаноатларидан келиб чиққан экан, демак, инсоннинг турмуш тарзини – хоҳ яқин тартибда, хоҳ жамойй шаклда бўлсин – ушбу қаноат ва талаблар бошқаради. Инсондаги ғариза талаблари ва узвий эҳтиёжлар – инсоннинг бу талаблари гарчи ташқи кўриниши ва интилиш қувватида бир-биридан фарқ қилса ҳам – ўзгармайди. Фикр ва тушунчалари эса, улар аввалги қаноатларни тасдиқлайдиган ёки ўзгартирадиган далил ва исботларга қараб ўзгаради. Аввало шуни айтиб ўтиш керакки, инсон ғаризалари бақо, нав ва тадайюн ғаризаларидир. Ҳар бир ғаризанинг турли кўринишлари бор. Масалан, бақо ғаризаси

инсоннинг ўзини, ўзи яшаётган ёки эгаллаб турган юрти ва ерини ҳимоя қилишда, ҳукмронлик муҳаббатида, шунингдек, булардан бошқа интилиш ва кўринишларда намоён бўлади. Нав ғаризаси эркак ва аёл ўртасидаги жинсий майлликда, оталик ва оналик меҳрида ва булардан бошқа кўринишларда намоён бўлади. Тадайюн ғаризаси муқаддаслаш, ибодат, бўйсунуш, дуо қилиш ва булардан бошқа майлларда кўринади. Бу ғаризалар ўзининг бутун кўринишлари билан инсон, ҳайвон ва қушларда бир хилда мавжуддир. Шунга кўра, ушбу узвий эҳтиёжлар ва ғаризалар инсонни уларни қондиришга ундовчи биринчи асосни ташкил қилади. Лекин, улар ақлий эътиқод ва қаноатлар йўлланмасига бўйсунди. Чунки уларни у ёки бу тарзда қондириш кайфиятини, унга қадам қўйиш ёки тийилиш даражасини шу эътиқод ва қаноатлар белгилаб беради.

Ушбу фикрлар қанчалик инсонга мос, соғлом ва юксак бўлса, уларнинг узвий эҳтиёж ва ғариза талабларини назорат қилиб, йўналтириши ҳам шунчалик юксак бўлади. Инсоннинг фикри қанчалик тубан бўлса, унга ушбу тубанликка мос ғаризавий интилишлар ҳукмронлик қилади. Инсоний робиталар (алоқалар) ҳақидаги ушбу суҳбатимизда айтамызки, фикрий тубанлик одамлар ўртасида бақо ғаризаси (яшаш учун курашиш туйғуси) келтириб чиқарган алоқани пайдо қилади. Бақо ғаризаси инсонни ўзини ҳимоя қилишга, бинобарин, ўзини сақлаб қолишга ёрдам берган маконни ҳимоя қилишга, оёқлари остидаги ерни ва туғилиб ўсган юртини ҳимоя қилишга ундайди. Бу алоқа ватандошлик робитаси (алоқаси) деб номланади. Ватандошлик робитаси инсонда мавжуд бўлгани каби, ҳайвон ва паррандаларда ҳам мавжуддир. Бу робита инсоннинг ўзи, ери ва юрти хужумга учраши ёки бошқалар томонидан эгаллаб олиниши натижасида хавф остида қолганидагина кўринади, хавф йўқолгач у ҳам ўз таъсирини йўқотади. Шунинг учун айтиш мумкинки, бу робита тубан, ўзгарувчан ва вақтинчалик бўлгани боис, инсонлар ўртасини доимий боғлаб туришга ярамайди.

Узвий эҳтиёжлар ва ғариза талабларини йўналтирган фикрлар тор доирада бўлиб, ҳамма одамларни камраб ололмайдиган ҳамда уруғчилик, қабилачилик ва миллатчилик алоқалари доирасига чекланган бўлса, бақо ғаризаси ўзидаги бошқа интилиш орқали, яъни раҳбарлик қилиш муҳаббати

орқали алоқага ҳукмронлик қилади. Раҳбарлик қилиш муҳаббати инсонни ўз оиласи, қабиласи ёки қавми устидан раҳбар бўлишга ундайди. Унинг раҳбарлик қилишга интилиши ундаги фикрлаш даражасига қараб бўлади. Чунки унинг фикрлаш даражаси қанчалик кенгайса раҳбарлик қилиш муҳаббати ҳам шунчалик кенгайди. Ушбу ғайриинсоний тор фикрлаш кенгайишининг энг сўнгги нуқтасида инсон ўз қавмининг бошқа қавмлар устидан ҳукмрон бўлишини истайди. Бу билан инсонлар ўртасида миллатчилик робитаси пайдо бўлади. Бу робитага тарафкашлик, ҳавои-нафс ва хусуматлар ғолиблик қилади. Бу робита инсонлар ўртасида юксак алоқаларни пайдо қила олмаган ва ўзгарувчан ғаризавий туйғуларга таянган пайтда ҳамда инсоний алоқалар учун керакли давомийлик ва барқарорлик хусусиятларига эга бўлмаган пайтда, унинг инсоний даражада яроқсизлиги кўринади.

Агар инсон ўз фикрлашида инсоний робита-алоқа учун манфаатдан бошқа сабабни кўрмаса, шунингдек инсонлар ўртасида манфаат асосида алоқа пайдо бўлиб, манфаат йўқолса алоқа ҳам йўқоладиган бўлса, бу ҳолат манфаатга асосланган ҳар қандай жамиятни парчаланишга ва йўқ бўлишга олиб боради. Айниқса, бундай жамият савдолашиш ва манфаатлар қарама-қаршилигининг турли шаклларига дучор бўлади. Шунинг учун Ғарб ва Шарқдаги манфаатпарастлик фикрлари ҳукмронлик қилган замонавий жамиятларда ушбу манфаатларни мабдаий фикрларга, яъни жамият аъзоларини ўзаро боғлаб турувчи ақидага ва ҳаёт низомларига боғлашга ҳаракат қилинади. Шунинг учун унутмаслигимиз керакки, ҳар қандай башарий жамиятни вайрон қилувчи бундай манфаат робитасини бақо ғаризаси, яъни, ҳам манманлик муҳаббати, ҳам мулкка эга бўлиш муҳаббати ҳаракатга келтиради. Шунинг учун у инсонлар ўртасини боғлашга яроқсиздир ва қолаверса хатарлидир. Яна шуни ҳам унутмаслигимиз керакки, манфаатга қурилган алоқага ғаризаларнинг ҳаммаси аралашади.

Агар тадайюн ғаризаси муқаддаслаш ва ибодат қилишга чекланиб қолса, инсонни ҳаётнинг бошқа ишларига эътибор бермасдан фақат диндорликка ундаса, яъни ҳаёт ишларига ва уни тартиблаштиришга эътибор бермасдан фақат руҳий томонга берилишга ундаса, бу руҳий робита бўлади. Чунки инсоннинг

фикрлаши бутун энергиясини ибодатга йўналтиришга қаратилади ва бу билан ҳаётнинг бошқа барча жиҳатлари фалажланади. Мана шундан келиб чиқиб хулоса қилиш мумкинки, руҳий робита битта жамият вакиллари ўртасини боғлашга яроқсиздир. Масалан, насронийлик эътиқоди Европа халқларини бир-бирига боғлашга ярамади. Ҳолбуки, бу халқларнинг барчаси насронийлик эътиқодини қабул қилган эди. Инсонларни бир-бирига боғлаб турувчи робита тўғри бўлиши учун у бутун башариятни қамраб олувчи доимий ва барқарор бўлиши ҳамда инсоният ҳаётининг барча жиҳатлари учун низомни тақдим этиши лозим.

Модомики, мазкур тўрт робитанинг ҳаммаси нотўғри экан, тўғри робита қандай бўлади?

Бу саволга жавоб бериш учун айтамикки, Мабда – ўзидан тузум келиб чиқадиган ақлий ақидадир. Ушбу ақида – коинот, инсон ва ҳаётнинг ҳақиқатини, дунё ҳаётидан олдинги вужуд ҳақиқатини, дунё ҳаётидан кейинги ҳаётни ҳамда унинг дунё ҳаётидан олдинги вужудга ва кейинги ҳаётга алоқадорлигини ойдинлаштириб берадиган фикратдир. Агар ақида Ислом ақидаси бўлса, у қуйидагича бўлади: Борлиқ Аллоҳ Таолонинг махлуқи бўлиб, У Зот уни Ўз тадбири билан бошқаради. Дунё ҳаётидан кейинги ҳаёт инсон дунёда қилган ишларига мукофот ёки жазо оладиган кундир. У кунда инсоннинг қисмати ё жаннат ёки дўзах бўлади. Борлиқнинг олдинги вужудга, яъни яратувчисига бўлган алоқаси, унинг Аллоҳ томонидан яратилиши ва тадбир қилинишидир. Унинг кейинги ҳаётга алоқаси, инсоннинг ушбу ҳаётдаги ишлари ва эътиқоди устида ҳисоб қилинишидир. Бу ақидага нисбатан айтилган сўзлардир. Ақидадан балкиб чиққан тузумга келсак, у инсон муаммоларини муолажа қиладиган ҳамда тузумни ижро қилиш, ақидани шубҳалардан холи, соғлом ҳолда сақлаш ва мабдани бутун инсонларга етказиш кайфиятини баён қилиб берадиган низомлар мажмуасидир. Мабданинг тўғри ёки нотўғрилиги унинг ақидасига боғлиқ. Чунки ақида асос бўлиб, ундан ҳаёт ишларини тартибга солувчи тузум балкиб чиқади. Агар асос тўғри бўлса, тузум ҳам тўғри бўлади. Лекин, мабда ақидасининг тўғрилиги қаердан келиб чиқади?

Ақиданинг тўғрилиги, унинг инсон фитратига мос келиши ва ақлга асосланишидан келиб чиқади. Агар ақидада шу икки шарт

топилмаса у нотўғри бўлади. Ақиданинг фитратга мос келиши, унинг инсон фитратидаги ожизликни ва тадбиркор яратувчига муҳтожликни тан олишидир. Шунда у тадайюн ғаризасига мос келади, уни инкор қилмайди ёки эътиборсиз қолдирмайди. Ақиданинг ақлга асосланиши, унинг социализмдагидек моддага, капитализмдагидек ўртача ечимга асосланмаслигидир. Мабдаий фикрларга келсак, бугунги дунёда фақат учта мабда бор. Улар: демократик капитализм, коммунистик социализм ва Ислом. Исломнинг башариятни фикран бошқаришга қодирлиги тушунарли бўлиши учун, ушбу уч мабда ўртасидаги фарқни қуйидаги тўрт жиҳатдан кўриб чиқиш лозим:

1 – Мабдалар ақидасининг асоси.

2 – Инсон ва унинг олий ғоялари, шунингдек, жамият, унинг кадриятлари, тартибга солиниши ва низомларининг ижро қилиниши ҳақидаги кўз-қараши.

3 – Ўзидан ҳаёт тузуми келиб чиқадиган ақидани инсоннинг ҳаётдаги амаллари ўлчови жиҳатидан кўриб чиқиш.

4 – Ақидадан балқиб чиққан низом ижросининг тарикати, ақиданинг инсон фитратига мос келиш ва ақлга асосланиш даражаси.

Биринчи: Ушбу уч мабда ақидасининг асоси:

Ушбу мабдаларнинг бугунги дунёда энг хатарли, таъсир жиҳатидан кучлиси бўлган демократик капитализмдан бошлайлик. Капитализм динни давлатдан ажратишга асосланади. Диннинг давлатдан ажратилиши ўз навбатида унинг ҳаётдан ажратилишига олиб келди. Бу – ҳар бир нарсани дин номидан ўзларига бўйсундиришни истаган дин арбоблари билан динни ва дин арбоблари ҳукмронлигини инкор қилган файласуф ва муфаккирлар ўртасидаги ўртача ечимдир.

Коммунистик социализмга келсак, у Европада пайдо бўлган ҳамда динни ва диний арбоблар ҳукмронлигини инкор қилган Гегел, Карл Маркс ва Ленин бошчилигидаги муфаккирлар фикрининг натижасидир. Улар ҳаётдан олдинги вужуд ва ҳаётдан кейинги ҳаётни инкор қилишган. Уларнинг наздида, моддий вужуддан, яъни, коинот, инсон ва ҳаётдан бошқа ҳеч нарса мавжуд эмас, модда барча нарсаларнинг асли-асоси бўлиб, унинг босқичма-босқич ривожланишидан нарсалар вужудга келади. Бу фикр динни халқларни қарахт қилувчи афюн деб ҳисоблашга ундади. Уларнинг наздида, модда фикрнинг ҳам

аслидир. Чунки улар – фикр модданинг миядаги аксланиши, деб билишади.

Ислом ақидасига келсак, бу ақида Аллоҳ Субҳанаҳу уни Ўз пайғамбари Муҳаммад ﷺ га ваҳи қилиши билан вужудга келди. Аллоҳ Таоло Ўз пайғамбарига Ислом рисолатини бутун инсонларга, яъни рисолат уларнинг тилида нозил бўлган араблардан бошлаб, ер юзининг ҳар тарафидаги инсонларга етказишни буюрди. Шунинг учун «Аллоҳдан бошқа илоҳ йўқ, Муҳаммад Унинг элчисидир», деган шаҳодат калимасининг биринчи бўлаги, яъни, ибодат қилинишга лойиқ Зот фақат Аллоҳдир деган мазмундаги бўлаги Аллоҳнинг буйруқларини бажариш ва қайтариқларидан тийилиш орқали У Зотга итоат қилишни вожиб қилади. Ушбу калимадаги «Муҳаммад Унинг элчисидир» деган бўлаги Пайғамбар ﷺ нинг рисолатига амал қилиш мажбурийлигини ифодалайди. Бу – борликни яратган яратувчи бор бўлиб, У Зот ушбу ҳаётни тартибга солувчи мудаббир, инсонларга қиёмат кунда имони ва амалига мувофиқ мукофот бериш учун уларни қайта тирилтирадиган Зотдир, деган маънони ифодалайди. Шунинг учун Ислом ақидаси амалий, бинобарин, мабдаий ақида бўлиб, у ҳаётнинг барча муаммоларига ечим беради.

Иккинчи: Инсон ва унинг олий ғоялари, шунингдек, жамият, унинг кадриятлари, тартибга солиниши ва низомларининг ижро қилиниши ҳақидаги кўз-қараши:

Капитализм ва социализмга келсак, бу икки мабданинг инсон, ҳаёт ва коинотга нисбатан асосий нуқтаи назарда қарама-қарши бўлишига қарамасдан, улар инсоннинг энг олий ғоялари борасида бир хил фикрдадирлар. Бу икки мабда фикрига кўра, инсоннинг олий ғоялари унинг ўзи тарафидан белгиланадиган олий маънавий қийматлардир. Бахт эса, жисмоний лаззатларнинг мумкин қадар кўпроқ қисмини қўлга киритишдир. Чунки фақат шу нарса уларнинг наздида бахтга элтувчи восита, балки айни бахтнинг ўзидир. Улар инсонга шахсий эркинликнинг берилиши борасида ҳам бир хил фикрдадирлар: «Инсон шахсий эркинликни тасарруф қилишда ўз бахтини кўра олса, унинг эрк-ихтиёри ўз қўлида». Шунинг учун шахснинг ҳаёт йўли ёки шахсий эркинлиги бу икки мабданинг муқаддас тушунчаларидандир.

Бу икки мабда шахс ва жамиятга нисбатан нуқтаи назарда бир-биридан фарқ қилади. Капитализм жамият шахслардан таркиб топади, деб ҳисоблайди. Капитализм бутун эътиборини шахсга, унинг эркинликлари, хусусан, эътиқод ва иқтисодий эркинлиги кафолатланишига эътиборини қаратадиган мабдадир. Давлат армия кучи ва қонун қаттиққўллиги билан шахснинг эркинлиги чекланишини амалга оширади. Бироқ, давлат ғоя эмас, балки воситадир. Социализмга келсак, унга кўра жамият инсонлар ва уларнинг табиат билан бўлган алоқаларидан ташкил топган бир бутун мажмуадир. Инсон, табиат ва алоқаларнинг ҳаммаси яхлит битта нарсадир. Шунинг учун худди чархнинг тиши чарх билан бирга айланганидек, шахс ҳам шу бир бутун мажмуа билан биргаликда ҳаракатланади. Бу эса, шахснинг ақида эркинлигига ҳам, иқтисод эркинлигига ҳам эга эмаслигини англатади. Ақида давлат хоҳишига кўра чегараланади, иқтисод ҳам давлат ихтиёрига кўра белгиланади.

Исломга келсак, у инсон ва жамиятнинг олий ғоялари Аллоҳнинг буйруқ ва қайтариқларидан иборат деб билади. Аллоҳнинг буйруқ ва қайтариқлари ўзгармайди ва ривожланмайди. Инсон навини сақлаб қолиш, ақл-идрокни, инсоний шарафни, инсоннинг ўзлигини, хусусий мулкни, динни, хавфсизликни, шу жумладан давлатни муҳофаза қилиш жамиятни сақлайдиган барқарор олий ғоялардир. Мазкур барқарор олий ғояларни муҳофаза қилиш учун ҳадлар, қасос ва таъзир каби қаттиқ жазо чоралари белгиланган. Шунингдек, мазкур олий ғояларни муҳофаза қилиш мусулмон кишига хотиржамлик бахш этадиган ва бахтни рўёбга чиқарадиган вожиб мақсадлар ҳисобланади. Бахт нафсни қондириш ва унинг ҳузур-ҳаловатини таъминлашда эмас, балки Аллоҳ Таолонинг розилигига эришишда гавдаланади. Инсоннинг ўзига келсак, Ислом инсонни узвий эҳтиёжлар ва ғаризаларга эга деб билади. Ислом узвий эҳтиёжлар ва ғаризаларнинг қондирилишини, бирининг ҳисобига иккинчисини қондириш билан ёки бирини жиловлаб иккинчисини бўш қўйиб юбориш билан эмас, балки барчасини бир маромда қондирилишини кафолатлайдиган тарзда нозик дид билан тартибга солади. Инсон жамиятнинг бир аъзоси эканига келсак, қўл тананинг бир қисми бўлганидек, инсон жамоанинг ажралмас бир қисмидир. Жамиятга келсак, жамият инсонлар, фикрлар, туйғулар ва қонунлардан ташкил

топади. Одамларнинг ишларини тартибга солувчи бу қонунлар шаръий буйруқ ва қайтариклар мажмуасидир.

Учинчи: Ўзидан тузум келиб чиқадиган ақида, ҳаётдаги ишлар ўлчови ҳамда ақидадан балқиб чиққан низомни ижро қилиш тариқати:

Ақидага келсак, Социализм моддани ҳар бир нарсанинг асоси ва ҳар бир нарса моддий ривожланиш орқали ундан келиб чиқади деб билади. Капитализм эса, динни ҳаётдан, бинобарин, давлатдан ажратиш керак деб билади. Капитализмга кўра, яратувчининг ҳаётга алоқаси йўқ. Исломга келсак, унга кўра бутун борлиқни яратган яратувчи Аллоҳ Субҳанаҳу ва Таолодир. Аллоҳ борлиққа низомни жорий қилиб, шу низом орқали уни бошқаради ва башариятга элчилар юборган бўлиб, қиёмат кунда ҳар бир инсонни имони ва ҳаётда қилган ишларига биноан ҳисоб-китоб қилади.

Ақидадан тузум келиб чиқишига келсак, социализм тузум ишлаб чиқариш воситаларидан олинади деб ҳисоблайди. Капитализм эса, инсон динни ҳаётдан ажратиб юборгач, тузумни воқеликдан олади, деб билади. Аммо Ислом эса, Аллоҳ инсонларга саййидимиз Муҳаммад ﷺни тузум билан юборган бўлиб, У Зот бу тузумни уларга етказган деб ҳисоблайди. Шунинг учун инсон шу тузумга асосланиб яшашга мажбур. Инсон ҳар бир муаммони ўрганиб, унинг ечимини Аллоҳнинг Китоби ва Росулulloҳ ﷺнинг суннатидан истинбот қилади.

Ҳаётдаги ишлар ўлчовига келсак, социализмда ишлар ўлчови моддий низомдир. Шунинг учун бу ўлчов низомнинг ривожланиши билан ривожланиб боради. Капитализмда эса, ишлар ўлчови манфаатдорликдир. Ишлар айнан шу манфаатдорликка қараб ўлчанади ва шу асосда амалга оширилади. Исломда эса, ишлар ўлчови ҳалол ва ҳаромдир. Демак, ҳалол иш қилинади, ҳаром иш қилинмайди.

Тузумни ижро қилишга келсак, социализмда давлат армия кучи ва қонуннинг қаттиққўллиги билан тузумни ижро қилади. Капитализм эса, эркинликларни назорат қилади, агар шахснинг бошқа бир шахсни эксплуатация қилиши ва ҳуқуқларини тортиб олиши розилик асосида бўлса давлат аралашмайди. Исломда эса, тузум шахс, давлат ва Уммат томонидан ижро қилинади. Тузумни ижро қилишда бир тарафдан мусулмон шахснинг тақвосига, иккинчи тарафдан давлатда жамоанинг Ислом

адолатига бўлган ишончига, учинчи тарафдан, Умнатнинг яхшиликка буюриш ва ёмонликдан қайтариш орқали ҳоким билан ҳамкорлик қилишига таянади.

Тўртинчи: Мабданинг инсон фитратига мос келиш ва ақлга асосланиш даражаси:

Мабданинг инсон фитратига мос келиши ёки мос келмаслигига келсак, бу мабдалар орасида ёлғиз Исломгина инсон фитратига мос келади. Чунки инсонда диндорлик табиийдир. Тадайюн тадбиркор яратувчига бўлган муҳтожлик бўлиб, у инсондаги табиий ожизликдан келиб чиқади. У барқарор ғариза бўлиб, унинг муайян кўриниши бор ва бу кўриниш бирор нарсани муқаддаслашдир. Социализм Аллоҳнинг борлигини ва руҳни инкор этди. У инсоннинг ўзидан буюкрок, кудратлироқ куч ҳақидаги тасаввурини, бу кучни муқаддаслаштиришини ўзгартириб, бу куч моддий мабда ва унинг дохийларида деб тасаввур қилишга, бу мабда ва дохийларини муқаддаслаштиришга-улуғлашга ўргатди. Гўё бу мабда яна орқага қайтиб инсонларнинг муқаддас деб билишини Аллоҳга ибодат қилишдан бандаларга ибодат қилишга айлантирди. Айни шу хусусда бу мабда реакцион (жаҳолатпараст)дир. Шунинг учун ҳам бу мабданинг мафқураси инсон табиатига тесқари ва салбий мафқурадир. Шу жиҳатдан социализм мафқураси фитрий жиҳатдан муваффақиятсизликка учради.

Мабдаларнинг ақлга асосланган ёки асосланмаганлиги ҳақида айтадиган бўлсак, ёлғиз Ислом ақидасигина ижобий мабдадир. Чунки у тадбиркор яратувчи борлигига имон келтиришда ақлни асос қилди. Ислом Аллоҳга имон келтиришни талаб қилиш билан бирга, Муҳаммад ﷺнинг пайғамбарлигига ақл орқали имон келтиришни, шунингдек, асли-асоси ақл орқали исботланган Қуръон ва мутавотир ҳадисда келган ғойиб нарсаларга имон келтиришни ҳам талаб қилди. Социализмга келсак, у ақлга эмас, моддага асосланган. Чунки социализм модда фикрдан олдин мавжуд бўлган ва модда барча нарсаларнинг асоси деб ҳисоблайди. Социализмга кўра, модда мияда аксланган пайтда фикр пайдо бўлади. Бундай даъво икки жиҳатдан нотўғридир: Биринчидан: Модда билан мияда аксланиш қобилияти мавжуд бўлмагани учун улар ўртасида аксланиш юз бермайди. Улар ўртасидаги мавжуд нарса

ҳиснинг сезгилар воситасида мияга узатилишидир. Бу кўз билан кўриш ва бошқа ҳис аъзоларининг ҳис қилиши орқали амалга ошади. Иккинчидан: Воқеликни ҳис қилиш фикрни пайдо қилмайди. Чунки фикр пайдо бўлиши учун инсонда воқеликни изоҳлаб берадиган собиқ маълумотлар бўлиши лозим. Шунга кўра, социализм фикрни тушунишда хато қилган ва у ақлга асосланмагани учун яроқсиздир.

Капитализм эса, черков руҳонийлари билан муфаккирлар ўртасидаги ўртача ечимга (муросасозликка) асосланган ва бу ўртача ечим динни ҳаётдан ажратишдир. Шунинг учун у асрлар давомида черков руҳонийлари билан муфаккирлар ўртасида кечган даҳшатли курашга чек қўйган ўртача, муросасозлик ечими бўлди. Гарчи ҳақ билан ботил, имон билан куфр, нур билан зулмат бири иккинчиси билан учрашмаса-да, улар булар ўртасини бир-бирига яқинлаштирмоқчи бўлишди. Шунинг учун уларнинг ақидаси яроқсиздир. Чунки у ақлга асосланмаган. Ёлғиз Ислом ақидасигина тўғри, соғлом ақидадир. Чунки у инсон фитратига мос ва ақлга асосланган ақидадир. Социализм ва капитализм мабдалари ботил ва яроқсиз мабдадир. Чунки бу икки мабда юқорида айтиб ўтганимиздек, инсон фитратига зид ва ақлга асосланмаган.

Шу ўринда, исломий фатҳ билан Ғарб мустамлакачилиги ўртасида қандай фарқ бор? – деган муҳим савол туғилади.

Бунинг жавоби шуки, исломий фатҳ исломий даъват олдидаги моддий тўсиқни олиб ташлаш учун бўлган. Росулulloҳ ﷺ Макка фатҳида шундай қилдилар. Шунинг учун фатҳ қилинган юрт аҳолиси Исломни қабул қилишга мажбур қилинмайди. Аллоҳ Таоло айтади:

﴿لَا إِكْرَاهَ فِي الدِّينِ ۗ قَدْ تَبَيَّنَ الرُّشْدُ مِنَ الْغَيِّ ۗ﴾

«Динга зўрлаб (киритиш) йўқдир. (Зеро) ҳақ йўл залолатдан ажраб бўлди» [Бақара 256]

﴿وَقُلِ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكُمْ ۖ فَمَنْ شَاءَ فَلْيُؤْمِنْ وَمَنْ شَاءَ فَلْيُكْفُرْ ۗ﴾

«Айтинг: (Бу Қуръон) Парвардигорингиз томонидан (келган) ҳақиқатдир. Бас, хоҳлаган киши имон келтирсин, хоҳлаган кимса кофир бўлсин» [Каҳф 29]

Балки, улар Исломни амалий ҳаётда кўришлари, уни эшитиб фикрлашлари учун уларга Ислом ҳавола қилинади. Бу билан уларнинг ақллари ва фитрати Исломга бошлайди. Натижада,

улар тўп-тўп бўлиб Исломга кирадилар. Ғарб мустамлакачилигига келсак, у заиф халқларни эксплуатация қилиш, ўз халқлари манфаати учун бойликларини талаш мақсадида уларнинг устидан ҳукмронлик қилишга асосланади.

Исломни қабул қилган халқларнинг то шу бугунги кунга қадар мусулмон ҳолда давом этиб келиши шуни очик кўрсатадики, Ислом то қиёматгача давом этишга қодирдир. Андалус мусулмонлари устида юз берган ишларга келсак, улар инквизиция судлари, оловли камералар ва жаллодларнинг бошни танадан қирқиб ташлайдиган мосламалари ёрдамида йўқ қилиндилар. Уларнинг Исломдан қайтиши ўз ихтиёрлари билан бўлмаган. Бухоро, Кавказ, Туркистон ва бошқа жойлардаги мусулмонлар ҳам Ғарб ва Шарқ мустамлакачиларининг зулмига дучор бўлганлар.

Исломий давлат илоҳий давлат эмас, балки, башарий давлатдир. Шунинг учун мусулмонлар агар ўз давлатларини уйғотиш омилларидан воз кечиб, уни қулатишга олиб борадиган омилларга бўйсуниб қолсалар унинг қулаши табиийдир. Хижрий 1342 йил 28 ражаб, милодий 1924 йил 3 мартда Халифалик бекор қилингани эълон қилиниб, илмонийлик татбиқ этилишига айна шу нарса сабаб бўлган. Агар биз қайта уйғонишни ҳамда Ислом рисолатини бутун оламга етказиш учун яна қайта етакчиликни қўлга киритишни истасак, бу фақат қуйидаги ишлар билан амалга ошади:

1 – Биринчи давлат асосланадиган тўғри фикрни вужудга келтириш ҳамда Уммат Исломни, унинг аҳкомларини, уни яна қайта ҳаётга қайтариш кайфиятини тушуна олиши учун унда тўғри фикрлаш тариқатини пайдо қилиш лозим.

2 – Динни ҳаётдан ажратишга ҳамда бундан келиб чиққан ҳаёт низомларига асосланган Ғарб фикрларига зарба бериш лозим.

3 – Биздан олдингилар давлатни Ислом асосида қандай бошқарганлигини билиш учун тарихни англаш лозим.

4 – Аллоҳнинг изни ила давлат барпо бўлганида халқлар билан муомала қилиш кайфиятини белгилаш осон бўлиши учун халқлар табиатини билиш лозим.

Хулоса қилиб айтамикки, Мусулмонларни қайта уйғотиш Исломга асосланган ҳолис ва онгли жамоа орқалигина амалга ошади. Аллоҳ Таоло айтади:

﴿وَلَتَكُنَّ مِنْكُمْ أُمَّةٌ يَدْعُونَ إِلَى الْخَيْرِ وَيَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ﴾

«Ораларингиздан яхшиликка (Исломга) даъват қиладиган, маъруфга буюриб, мункардан қайтарадиган бир жамоат бўлсин. Ана ўшалар нажот топгувчилардир» [Оли Имрон 104]
Бу жамоа шариат аҳкомларига биноан низомни ўзгартириш учун қандай қилиб ҳокимиятга етиш мумкинлигини кўрсатиб берадиган ўзгартириш программасига эга. Аллоҳ Таоло айтади:

﴿قُلْ هَذِهِ سَبِيلِي أَدْعُو إِلَى اللَّهِ عَلَى بَصِيرَةٍ أَنَا وَمَنِ اتَّبَعَنِي وَسُبْحَانَ اللَّهِ وَمَا أَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ﴾

«Айтинг: Менинг йўлим шудир. Мен Аллоҳга даъват қиламан. Мен ва менга эргашган кишилар аниқ ҳужжатга-ишончга эгамиз. (Ҳар қандай шерикдан) Аллоҳни поклайман. (Зеро) мен мушириклардан эмасман» [Юсуф 108]

Шунингдек, бу жамоат давлат лойиҳасига эга бўлиб, бу лойиҳа Исломдаги бошқарув низоми, бу низомнинг тафсилотлари ва уни татбиқ этиш кайфиятини ўз ичига олади. Аллоҳ Таоло айтади:

﴿فَأَحْكُم بَيْنَهُم بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَهُمْ عَمَّا جَاءَكَ مِنَ الْحَقِّ لِكُلِّ جَعَلْنَا مِنْكُمْ شِرْعَةً وَمِنْهَاجًا﴾

«Бас, одамлар ўртасида Аллоҳ нозил қилган нарса билан ҳукм қилинг ва Сизга келган Ҳақдан юз ўгириб, уларнинг ҳавойи нафсларига эргашманг! Сизлардан ҳар бир миллат (яъни дин) учун (алоҳида) шариат ва йўл қилиб қўйдик» [Моида 48]

Аллоҳ Таоло айтади:

﴿وَأَنْ أَحْكُم بَيْنَهُمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَهُمْ وَأَحْذَرَهُمْ أَنْ يَفْتِنُوكَ عَنْ بَعْضِ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ إِلَيْكَ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَاعْلَمْنَا أَنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ أَنْ يُصِيبَهُمْ بِبَعْضِ ذُنُوبِهِمْ وَإِنَّ كَثِيرًا مِّنَ النَّاسِ لَفَاسِقُونَ﴾

«(Эй Муҳаммад), улар ўртасида Аллоҳ нозил қилган нарса билан ҳукм қилинг, уларнинг ҳавойи нафсларига эргашманг ва Аллоҳ Сизга нозил қилган ҳукмларнинг айримларидан Сизни буриб фитнага солиб қўйишларидан эҳтиёт бўлинг! Агар (Сизнинг ҳукмингиздан) юз ўгирсалар, билингки, Аллоҳ уларга

айрим гуноҳлари сабабли мусибат етказишни истамоқда. Шубҳасиз, одамлардан кўплари итоатсиздирлар» [Моида 49]

Аллоҳ Таолодан шариатни ўрнатадиган, бизни бирлаштирадиган ва бутун оламга яхшилиқни ёйдиган Пайғамбарлик минҳожидан асосидаги Халифалик барпо этилишини тезлатишини сўраб қоламиз. Бу иш Аллоҳга қийин эмас.

Аллоҳ Таоло айтади:

﴿وَيَوْمَئِذٍ يَفْرَحُ الْمُؤْمِنُونَ ﴿٤٩﴾ بِنَصْرِ اللَّهِ يَنْصُرُ مَنْ يَشَاءُ وَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿٥٠﴾ وَعَدَّ اللَّهُ لَا يُخْلِفُ اللَّهُ وَعْدَهُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ﴾

«Ўша кунда мўминлар Аллоҳ нусрат бергани сабабли шодланурлар. (Аллоҳ) Ўзи хоҳлаган кишига нусрат берур. У қудрат ва раҳм-шафқат эгасидир. (Бу) Аллоҳнинг ваъдасидир. Аллоҳ Ўз ваъдасига хилоф қилмас. Лекин кўп одамлар билмаслар» [Рум 4-6] □

РАЖАБ ТОЙЙИБ ЭРДОГАН СИЁСАТИ ИСЛОМ МЕЗОНИДА (2): Туркиянинг НАТО иттифоқидаги роли

Сиёсий воқеликни ўрганиш ҳиссиётлардан холи ва онгли бўлиши ҳамда у ҳақда хулоса қилиш ҳам мустаҳкам қоидаларга асосланиши лозим. Шу маънодаки, биз воқеликни ўзимиз истагандек эмас, балки, қандай бўлса шундайлигича тушунишимиз керак. Воқелик ҳақидаги хулосамиз ҳам Ислом ақидасига асосланиши, тўлқинлар ҳар тарафга учуриб кетадиган кема мисол беқарор бўлмаслиги лозим. Шахслар ва фикрларга баҳо бериш ҳам Ислом ақидасига асосланган мустаҳкам қоидага таяниши лозим. Акс ҳолда, онглиликни йўқотамиз ва яхшиликни кутиб, қувонган ҳолимизда ҳалокатга учраймиз. Биз ёмғир аломати, деб билган нарса азобли шамол ёки ташна одам сув деб ҳисоблаган сароб бўлиб чиқади! Умнат ҳеч кимнинг уни алдашига ҳамда энергияси, имкониятлари ва вақтини сарфлаб тугатиб яна қайта умидсизликка тушиб қоладиган ҳолатга туширишига йўл бермаслиги лозим. Умнат Парвардигори хидоят ва нур сифатида нозил қилган Китобга эга. Агар у ўлчов ва аҳкомларини ундан олса, фикрларида унга асосланса адашмайди. Шундай онлар бўлдики, Умнат сохта етакчилар атрофида жипслашди. Бу сохта етакчилар Умнатни кетма-кет мағлубиятлардан қутқармаган, аксинча, уни ҳалокатга бошлаган бўлсада, жўшқин нутқларда улар улуғланди. Мустафо Камол, Жамол Абдунносир ва Ёсир Арафотлардан бошланиб, Туркия президенти Эрдоган билан ҳам тугамаган бундай сохта етакчилар душманлар манфаати учун Умнатнинг энг муҳим тақдирий масалаларини сунистеъмол қилишди.

Туркия 1949 йил 4 апрелда Вашингтонда асос солинган Шимолий Атлантика Иттифоқи (НАТО)га 1952 йили аъзо бўлди. Агар НАТОга аъзо бўлсам, ўзлигимни (аслида Ғарб ўзлигини) кучайтираман ҳамда мудофаа ва хавфсизлик соҳасида узоқ йиллик кафолатларни қўлга киритаман, деб ҳисоблади. Туркия 2005 йил июн ойида бош штаб таркибида терроризмга қарши кураш олий маркази (ТМММ)ни тузди. Бу эса, олий марказ ташкил қилиш учун қабул қилинган қарорлар доирасида ҳамда эски ва янги таҳдидларга қарши курашиш учун 2002 йил

сентябрда Прагада бўлиб ўтган НАТО иттифоқи саммити тадбирлари давомида амалга оширилди.

Терроризмга қарши кураш Олий Маркази халқаро ташкилот бўлиб, унда Туркиядан ташқари НАТОга аъзо етти давлат зобитлари ишлайди ва у давлат хизматчиларига, НАТОга аъзо давлатларнинг ўрта ва юқори лавозимли зобитларига ҳамда турли доираларда НАТО иттифоқи билан ҳамкор бўлган давлатларга хизмат кўрсатади. Бу марказ «Террорчиларнинг молиявий ресурсларини тугатиш», «Худкуш террорчиларга қарши курашиш», «Терроризм билан оммавий ахборот воситалари ўртасидаги муносабатлар» ва «Мафкуравий терроризм асосларини ўрганиш» каби турли мавзуларда семинарлар, йиғинлар ва бошқа тадбирлар ўтказилади... Шунингдек, НАТО иттифоқи қароргоҳида террорга қарши кураш хусусида ўтказиладиган тадбирларга илмий-маърифий ҳисса қўшади.

2003 йил 19 мартда Туркия парламенти Америка кучларига Ироқни босиб олишда Туркия базаларидан фойдаланишга рухсат бериш учун овоз берди. Буни 322таси ёқлади, 202таси қарши чиқди ва битта аъзо бетараф қолди. Шунингдек, Туркия Қўшма Штатларнинг мужоҳидларни Гуантанамо қамоқхонасига кўчиришда Туркия жанубидаги Инжирлик базасидан фойдаланишига рухсат берди. Базалардан кўзланган мақсад ёлғиз шу ишларгина бўлмади. Туркия Американи озиқ-овқат, сув, ёқилғи ва ярадорларни даволаш учун дори-дармон билан ҳам таъминлади. Америка Ироқда жойлашган ўз кучларини моддий-техник жиҳатдан қўллаб-қувватлашда Туркиядан база ўрнида фойдаланди. Туркия АҚШ кучларининг Ироқдан ўз ерлари орқали чиқиб кетишига ҳам рухсат берди.

Туркия Қўшма Штатларнинг Афғонистонга қарши урушда ҳам ўз базаларидан фойдаланишига рухсат берди. Америка кучлари 2001 йил октябр ойида Афғонистонга қарши уруш бошлаганида Туркия 24 соатга етмаган вақт ичида ўз ерлари ва ҳаво йўлларида унинг фойдаланишига қулайлик яратди. Бундан ташқари, Туркия НАТО иттифоқига қарашли ИСАФ кучларини қўллаб-қувватлаш учун 1200га яқин аскар жўнатди. Шунингдек, Малидаги халқаро ҳарбий аралашувни ҳам қўллаб-қувватлади. Салибчи душманларимиз қўли билан мусулмонларга етган вайронагарчиликлар ҳажмини ўзингиз бир

ўйлаб кўринг. Қирғин, кийноқлар, ерларни йўқ қилиш ва муқаддас жойларни топташ каби барча жиноятларда Туркия ўз кучлари билан иштирок этди.

Америка ва Ғарб давлатлари Исломга душман бўлган иттифоқнинг мақсадларини қўллаб-қувватлаш учун Туркия кучидан ва унинг муҳим стратегик аҳамиятга эга бўлган ерларидан фойдаланмоқда. Америка учоқлари мусулмонлар фарзандларига қарши кўплаб хужумларни Туркия ерларидаги базалардан бошлашади. Агар Эрдоган ўз мамлакати қарорига эга бўлганида эди, Ислом ва мусулмонларга душман бўлган ушбу иттифоқдан зудлик билан кечиктирмасдан чиқиб кетган бўларди. Бу иттифоқ Ироқ ва Афғонистонда ҳамда мусулмонларнинг бошқа мамлакатларида совуққонлик билан, ички нафратидан келиб чиқиб қанчалаган қирғинларни содир этди.

Россия билан муносабатлар:

Россия империясининг Усманий давлатга қарашли Қора денгизнинг шимолий соҳилидаги ерларни, Болқон ва Кавказни босиб олиши 1783 йили Қримни аннексия қилишидан бошланди. Усманий империянинг чекиниши, айниқса, 1854-1856 йиллардаги Қрим уруши давомида Россиянинг эришган ютуқлари Европада кучлар мувозанатини ўзгартирди. Бундан ташқари, Россиянинг Туркия бўғозларини эгаллаб олиш ҳамда Усмонли империясини парчалашни яқунлаш истаги биринчи жаҳон уруши бошланишига ёрдам берди.

Иккинчи жаҳон уруши пайтида Туркия бетарафликни сақлаб қолишга муваффақ бўлди. Лекин Совет Иттифоқи эришган ғалабалар Россия империясининг Туркия бўғозини бошқариш истагини қайта тиклади. Ўша пайтда Иосиф Сталин бўғозни совет-турк қўшма назоратида ушлаб туришни ва Туркияда ҳарбий базалар ташкил этишни талаб қилди.

Анқара Сталиннинг талабларига қарши чиқди. Бу эса, Сталинни Туркияда коммунистик инқилобни бошлаш учун босим қилишга ундади. Бунга жавобан, АҚШ Президенти Гарри Трумен «Трумен доктринаси» бандларига мувофиқ Анқарага ёрдам кўрсатди. 1952 йили Туркия Шимолий Атлантика иттифоқига қўшилди. Камолчи Туркия антикоммунистик қалъага ва Ғарб коалициясининг асосий таянчига айланди. Лекин Совет Иттифоқи Туркияни заифлаштиришга қаратилган

ҳаракатларидан воз кечмади. Бунинча амалга ошириш учун қўллаган воситалари орасида ўтган асрнинг саксонинчи йилларида Анқарага қарши Курдистон Ишчилар Партиясини қўллаб-қувватлаш ҳам бор эди.

Анқара билан Москва ўртасида қўшни давлатлар масаласида кураш давом этди. Ўтган асрнинг тўқсонинчи йилларида Туркия Ғарбнинг қўллаб-қувватлови билан Ўрта Осиёдаги туркийзабон исломий жумҳуриятлар ҳомийси сифатида Россиянинг ўрнини эгаллаш учун тарихий ва сақофий муносабатлардан фойдаланишга уринди. Шунингдек, Анқара ва Москва Арманистон ва Озарбайжон ўртасидаги 1994 йилдаги оташкесимдан кейин тўхтаб, кейин яна бошланган тўқнашувда қарама-қарши томонларни қўллаб-қувватлашди.

Икки мамлакат ўртасида 2002 йил январда имзоланган келишувга мувофиқ, Россия Курдистон Ишчилар Партиясини қўллаб-қувватлашдан воз кечди. Ўз навбатида Туркия ҳам Чеченистонга ҳамда Туркия ерларида туриб фаолият юритаётган Шимолий Кавказдаги бошқа гуруҳларга нисбатан кескин позицияни эгаллади. Уларга нисбатан туркий халқларда хайрихоҳлик кучли бўлишига қарамай, у шундай позицияни эгаллади. Бу эса, Россиянинг Чеченистон устида чангалини мустаҳкамлашига ҳамда руслар нуфузидан қутулиш учун ҳаракат қилаётган чечен мужоҳидлари ҳаракатларини йўқ қилишига имкон берди.

2008 йилга келиб Туркия Россиянинг энг катта савдо ҳамкорига айланди. Энергетика соҳаси икки мамлакат ўртасидаги иқтисодий муносабатларнинг энг муҳим таркибий қисми бўлди. Кам миқдордаги углеводородларга эга бўлган Туркия 2009 йили нефт импортининг 40 фоиздан кўпини Россиядан импорт қилди. Россия мамлакатни тахминан 57 фоиз табиий газ билан таъминлаб келмоқда. Иқтисодий муносабатлар атом энергетикаси, қурилишлар, туризм ва бошқа соҳаларни ҳам қамраб олди.

Обаманинг 2015 йил 29 сентябрда Путин билан учрашиши ортидан Америка Россияга Сурияга тўғридан-тўғри аралашиб тўғрисида кўрсатма берди. Ундан кейин Эрдоганга Россия учоғи Суриянинг мусулмон аҳлига қарши ҳужум қилиш пайтида ҳаво бўшлиғини бузгани масаласида Путин билан ўзаро келишиб олиш тўғрисида кўрсатма берди. Ҳолбуки, Россия

уочқларининг ҳаво ҳужумларини бошлашида таянч вазифасини ўтайдиган ҳаво базаси Туркияга яқин эди. Рус генерали Russia Today телевидениесида майдон тор бўлгани туфайли Россия уочқлари ҳавога кўтарилиш ёки қўниш пайтида Туркия ҳаво бўшлиғини бузиб кириши муқаррар, деб изоҳлади. Эрдоган бу келишуви билан улкан хиёнатни содир этди ва мусулмонларнинг тўкилиши ҳаром ҳисобланган қони тўкилишига шерик бўлди.

Туркия учоғи 2015 йил 24 ноябрда ҳаво майдонини бузиб кирган Россия учоғини уриб туширди. Бу билан икки томон ўртасида муносабатлар ёмонлашди ва Путин буни (ортдан пичоқ уриш) деб ҳисоблади. Лекин, у жавобгарликни шахсан Эрдоганга юкламади. Эрдоган 2016 йил 27 июлда Россиядан кечирим сўрагунига қадар бу ишни тузатишга ҳаракат қилди. Кейин, 2016 йил 9 августда Санкт-Петербургда икки томон ўртасида учрашув бўлди. Ушбу учрашувдан кейин ва учрашув пайтида ҳам Россия учоғи тоғут режим билан биргаликда Суриянинг мусулмон аҳлига қарши ҳужумларни кучайтириб, санокли кунлар ичида юзлаб мусулмонларни ўлдирди ва у қулай вазиятда бўлгани учун бундай ҳужумларни ҳамон давом эттирмоқда. Аксар аҳолиси мусулмон бўлган мамлакатни бошқараётган, Сурия аҳлини ёрдам бераман деб алдаган Эрдоган тарафидан бу ҳужумлар эътирозсиз маъқулланди.

Маълумки, Эрдоган Туркияси ўз сиёсатини Америка билан бирга юритади ва у Эрдоган даври давомида бу сиёсатдан деярли четга чиқмади. Чунки унинг барча сиёсатлари ҳанузгача Америка манфаатига қаратилган. Шунинг учун Америка Эрдоганни Сурияда Қўшма Штатларга хизмат кўрсатиб келаётган Россия билан ярашишга ҳамда хато бўлгани барчага аён бўлган Россия учоғи уриб туширилишини унутишга ундади. Ҳаммага очиқ кўринган нарса шуки, Америка Туркия ва Россия орқали Суриядаги вазиятни назорат қилишга, Башар Асад режимининг альтернатив пишиб етилишидан олдин қулашига йўл қўймасликка ҳамда Европанинг ролини бутунлай ёки деярли йўқ қилишга эришди.

Туркия Анқарага катта зиён келтирган ҳужумларга жавобан 2020 йил 1 мартда Сурия шимоли-ғарбий қисмида жойлашган Идлиб шаҳрида Сурия режимига қарши ҳарбий амалиёт бошланганини маълум қилди. Туркия мудофаа вазири Хулуси

Акар 27 февралда Идлибда юз берган мудҳиш ҳужумдан кейин бошланган (Баҳор қалқони) амалиёти муваффақиятли давом этаётганини айтди. У Анқаранинг Башар Асад бошчилигидаги Сурия режимини қўллаб-қувватлаб келаётган Россия билан қарама-қаршиликка кириш нияти ҳам, истаги ҳам йўқлигини қўшимча қилди.

Очиқ кўриниб турибдики, Эрдоган Сочи конференцияси бандларини фаол тарзда татбиқ этишга, халқаро йўлларни очишга ҳаракат қилди. Бунинг учун уйлар вайрон этилиши, аҳолининг мунтазам кўчирилиши, йўл бўйидаги барча шаҳар ва қишлоқларнинг (Туркиянинг расман эътироф этиши билан) Асад режими қўлига ўтиши каби талаб қилинган ишларни бажарди. Сўнг, Туркиянинг алдовли пунктлари келади ва буларда яхшилик бор деб гумон қилинди. Мана шу жойда Асад режимининг жинойтчи тўдасига қарши ҳар қандай ҳаракатни назорат қилишда гавдаланган Туркия роли фош бўлди. Асад режими бу ишларни ҳеч қандай тўкнашувсиз, қаршилик кўрсатмасдан кутиб олди. Сўнг, Умнат иродасини синдириш, уни Америка белгилаган сиёсий ечимга бўйсундириш учун аҳолини кетма-кет бомбалаш ва кўчириш тўлқинлари келди. Эрдоган бу жараёнда нафас ростлаш учун қўлланадиган туйнук вазифасини ўтади. Баъзида вазият хиёнатни яширишга қаратилган ўткинчи, кулгили қарама-қаршиликлардан ҳам холи бўлмади ва бу қарама-қаршиликлар баъзи бир юзаки ишлардаги келишмовчиликдан нарига ўтмади. Туркия ҳеч уялмасдан Сочи конференциясида белгиланган ҳудудга қайтариш учун Россияга босим қилаётганини билдирар экан, бу билан Россиянинг Сочи конференциясидан олдин ва ундан кейин содир этган ишларини қонунийлаштириб берди. Айни пайтда Туркия ва Россия ўртасида ишларни мувофиқлаштириш ҳамда савдо алмашинуви мисли кўрилмаган даражага кўтарилгани ҳақида расмий баёноتلар берилмоқда! Сўнг, шундай бир сахна ўйинлари бошландики, бу сахна ўйинида Туркия режими бомбардимон қилди ва бу бомбардимонлар Туркиянинг камайиб кетган улушини кўтаришдан ҳамда одамларни унинг заҳарли арқонига осилишга мажбур қилишдан нарига ўтмади. Бугун кўтарилиши лозим бўлган савол шуки, аввалги кескинлик юмшатиш (деэскалация) зоналар қаерда қолди, бу зоналар аҳолиси

қаерда?! Бу зоналарни режим ўз назоратига олиб, аҳолисини шимолга кўчириб юбормадимми?!

Россия Ислом ва мусулмонларга душман давлатдир. У мусулмонларни Чеченистон ва Афғонистонда қиргин қилди, ҳозир ҳам Сурияда қиргин қилмоқда. Аёллар, қария ва гўдакларда у синамаган бирорта ҳам ракета ёки қурол қолмади. Унинг бутун Сурияда мусулмонларга қарши қиргинлари ҳозиргача давом этмоқда. Аллоҳ Таоло бизни душманлар ва золимларга эргашишдан огоҳлантирди ва бунга риоя қилмаганларга жаҳаннамни ваъда қилди. Аллоҳ Таоло айтади:

﴿وَلَا تَرْكَنُوا إِلَى الَّذِينَ ظَلَمُوا فَتَمَسَّكُمُ النَّارُ وَمَا لَكُم مِّن دُونِ اللَّهِ مِن أَوْلِيَاءَ ثُمَّ لَا تُنصَرُونَ﴾

«Зулм йўлини тутган кимсаларга берилиб кетманглар (эргашманглар). Акс ҳолда сизларга дўзах ўти етар. Сизлар учун Аллоҳдан ўзга бирон дўст йўқдир. Кейин (яъни золимларга эргашсангиз) сизларга ёрдам берилмас» [Худ 113]

Эрдоган қандай Исломни хоҳлайди:

2018 йил 8 мартда хотин қизлар куни муносабати билан сўзлаган нутқида Эрдоган шундай деди: «Исломни 14 ва 15 аср олдин чиқарилган ҳукмлар билан татбиқ этиш мумкин эмас. Исломни татбиқ этиш макон, замон ва шароитга қараб ўзгаради. Исломнинг гўзаллиги мана шундадир». Агар Эрдоганнинг Ислом тўғрисидаги фикри шу бўлса, унинг фикрига кўра Исломни асрга мослаш учун янгилаш керак бўлса, Эрдоганга мафтун бўлганлар қайси Исломнинг аста-секин татбиқ қилиниши ҳақида гапиришмоқда?! Эрдоган бир кун келиб тиклаши мумкин бўлган Халифалик қандай Халифалик?! У ўз юртида Исломга ҳеч қандай алоқаси бўлмаган, капиталистик куфр низомларига асосланган илмоний низомни ўрнатди. Буни янада ойдинлаштириб берадиган нарса шуки, аксари мусулмон бўлган Туркия аҳолиси ўзларининг ҳаёт ишларини ўз эътиқоди ва ҳаёт ҳақидаги тушунчаларига мувофиқ, бироқ, динни давлатдан ажратиш асосида бажарадилар. Масалан мусулмон одам маст қилувчи ичимлик ичса, зино қилса, ўғирлик қилса, ноҳақ одам ўлдирса ёки диндан қайтса... унга шаръий жазолар ва ҳадлар қўлланмайди. Ҳатто Туркиянинг баъзи сайёҳлик масканларида «жинсий (секс) туризм» дея номланган жойларни ҳам кўриш мумкин... У – шарият бу ишларни тақиқлашни ҳоким

сифатида менга юклаган, деб билмайди... Бошқарувга келсак, Туркияда ҳар бир нарса Эрдоган ҳокимиятга келишидан олдин қандай бўлса шундайлигича, бошқарув ишлари (Отатурк) услубида кетмоқда... Ягона фарқ шуки, (Отатурк) динга, биринчи навбатда Исломга душман бўлган илмонийликни қабул қилган. Шунинг учун у азоннинг араб тилида айтилишини тақиқлаган, кўп масжидларни ёпган, ҳижоб кийишни тақиқлаган ва Қуръоннинг туркий таржимасини ўқишни талаб қилган...

Эрдоганга келсак, у динга қарши бўлмаган илмонийликни қабул қилди. Одамларнинг аксарияти мусулмон бўлгани сабабли, бу ўзгариш мусулмонлар қалбига яхши таъсир кўрсатди. Айниқса, унинг бошқаруви даврида, ўзлари олдин адо эта олмаган диний ибодатларини адо этишга эришганларидан ва у кўплаб ёпиқ масжидларни очганидан кейин Туркия мусулмонлари олдида олқишларга сазовор бўлди. У дунёнинг ҳар тарафидаги мусулмонлар олдида ҳам олқишларга сазовор бўлди. Мусулмонлар бу ўзгаришларга талаб қилинган шаръий ўзгариш деб қарай бошладилар ва у умид қилинган шаръий ўзгаришни амалга оширишига умид боғладилар. Илмоний синфнинг унинг барча ҳаракатларига қарши чиқиши, унинг ҳар бир ҳаракатидан кўркиши ҳамда уни (Отатурк) меросини йўқ қилади деб ҳисоблаши мусулмонларнинг унга садоқатини кучайтирди. Чунки оддий мусулмонлар позицияси реакцияларга асосланади. Шунинг учун улар унга садоқат кўрсатиб, қўллаб-қувватладилар. Мусулмонларнинг унга садоқати сайловларда унинг ютиб чиқишида, ҳарбийларга қарши уни қўллаб-қувватлашларида ва давлат тўнтаришига қарши у томонда туришларида кўринди.

Эрдоганга муҳолиф бўлган сиёсатчилар, ҳарбийлар, медиа ходимлари ва муфаккирларга нисбатан амалга оширилган қамокқа олиш, таъқиб этиш ва ишдан бўшатишлар кўлаמידан хабардор одам мамлакатда ҳокимият ва салоҳиятини мустақкамлаш учун Эрдоган сарфлаган саъй-ҳаракат кўламини ҳам билади. Агар бунга сўнгги сайловлардан ва конституцияга киритилган ўзгартиришлардан кейин Эрдоган қўлга киритган салоҳиятларни ҳам кўшадиган бўлса, мамлакатда у эгаллаган қувватнинг кўламини ҳам англаб етади. Зеро, Эрдоган эга бўлган ушбу қувват ва салоҳиятлар олдида Ислом ва

мусулмонларни ёрдамсиз ташлаб қўйгани очиқ кўринади. Туркиядаги бошқарув низоми ҳануз илмонийдир. Қолаверса, унинг режими Ислом даъватчиларига қарши курашиб, ва уларни узоқ йиллик қамокқа ташлаб келмоқда. Агар сиз Исломни яхши кўрадиган, бироқ, Эрдоганнинг алдовига тушиб қолган кишилар билан, модомики у исломчилар ҳомийси экан, нега Ислом билан ҳукм юритмайди, дея баҳслашсангиз, улар сизга: «У бирданига вазиятни ўзгартира олмайди, чунки унинг душманлари кўп», деб айтишади.

Бу ерда шундай савол туғилади: Эрдоган ўн минглаб ўзига рақиб бўлган сиёсатчилар ва ҳарбийларга зулм ўтказа олди. Яна бошқа ўн минглабини таъқиб қилди, армиядаги катта қўмондон ва генералларни кулатди. У ҳанузгача ўз рақиблари қалъалари ва саройларини мисли кўрилмаган шафқатсизлик билан таъқиб қилмоқда. У буларнинг барчасини ўзи ва партияси учун қилди. Ўзи ва партияси учун қилган ишларининг озроқ қисмини Ислом учун қила олмайдими?! Ўзи учун бу ишларни қила олсаю, буни Ислом учун, яъни одамлар уни у сабабли сайлаган дин учун қила олмайдими?!

Шубҳа йўқки, ҳақиқатни кўришни истаган киши учун бу саволларнинг жавоби осон. Бу жавоб шуки, Эрдоган Исломни татбиқ этишни истамайди ва бунга ҳаракат ҳам қилмайди. У мусулмонларни алдаш ҳамда мустамлакачиларнинг мусулмонлар юртларидаги тил бириктирувларини кўпчилик севган Ислом номи остида амалга ошириш учунгина Ислом ниқобига бурканган. Биз ушбу сўзларни

﴿تَبَصَّرَةٌ وَذِكْرَىٰ لِكُلِّ عَبْدٍ مُّنِيبٍ﴾

«(Парвардигорга) қайтгувчи ҳар бир бандага кўргазма ва эслатма-ибрат бўлсин учун»

[Қоф 8]

айтмоқдамиз. □

Ибн Боз ва Ибн Усаймин яҳудийлар билан сулҳ тузишни ёқлаган

CNN Arabic нашр қилган хабарга кўра, Амирликлар билан (Исроил) ўртасидаги тинчлик келишуви эълон қилиниши ортидан фаоллар ижтимоий тармоқларда Саудия Арабистони собиқ муфтиси Муҳаммад ибн Солиҳ Усайминнинг изоҳини муҳокама қилишган. У ўз изоҳини «яҳудийлар билан сулҳ тузиш» ҳақида Абдулазиз ибн Боз берган фатво атрофида кўтарилган шов-шувлар манзарасида берган эди. Унинг расмий сайтида берилган аудиоёзувида, Ибн Усаймин уларни «фанатлар» деб атаб, уларга жавобан шундай деган эди: «Баъзи одамларнинг яҳудийлар билан сулҳ тузилиши устида ҳақоратли сўзларни айтаётганига келсак, бу сиёсий масаладир. Сиз бу фанатларнинг диндан йироқ кишилар эканига гувоҳ бўлишингиз мумкин. Бу бир сиёсат, тарафкашлик, миллатчилик ва шунга ўхшаган нарсадир. Уларнинг ҳеч қандай эътибори йўқ. Модомики бизда Қуръон ва Суннатдан олинган далил бор экан, биз уларга эътибор бермаймиз». У сўзини давом эттириб шундай дейди: «Агар сиз бу фанатларнинг баъзи бирини жамоа сифатида эмас, шахс сифатида ўрганиб чиқадингиз бўлсангиз, уларнинг ичида бадният мунофиқлар борлигига гувоҳ бўласиз. Лекин бу сиёсий масаладир. Улар ушбу мамлакат уламоларининг энг афзалига қарши ҳақоратли сўзларни айтишди. Лекин улар айтган ҳақоратли сўзларнинг ҳеч қандай эътибори йўқ». Ибн Боз муҳокама қилинган фатвода шундай деган эди: «Ҳар бир давлат ўз манфаатини ҳисобга олади. Агар у ўзаро элчилар алмашинувида, савдо-сотик ишларида ва булардан бошқа покиза шариат руҳсат берган ишларда яҳудийлар билан сулҳ тузишни мамлакатдаги мусулмонлар учун манфаатли деб билса, унда бу ерда ҳеч қандай ёмон нарса йўқ».

Ал-Ваъй: Ҳар бир мамлакатдаги расмий уламоларнинг шариатни ҳукмдорлар истагига бўйсундириши ҳукмдорлар содир этган қилмишлардан ҳам хатарлидир. Шунинг учун шариат уларни гуноҳда ҳукмдорларга шерик қилди. Агар уламолар сиёсий масалаларни ҳукмдорларга ташлаб қўйишса... сиёсий масалалар уларга уламо сифатида топширилган вазифалардан ташқарида бўлса... Ҳукмдорлар қандай ҳукм

ОЛАМ МУСУЛМОНЛАРИ ХАБАРЛАРИ	قال رسول الله ﷺ: «الْمُسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِمِ لَا يَظْلِمُهُ وَلَا يَخْذُلُهُ وَلَا يَحْقِرُهُ» «Мусулмон мусулмоннинг биродаридир. Унга зулм қилмайди, уни ташлаб қўймади ва камситмайди»	ОЛАМ МУСУЛМОНЛАРИ ХАБАРЛАРИ
<p>чиқарса ҳам уламолар уларга итоат қилаверадиган бўлса... бу ҳолатда улар Аллоҳга итоат қилиш ўрнига Америкага ва малай ҳукмдорларга итоат қилган бўладилар. Усайминнинг бу сўзи динни сиёсатдан ажратиш эмасми?! Салаф уламоларнинг мусулмонлар имомларига нисбатан тутган позициялари шундай бўлганми?! Шу сабабли, анавиларга ўхшаган уламолар ўзларидан олинган аҳддан воз кечишмоқда ва пайғамбарлар меросхўри сифатида бажаришлари керак бўлган ролни йўқотишмоқда.</p>		
<p align="center">Уммон қироллиги муфтиси: Ақсони ва унинг атрофини озод қилиш Уммат бўйнидаги қарздор</p>		
<p>Уммон қироллиги муфтиси Аҳмад ибн Ҳамд Халилий твиттердаги расмий саҳифасида берган баёнотида шундай деди: «Ақсо масжидини ва унинг атрофидаги барча ерларни ҳар қандай босқинчиликдан озод қилиш бутун Уммат устидаги муқаддас бурч ва унинг бўйнидаги бажарилиши керак бўлган қарздор. Агар уларга вазият қулай бўлмаса ва тақдир кулиб боқмаса, улар унинг устида савдолашишмасин, балки Аллоҳ бу бурчни бажариш шарафига муяссар бўлган кишиларни келтириши учун, ишни илоҳий қадарга ташлаб қўйишсин». Уммон расмий ахборот агентлигига кўра, Халилий бу баёнотни Амирликлар билан (Исроил) ўртасидаги тинчлик келишуви эълон қилинганидан бир неча кун ўтганидан кейин берди. Ҳолбуки, Уммон қироллиги ўзининг ташқи ишлар вазирлигидаги расмий вакили орқали Бирлашган Араб Амирликлари, Қўшма Штатлар ва (Исроил) ўртасидаги қўшма тарихий эълон доирасида Амирликларнинг (Исроил) билан муносабатларга оид қарорини қўллаб-қувватлашини билдирган эди.</p>		
<p>Ал-Ваъй: Бу – давлатда расмий мансабни эгаллаган олим томонидан чиқарилган фатводир. Уммон қироллиги Амирликлар билан (Исроил) ўртасидаги тинчлик келишувини қўллаб-қувватлаган бўлишига қарамай, бу олим Аллоҳ ва Уммат олдидаги жавобгарлигини ҳис қилиб фатво чиқарди... Ҳар қандай ҳолда ҳам, бу масалада шариатнинг ҳукми қатъий бўлиб, мусулмонлар ўртасида бу борада ихтилоф йўқ. Агар бу ерда тинчлик келишувини қўллаб-қувватлаган уламолар бўлса,</p>		

ОЛАМ МУСУЛМОНЛАРИ ХАБАРЛАРИ	قال تعالى: ﴿إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ﴾ «Мўминлар ҳеч шак-шубҳасиз ога-инилардир»	ОЛАМ МУСУЛМОНЛАРИ ХАБАРЛАРИ
бу шариатни эътиборсиз қолдириш ва динни ҳукмдорларга сотишдан бошқа нарса эмас... «Албатта Аллоҳдан бандалари орасидаги олим-билимдонлар кўркур».		
Эрдоган Абу-Даби билан дипломатик муносабатларни тўхтатиш ёки элчини чақириб олиш чоралари кўрилиши мумкинлигига ишора қилди		
<p>Туркиянинг расмий Онадўли ахборот агентлиги берган овозли тасмада Эрдоган шундай дейди: «Биз Фаластин халқини қўллаб-қувватлаймиз, Фаластинни ҳеч кимга осон лўқма қилиб асло ташлаб қўймаймиз... Биз Абу-Даби билан дипломатик муносабатларни тўхтатиш ёки элчимизни чақириб олиш чораларини кўришимиз мумкин». Туркия ташқи ишлар вазирлиги тинчлик келишуви эълонига изоҳ берар экан, «Амирликларнинг ўлик туғилган Америка режаси орқали яширин манфаатларни қўлга киритишга ҳаракат қилиши Фаластин халқи иродасини менсимасликдир» – дея таъкидлади. Онадўли берган хабарга кўра, ташқи ишлар вазирлиги яна шундай қўшимча қилган: «Амирликлар маъмуриятининг халқ истаги ва фаластинликлар хоҳишига зид равишда Исроил билан музокаралар олиб боришга ҳамда Фаластин учун ҳал қилувчи масала ҳисобланган мавзуларда ён беришга мутлақо салоҳияти йўқ». (Исроил)нинг Туркиядаги элчихонаси твиттердаги расмий саҳифасида Туркиянинг расмий позициясига қуйидагича муносабат билдирди: «Тарихий кунлар бўлиб ўтмоқда... Умид қиламизки, (Исроил) билан Бирлашган Араб Амирликлари ўртасида имзоланган тинчлик келишуви Ўрта Шарққа барқарорлик ва хавфсизлик олиб келади». (Исроил) элчихонаси ўз твитига (Исроил) давлати расмий сайтига жойланган ҳамда (Исроил) ва Амирликларга тегишли лавҳа ва суратларни ўз ичига олган видеолавҳани кўшиб қўйди ва қуйидагича шарҳ қолдирди: «Исроил ўз давлати билан Бирлашган Араб Амирликлари ўртасидаги тарихий тинчлик шартномасини олқишлайди».</p>		
<p>Ал-Ваъй: Эрдоганнинг очик-ойдин мунофиқлигига қаранг. У таҳдид қилмоқда ва Абу-Даби билан дипломатик муносабатларни тўхтатиш ёки элчини чақириб олиш чоралари кўрилиши мумкинлигига ишора қилмоқда. Бундай</p>		

ОЛАМ МУСУЛМОНЛАРИ ХАБАРЛАРИ	قال رسول الله ﷺ: «الْمُسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِمِ لَا يَظْلِمُهُ وَلَا يَخْذُلُهُ وَلَا يَحْقِرُهُ» «Мусулмон мусулмоннинг биродаридир. Унга зулм қилмайди, уни ташлаб қўймади ва камситмайди»	ОЛАМ МУСУЛМОНЛАРИ ХАБАРЛАРИ
<p>мунофиқликнинг нима кераги бор? (Исроил)да сенинг фаолият юритаётган элчихонанг йўқми? Туркияда (Исроил) элчихонаси йўқми? Модомики, (Исроил) Фаластин масаласида биринчи тил бириктирувчи экан, нега у ердан элчингни чақириб олиб, у билан муносабатларни узмайсан. Мана, (Исроил)нинг Туркиядаги элчихонаси тинчлик шартномасини олқишлашини ва унинг тарихийлигини эълон қилмоқда. Сен, эй Эрдоган жаноблари, ҳақиқатан ҳам уялмаяпсан, шунинг учун хоҳлаганингни қиляпсан.</p>		
<p>(Исроил)нинг собиқ ташқи ишлар вазири Силван Шалом: Эрдоган биз учун араб ва Ислом олами эшикларини очди</p>		
<p>(Исроил) собиқ ташқи ишлар вазири ва регионал ривожланиш вазири Силван Шаломнинг билдиришича, у шу икки мансабни эгаллаб турган (2003 йилдан бошлаб 2016 йилгача) йиллари давомида Кўрфаз давлатларига, шунингдек, араб ва Ислом олами давлатларига ташриф буюриб, у ерда бир қатор расмийлар билан учрашган. Бу учрашувларнинг асосий қисми Туркия президенти Ражаб Тоййиб Эрдоган ташаббуси билан амалга ошган ва айрим учрашувлар Туркия ерларида бўлган. Шалом Тель-Авивдаги маҳаллий радиога берган интервьюсида шундай дейди: «Эрдоган (Исроил) томонидан Туркиянинг Европа Иттифоқига қўшилишига ёрдам берилиши эвазига, (Исроил)нинг араб ва исломий давлатлар билан муносабатларини кенгайтиришни жуда истар эди». У яна шундай қўшимча қилади: «Мен фаластинликлар билан можаро ҳал қилинишидан олдин (Исроил) билан араб давлатлари ўртасида муносабатлар тикланиши бу можарони ҳал қилишга кўпроқ ёрдам беради деб ишонардим ва ҳали ҳам шундай деб ишонаман. Мен буни Эрдоганга ҳамда ўзим учрашган араб ва Ислом давлатлари раҳбарларининг ҳар бирига тушунтирдим. Эрдоган мен учун бу учрашувларнинг бир нечтасини, шу жумладан, Покистон ташқи ишлар вазири билан бўлиб ўтган учрашувни ташкиллаштириб берди».</p> <p>Ал-Ваъй: Эрдоган шу даврда Исломга қарши энг катта ёлғондир. Ушбу вазирнинг баёнотларига нисбатан Эрдоганнинг раддия бериб, ёлғонга чиқаришдан бошқа чораси йўқ. Агар сукут қиладиган бўлса, бу нарса вазирнинг сўзларни маъқуллаш</p>		

ОЛАМ МУСУЛМОНЛАРИ ХАБАРЛАРИ	قال تعالى: ﴿إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ﴾ «Мўминлар ҳеч шак-шубҳасиз ога-инилардир»	ОЛАМ МУСУЛМОНЛАРИ ХАБАРЛАРИ
-----------------------------------	--	-----------------------------------

демакдир. Зеро, бундай баёнотлар расмий ҳисобланиб, уларни айтган киши бу сўзлардан жавобгардир.

**(Исроил) билан муносабатларни нормаллаштириш...
Юқори лавозимли америкалик расмий: Ҳар бир мамлакат
ўз жадвалига эга**

АҚШ давлат котиби Майк Помпео Бирлашган Араб Амирликлари билан имзоланган тарихий тинчлик келишувидан намуна олиб (Исроил) билан муносабатларни нормаллаштиришга араб давлатларини рағбатлантириш учун бир қатор Ўрта Шарқ давлатларига сафар қилди. Унга бу сафарида ҳамроҳлик қилган юқори лавозимли америкалик расмийнинг айтишича, минтақа давлатлари, хусусан Кўрфаз давлатлари Амирликлар ва (Исроил) ўртасидаги келишувда (Исроил) билан муносабатларни нормаллаштириш учун барча ижобий сабабларни кўради. У араб давлатлари билан (Исроил) ўртасидаги яқинлашиш сари ташланган қадамлар ҳақида гапирар экан, «ҳар бир давлат ўз жадвали ва ишлаш жараёнига эга» эканига ишора қилди. У яна шундай қўшимча қилди: «Биз Амирликлар билан (Исроил) ўртасидаги келишувда воситачилик қилишга муваффақ бўлдик ва биз кўпроқ мамлакатларнинг (Исроил) билан муносабатларни нормаллаштиришини истаймиз». Америкалик расмий Баҳрайннинг бошқа давлатлар билан икки томонлама муносабатларга оид ҳар қандай қарорни ўз халқи манфаати йўлида қабул қилишига ишора қилиб, биз буни ҳурмат қиламиз, деб таъкидлади. У Амирликлар билан (Исроил) ўртасидаги келишув регионал жиҳатдан жуда муваффақиятли бўлганини, шунингдек, Бирлашган Араб Амирликлари раҳбарияти бошқа давлатларга йўл очиши мумкинлигини билдириб ўтди.

Ал-Ваъй: Ҳа, «Аср келишуви» доирасида амалга оширилаётган бундай хоинона келишувлар ҳукмдорлар келишувидир ва бу келишувларга Умматнинг ҳеч қандай алоқаси йўқ.

**Хитой уйғур мусулмонларида коронавирус вакцинасини
синовдан ўтказдимиз?!**

Жаҳон Уйғур Конгресси маслаҳатчиси Эркин Сиддиқ АҚШ фуқаролигига эга уйғур бўлиб, Уйғурлар академиясининг

ОЛАМ МУСУЛМОНЛАРИ ХАБАРЛАРИ	قال رسول الله ﷺ: «الْمُسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِمِ لَا يَظْلِمُهُ وَلَا يَخْذُلُهُ وَلَا يَحْقِرُهُ» «Мусулмон мусулмоннинг биродаридир. Унга зулм қилмайди, уни ташлаб қўймайди ва камситмайди»	ОЛАМ МУСУЛМОНЛАРИ ХАБАРЛАРИ
<p>асосчиси ҳисобланади. Унинг таъкидлашича, халқаро ҳамжамят Хитойнинг уйғур мусулмонларига қарши содир этган қонунбузарликларнинг кўлами ва жиддийлигини ҳамон тушунмаяпти. «Шарқий Туркистонда вазият хабар берилгандан анча ёмон», дейди у «Бай Лайн» веб-сайтига. Унинг таъкидлашича, Хитой коронавирусга қарши вакциналар бўйича синовларни уйғурлар устида ўтказишгандан сўнг ҳамма ёқда ўликлар кўпайиб кетган. Хитой президенти Си Цзиньпин 2014 йил уйғурларнинг учдан бир қисмини ўлдириб юбориш, учдан икки қисмини қамоқ лагерларида сақлаш ва қолган учинчи қисмини Хитой коммунистик партияси идеологиясига итоат эттириш тўғрисида яширин қарор чиқарган. Пекин коронавирусга қарши вакцинани синовдан ўтказиш ишларини қамоқда сақлашга қарор қилган учдан бир қисм уйғурлар устида мажбуран олиб бормоқда. Бу уларнинг оғир мажбурий меҳнатга жалб қилганига қўшимча ҳисобланади. Унинг изоҳлашича, Хитой баъзи уйғурларни тирик қолдиришга қарор қилганининг сабаби, кўпинча уларнинг хорижда оилалари бўлади, шунинг учун Пекин ҳақида ёмон тасаввур хорижга чиқиб кетмаслиги учун Хитой уларни тирик қолдирган.</p> <p>Эркин Сиддиқнинг таъкидлашича «коронавирус пайдо бўлганидан бошлаб Хитой ҳукумати барча уйғур аҳолиси устида тажриба ўтказиб келмоқда, ҳар бир оиладан битта шахсни олиб (улар 165 киши), уларни узоқдаги касалхонада якка изоляцияга олган, уларнинг ҳаммаси ёшлардан иборат бўлиб, кекса ёшли уйғурларда синов ўтказилгани йўқ». У «хўш, ҳукумат бу одамларга вакцина беришдан олдин уларга укол орқали вирус юборадими?», дея савол берди.</p> <p>Ал-Ваъй:</p> <p>Дунёнинг ҳар бир жойида ҳис қилинаётган бундай фожиавий ҳолат мусулмонларни ўзларининг битта уммат эканликларини ҳис қилишларига олиб келади. Бунинг муқобилида мусулмонлар ўзларини битта байроқ остида бирлаштирадиган Халифалик давлатини барпо қилиш йўлида бирлашмоқлари лозим. Зеро, Халифалик давлати қандай давлат бўлишини дўстан олдин душман яхши билади. □</p>		

ҚУРЪОНИ ҚАРИМ СУҲБАТИДА

﴿يَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِذَا تَدَايَنْتُمْ بِدِينٍ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى فَاكْتُبُوهُ وَلْيَكْتُب بَيْنَكُمْ كَاتِبٌ بِالْعَدْلِ وَلَا يَأْب كَاتِبٌ أَنْ يَكْتُبَ كَمَا عَلَّمَهُ اللَّهُ فَلْيَكْتُبْ وَلْيُمْلِلِ الَّذِي عَلَيْهِ الْحَقُّ وَلْيَتَّقِ اللَّهَ رَبَّهُ وَلَا يَبْخَسْ مِنْهُ شَيْئًا فَإِنْ كَانَ الَّذِي عَلَيْهِ الْحَقُّ سَفِيهًا أَوْ ضَعِيفًا أَوْ لَا يَسْتَطِيعُ أَنْ يُمِلَّ هُوَ فَلْيُمْلِلْ وَلِيُّهُ بِالْعَدْلِ

وَاسْتَشْهِدُوا شَهِدَيْنِ مِنْ رَجَالِكُمْ فَإِنْ لَمْ يَكُونَا رَجُلَيْنِ فَرَجُلٌ وَامْرَأَتَانِ مِمَّن تَرْضَوْنَ مِنَ الشَّهَدَاءِ أَنْ تَضِلَّ إِحْدَاهُمَا فَتُذَكَّرَ إِحْدَاهُمَا الْأُخْرَىٰ وَلَا يَأْبُ الشَّهَدَاءُ إِذَا مَا دُعُوا وَلَا تَسْمَعُوا أَنْ تَكْتُبُوهُ صَغِيرًا أَوْ كَبِيرًا إِلَىٰ أَجَلِهِ ذَٰلِكُمْ أَقْسَطُ عِنْدَ اللَّهِ وَأَقْوَمُ لِلشَّهَدَةِ وَأَدْنَىٰ أَلَّا تَرْتَابُوا إِلَّا أَنْ تَكُونَ تِجَارَةً حَاضِرَةً تُدِيرُونَهَا بَيْنَكُمْ فَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَلَّا تَكْتُبُوهَا وَأَشْهِدُوا إِذَا تَبَايَعْتُمْ وَلَا يُضَارَّ كَاتِبٌ وَلَا شَهِيدٌ وَإِنْ تَفَلَّعُوا فَإِنَّهُ فُسُوقٌ بِكُمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَبِعَلِّمُكُمُ اللَّهُ وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ﴾

«Эй мўминлар, бир-бирларингиз билан қарз муомаласини қилсангиз, ёзиб қўйинглар! Ораларингизда бир котиб адолат билан ёзсин! Ҳеч бир котиб Аллоҳ билдирган ёзишдан бош тортмасин, албатта ёзсин! Зиммасида қарзи бўлган киши ёздирсин — Парвардигори бўлмиш Аллоҳдан қўрқсин ва у қарздан бирон нарса камайтириб ёзмасин! Агар зиммасида қарзи бўлган киши ақлсиз ё ожиз (ёш бола ё жуда кекса) бўлса, ёки (қар, соқовлиги ё тил билмаслиги сабабли айтиб туриб) ёздиришга қодир бўлмаса, унинг ҳомий вакили адолат билан ёздирсин! Ва сизлар рози бўладиган (адолатли) гувоҳлардан икки эркак кишини, агар икки эркак топилмаса, бир эркак ва икки аёлни — бири унутиб адашса, яна бири унга эслатади — гувоҳ қилингллар! Гувоҳлар (гувоҳлик учун) чақирилганда бош тортмасинлар! Хоҳ катта, хоҳ кичик қарз бўлсин, муддати келгунича ёзиб қўйишдан эринмангллар. Мана шу Аллоҳ наздида

адолатлироқ, гувоҳлик учун тўғрироқ ва шак-шубҳа қилмасликка яқинроқ бўлган (ҳукмдир). Лекин агар (ўртадаги муомалангиз) ораларингизда юргизиб турган нақд савдо бўлса, уни ёзмасангизда, сизлар учун гуноҳ йўқдир. Ва бир-бирингиз билан савдо қилганда гувоҳ келтиринг! Ва на котиб, на гувоҳга зарар етмасин. Агар шундай қилсангиз (яъни улардан биронтасига зарар етказсангиз), бу Аллоҳга итоатсизлигингиздир. Аллоҳдан қўрқингиз! Аллоҳ сизларга (ҳақ-ҳидоят йўлини) билдиради. Аллоҳ ҳамма нарсани билгувчидир» [Бақара 277-281]

Ҳизб ут-Таҳрир амири Ато ибн Халил Абу Роштанинг (у кишини Аллоҳ ҳифзу ҳимоясида асрасин) «Тайсир фи Усулит Тафсир» номли китобида қуйидагича келади:

Аллоҳ Таоло Аллоҳ йўлида нафақа қилиш, миннат қилмаслик, озор бермаслик, риё аралаштирмаслик, молнинг ёмон жойидан эмас, яхши жойидан ажратиш, бу ишда холис Аллоҳнинг юзини умид қилиш каби ишларни ва кечаю кундузи, ошкораю яширин қилинган яхши амаллар учун ажру савоблар бўлишини баён қилди.

Шундан кейин Аллоҳ Таоло рибо ҳақида гапириб, унинг жуда катта жиноятлигини, жуда қаттиқ ҳаромлигини, уни қилган одам фойда олиб, ўзгаларга зулм қилмаслигини, ўзининг сармоясини қайтариб олиб, ўзи ҳам зулм кўрмаслигини баён қилди.

Шундан сўнг Аллоҳ Таоло қарздорга муҳлат бериш, қарзнинг ҳаммасидан ёки бир қисмидан воз кечиш билан унга садақа қилиш ҳақида гапирди.

Кейин муқимлик ва мусофирликда бўладиган даинга, қарзга алоқадор ҳукмларни баён қилди.

Аллоҳ Таоло қарз муомаласини қилмоқчи бўлган мўминларга бу ишни ёзиб қўйишларини, унга икки кишини ёки бир киши ва икки аёлни гувоҳ қилишларини буюриб, шундай қилишлари Аллоҳга итоат ва қарзларининг сақланишига кафолат бўлишини билдирди. Уларни шундай қилишга ундади. Бунда қилинаётган қарз муомаласининг катта ёки кичик бўлиши аҳамиятсиздир. Агар нақд савдо бўлса, бундай оворагарчиликнинг ҳожати йўқ.

Шунингдек, Аллоҳ Таоло гувоҳларга, қарзни ёзиб бораётганларга озор беришни, яъни, уларга босим ўтказиб, воқеаларни ўзгартириб ёзишга мажбур қилишни ҳаром қилди. Уларни бу борада шариат қонунларига бўйсунушга буюриб, Ўзининг ҳамма нарсадан хабардорлигини, ғайбни ҳам, шаҳодатни ҳам билишини баён қилди.

﴿وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ﴾

(Аллоҳ ҳамма нарсани билгувчидир).

Мўминларга хитоб.

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِذَا تَدَايَنْتُمْ بِدِينٍ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى﴾

(Эй мўминлар бир-бирларингиз билан маълум вақтга қарз муомаласини қилсангиз, ёзиб қўйинглар!) агар қарз муомаласини қилсангизлар.

(الدَّيْنِ) сўзидан мурод барча икки эваздан бири нақд бўлиб, иккинчиси насия бўлан савдодир. Қарз ҳам шунга киради. Бир киши бошқасига мол беради ва олган одам маълум муддатдан кейин уни қайтаради. Товар берилади, унинг пули эса кейинроқ тўланади. Бамисоли харидор қарз олгандек бўлади. Мана шу ҳам дайн дейилади. Салам, салаф муомалалари ҳам шу қабилдандир. Пул тўланади ва кейинроқ товар берилади. Хуллас, шуларнинг ҳаммаси (دين) сўзининг маъноларидир.

(بَدَيْنٍ) га таъкид. Унга (فَاكْتُبُوهُ) даги замирнинг қайтиши (إِذَا تَدَايَنْتُمْ إِلَىٰ أَجَلٍ) айтилмасдан «إِذَا تَدَايَنْتُمْ إِلَىٰ أَجَلٍ» дейилганда (فَاكْتُبُوهُ) нинг ўрнига «فَاكْتُبُوا الدَّيْنَ» дейилган бўларди. Бу муборак оятнинг тартибида ажиб бир гўзаллик борки, уни сўз санъатидан бохабар завқли кишиларгина илғай оладилар.

(إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى) яъни, маълум вақтга.

Бухорий Ибн Аббос дан ривоят қилади: «Гувоҳлик бераманки, муайян муддатга кафолатланган салаф савдосини Аллоҳ ҳалол қилган ва унга рухсат берган». Ибн Аббос шу гапни айтганидан кейин оятни тиловат қилди. Салаф ҳам, салам ҳам бир маънода.

Ибн Жарир ривоятида Ибн Аббос ,

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِذَا تَدَايَنْتُمْ بِدِينٍ﴾

(Эй мўминлар, бир-бирларингиз билан қарз муомаласини қилсангиз) ояти маълум ўлчовдаги ва маълум муддатга белгиланган салам савдоси ҳақида нозил бўлган, деган.

Оятнинг салам савдоси хусусида нозил бўлиши унинг бошқа дайнларга ҳам алоқадор бўлишига монелик қилмайди. Чунки (دين) сўзи оятда мутлақ маънода келган, маълум муддатдан бошқа ҳеч нарса билан қайдланмаган. Демак, Аллоҳ Таоло салам савдосида бўладими, бошқада бўладими, ҳар бир дайн ёзиб борилишини буюряпти.

(فَأَكْتُبُوهُ) Аллоҳ томонидан бўлган ёзишга буюриш. Буюриш талабни ифодалайди. Бу буйруқ хусусида ҳар хил гаплар ворид бўлган. Уни вожиб деганлар ҳам, мандуб деганлар ҳам, мубоҳ деганлар ҳам бор. Уни мубоҳ деганлар унда фақат дунёвий фойда кўрсатилганлигини назарда тутганлар. Яъни, дайнни сақлаш ва тортишувлардан узоқ бўлиш учун ёзмагандан кўра ёзган яхшироқ.

Буйруқдаги аслик талаб қилишдир. Ундаги шаръий ҳукмнинг фарзлиги, мандублиги ёки мубоҳлигини қарина белгилаб беради. Бу муборак оят ҳақида тадаббур қиладиган бўлсак, қуйидагилар аён бўлади:

а) Талабнинг қатъийлигини кўрсатувчи қарина йўқ. Масалан, ёзилмасликка жазо тайинланиши каби қатъийликни ифодаловчи омиллар мавжуд эмас. Демак, ёзиш фарз эмас.

б) Ёзмасликдан кўра ёзишни рожиҳ қиладиган қариналар бор.

﴿وَلَا يَأْبَ كَاتِبٌ أَنْ يَكْتُبَ كَمَا عَلَّمَهُ اللَّهُ﴾

(Ҳеч бир котиб Аллоҳ билдирган ёзишдан бош тортмасин).

﴿فَلْيَكْتُبْ وَلْيُمْلِلِ الَّذِي عَلَيْهِ الْحَقُّ وَلْيَتَّقِ اللَّهَ رَبَّهُ وَلَا يَبْخَسْ مِنْهُ شَيْئًا﴾

(Албатта ёзсин! Зиммасида қарзи бўлган киши ёздирсин — Парвардигори бўлмиш Аллоҳдан кўрқсин ва у қарздан бирон нарса камайтириб ёзмасин!).

﴿وَلَا تَسْمُوا أَنْ تَكْتُبُوهُ صَغِيرًا أَوْ كَبِيرًا﴾

(Хоҳ катта, хоҳ кичик қарз бўлсин, ёзиб қўйишдан эринманглар).

﴿ذَلِكَمُ أَقْسَطُ عِنْدَ اللَّهِ﴾

(Мана шу Аллоҳ наздида адолатлироқ).

﴿وَأَقْوَمُ لِلشَّهَادَةِ وَأَدْنَىٰ أَلَّا تَرْتَابُوا﴾

(Гувоҳлик учун тўғрироқ ва шак-шубҳа қилмасликка яқинроқ бўлган (ҳукмдир)).

Мана шуларнинг ҳаммаси ёзмасликдан кўра ёзиш рожиҳроқ эканини кўрсатади.

Лекин уларнинг айримлари рожиҳлик дунёвий мақсаддалигини ифодалайди. Чунончи:

﴿وَأَقْوَمُ لِلشَّهَادَةِ وَأَدْنَىٰ أَلَّا تَرْتَابُوا﴾

(Гувоҳлик учун тўғрироқ ва шак-шубҳа қилмасликка яқинроқ бўлган (ҳукмдир)). Бу ҳақ талашишнинг олдини олиш учун ёзган

афзал. Негаки, у гувоҳларнинг гапини тасдиқлайди ва уларнинг ишини осонлаштиради.

Агар шунинг ўзи билангина чекланадиган бўлсак, у фақат йўл кўрсатишни ўз ичига олувчи мубоҳликнигина ифодалаган бўларди. Лекин уларнинг (қариналарнинг) айримлари рожихлик савоб яъни, мандублик учунлигини ифодалайди. Масалан, Аллоҳ Таоло айтади:

﴿ذَلِكُمْ أَقْسَطُ عِنْدَ اللَّهِ﴾

(*Мана шу Аллоҳ наздида адолатлироқ*).

Мана шу ёзишнинг мандублигига қаринадир. Бинобарин, маъно куйидагича бўлади:

Мўминлар учун ўрталарида бўлиб турган, тўланиши маълум муддатга қолдирилаётган қарз савдосини ёзишлари мандубдир.

Энди тўланишига маълум муддат белгиланмаган дайнга келадиган бўлсак, уни ёзиш мандуб эмас, мубоҳдир. Мубоҳлигига икки асос бор:

Биринчидан, оят мандуб қарз савдосининг ёзилишини муайян муддат билан қайдлапти. Бу бир тавсифдир. Унинг мафҳуми ҳам бор ва унга амал қилинади. Яъни, оятда баён қилинган ёзишга буюриш муайян вақт белгиланмаган қарз савдосини ўз ичига олмайди.

Иккинчидан, кейинги оятда Аллоҳ Таоло мана бундай деяпти:

﴿فَإِنْ آمِنَ بَعْضُكُم بَعْضًا فَلْيُؤَدِّ الَّذِي أُؤْتِيَ مِنْ أَمْنَتِهِ﴾

«Агар бир-бирларингизга омонат қўйсангиз, омонат қўйилган киши омонатини адо қилсин» [Бақара 283]

Яъни, бу ҳолат – қарз берувчининг ҳам, олувчининг ҳам бир-бирдан хавфсирамасликлари, бир-бирига ишонилари оятда баён қилинган ёзишга буюришдан мустаснодир. Бундай ҳолатда ёзиш мубоҳдир. Истаса ёзади, истамаса ёзмайди.

Кимдир бирон одам билан қарз савдосини қилиб, унинг тўланишига аниқ муддат белгиламаса, масалан, унга, истаган пайтингда берасан, деса, бу иш Аллоҳ Таолонинг

﴿فَإِنْ آمِنَ بَعْضُكُم بَعْضًا﴾

«Агар бир-бирларингизга омонат қўйсангиз» [Бақара 283]

деган гапига киради. Чунки у қарз олаётган одамга ишонгани учун истаган пайтингда берасан, дейди.

Шундай қилиб оят куйидагича талқин қилинади:

а) Шаръий ҳукм шуки, тўланишига муайян вақт белгиланган қарз савдосини ёзиш мандубдир.

б) Қарз олувчи ҳам, берувчи ҳам бир-бирларига ишониб қилинган қарз савдосини ёзиш мубохдир. Истасалар ёзадилар, истамасалар ёзмадилар.

Тўланишига аниқ муддат белгиланмаган қарз савдоси ҳам шунга киради. Негаки, бу ҳам уларнинг бир-бирларига ишонишларини кўрсатади.

Оят қарзнинг тўланишига муддат белгилаш ҳукмини баён қилмаяпти. Бу қарз савдосига алоқадор ҳолатларга қараб бўлади. Ҳар бир ҳолатнинг ҳужжатлари ўрганиб чиқилади. Масалан, салам савдосида муддатни белгилаш шарт. Муддат белгилангандагина салам савдоси битими тўғри битим ҳисобланади. Шунинг учун бу савдода муддат аниқ бўлиши вожиб. Масалан, пули берилади-да, товар, дейлик, буғдой фалон вақтда олинади, деб муддат аниқ айтилади. Бухорий ва Муслим Ибн Аббос رضي الله عنهдан ривоят қилган юқоридаги ҳадисда шунга ишора бор. Унда айтилишича, Пайғамбар ﷺ Мадинага келганларида улар икки, уч йилга салаф савдосини қилардилар. Пайғамбар ﷺ шундай дедилар:

«مَنْ أَسْلَفَ فِي تَمْرٍ فَلْيُسَلِّفْ فِي كَيْلٍ مَعْلُومٍ وَوَزْنٍ مَعْلُومٍ إِلَى أَجَلٍ مَعْلُومٍ»

«Бир мева борасида салаф савдосини қилган одам аниқ ўлчовда, аниқ вазнда ва аниқ муддатга қилсин».

﴿وَلْيَكْتُبْ بَيْنَكُمْ كَاتِبٌ بِالْعَدْلِ﴾

(*Ораларингизда бир котиб адолат билан ёзсин!*) Бу ердаги (→) ё (وَلْيَكْتُبْ)га ёки (كَاتِبٌ)га тааллуқлидир.

Агар биринчига тааллуқли бўлса, ёзувчи адолат билан ёзсин, деган маъно чиқади. Яъни, бу ерда талаб қилинаётган иш ёзувчининг адолат билан ёзиши бўлади. Унинг ўзи одил, яъни, мусулмон бўладими, йўқми, аҳамияти бўлмайди. Асосий эътибор унинг ёза олишига қаратилади.

Агар иккинчига, яъни, (→) котиб сўзига тааллуқли бўлса, адолатли ёзувчи ёзсин, деган маъно чиқади. Яъни, ёзувчининг адолатли бўлиши, яъни, мусулмон бўлиши, очик фосиқ бўлмаслиги, ёзиш борасида Аллоҳдан тақво қилиши, нимани ёзаётганини билиши ва ишни пухта бажариши талаб қилинаётган бўлади.

Жар қилувчи ҳарфнинг иккинчига яъни, котиб сўзига тааллуқлилиги рожиҳдир. Бунга қарина ундан кейин келган

﴿وَلَا يَأْبَ كَاتِبٌ أَنْ يَكْتُبَ كَمَا عَلَّمَهُ اللَّهُ﴾

(Ҳеч бир котиб Аллоҳ билдирган ёзишдан бош тортмасин) деган гапдир. Фақат адолатли мусулмонгина ёзишдан бош тортмайди. Чунки у ўзининг ёзишни билиши Аллоҳнинг фазли ва марҳамати эканини англайди.

Шунга кўра, бу ердаги маъно мана бундай бўлади: Ораларингдаги муомалани бир одил, яъни, очиқ фосиқ бўлмаган, тўғри ёзишига ишониладиган мусулмон ёзсин.

(يَبَيِّنْكُمْ)нинг айтилаётгани эса ёзувчининг ҳар икки тарафдан танланган бўлиб, улардан бирининг тарафига ўтиб кетмаслигига далолат қилиш учундир. Яъни, ёзувчи бетараф бўлиши (يَبَيِّنْكُمْ) ёзиши лозим.

﴿وَلَا يَأْبُ كَاتِبٌ أَنْ يَكْتُبَ كَمَا عَلَّمَهُ اللَّهُ﴾

(Ҳеч бир котиб Аллоҳ билдирган ёзишдан бош тортмасин). Ёзувчи ёзишдан бош тортмасин. Бу ердаги бош тортиш макруҳликни ифодалайди. Чунки ёзишдан бош тортишни тақиқлашнинг қатъийлигини кўрсатадиган қарина йўқ. Шунинг учун у ноқатъий тақиқ, яъни, макруҳдир.

(كَمَا عَلَّمَهُ اللَّهُ) Аллоҳ билдирган ёзишдан) яъни, ёзишдан бош тортмасдан Аллоҳ унга ёзишни билдириб қўйгани учун шукрона сифатида бошқаларга ёрдам берсин. Бу ҳам юқорида айтиб ўтганимиздек, ёзувчининг Аллоҳнинг ўзига ёзиш неъматини ато этганини идрок қила оладиган, адолатли мусулмон бўлиши кераклигига яна бир қаринадир. Демак, қарз оловчи ҳам, берувчи ҳам ўзларига бир адолатли ёзувчи топиб, ёздирсинлар.

(فَلْيَكْتُبْ) ёзишга буюриш. Аллоҳ Таоло ундан олдинроқ (أَنْ يَكْتُبَ) дегани эътибори билан бу иш мандубдир. Яъни, у олдин ҳеч нарсани билмас эди, Аллоҳ унга билдирди. Бас, шундай экан, бошқаларнинг эҳтиёжи тушиб турган пайтда уларга ёрдам берсин.

(وَلْيُمْلِلِ الَّذِي عَلَيْهِ الْحَقُّ) *Зиммасида қарзи бўлган киши ёздирсин*) бу ҳам мандуб. Чунки ёзиш шунга асосланган.

(فَلْيَكْتُبْ وَلْيُمْلِلِ الَّذِي عَلَيْهِ الْحَقُّ) *албатта ёзсин! Зиммасида қарзи бўлган киши ёздирсин*) унга тақвони эслатилаётгани мандубликни таъкидлайди.

﴿وَلْيَتَّقِ اللَّهَ رَبَّهُ وَلَا يَبْخَسْ مِنْهُ شَيْئًا﴾

(Парвардигори бўлмиш Аллоҳдан қўрқсин ва у қарздан бирон нарса камайтириб ёзмасин!).

(وَلْيُنِِّلِ) яъни, ёзувчига нимани ёзишини айтиб туриш.

(الَّذِي عَلَيْهِ الْحَقُّ) **зиммасида қарзи бўлган киши**) яъни, қарз олаётган одам. Айнан у яна ҳам ишонч зиёда бўлиши учун ёзувчига нима ёзишини айтиб туради. Қарздорнинг қарзни тан олиши қарз берувчининг даъвосидан кўра кучлироқдир. Шунга кўра, ёзувчига нима ёзишини қарздор айтиб туради.

(وَلْيَتَّقِ اللَّهَ رَبُّهُ) **парвардигори бўлмиш Аллоҳдан қўрқсин**) унга Аллоҳдан тақво қилиш эслатиляпти ва у тўғри сўзлашга, ҳақпарвар бўлишга ундаляпти.

﴿وَلَا يَبْخَسُ مِنْهُ شَيْئًا﴾

(Ва у қарздан бирон нарса камайтириб ёзмасин!) яъни, ҳақиқатни бирозгина ҳам кемтик қилиб қўймасин. (شَيْئًا) иборасининг айтилиши ва унинг накра келиши ҳақиқатнинг озгина қисми ҳам яширилмаслигига далолат қилади.

(فَإِنْ كَانَ الَّذِي عَلَيْهِ الْحَقُّ سَفِيهًا) **Агар зиммасида қарзи бўлган киши ақлсиз бўлса**) яъни, агар қарздор (سَفِيهًا) **ақлсиз** бўлса. (سَفِيهًا) сўзи ақли ожиз, нодон, тили ёмон деган маъноларни англатади. Бу ерда тили ёмон маъносида келяпти. Агар ёзувчига айтиб туриш унинг ўзига қўйиб берилса, ёмон гап ҳосил бўлади.

Бу сўз сўкишиш маъносида ҳам қўлланади. Оғзи бепошна сўкишгани одам тополмабди, деган мақол бор.

(أَوْ ضَعِيفًا) **ё ожиз**) яъни, фикри ожиз, ишларни тартибга сололмайдиган, тушунтириб гапиролмайдиган. Агар айтиб туриш унинг ўзига қўйиб берилса, чаламан-чакки гапириб, гапнинг маъносини бузиб юборади.

(أَوْ لَا يَسْتَطِيعُ أَنْ يُبَلِّغَهُ) **ёки (айтиб туриб) ёздиришга қодир бўлмаса**) яъни, тилидаги бир дудуклик сабабли равшан гапира олмайдиган. Ибн Аббос رضي الله عنه шундай деган.

Юқорида айтиб ўтганларимиз биз рожиҳ деб билган гаплардир. Чунки оят қуйидагиларни ифодалайди:

а) Айтиб туришдан тақиқланган кишиларнинг дайн муомаласи қилишлари тақиқланмаган. Чунки оят

﴿يَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِذَا تَدَايَنْتُمْ بِدِينٍ﴾

(Эй мўминлар, бир-бирларингиз билан қарз муомаласини қилсангиз), деб бошланяпти. Уларнинг қарз савдосини қилишлари шаръан саҳиҳдир. Шунга кўра,

﴿سَفِيهَا أَوْ ضَعِيفًا أَوْ لَا يَسْتَطِيعُ أَنْ يُمِلَّ هُوَ﴾

(Ақлсиз ё ожиз (ёш бола ё жуда кекса бўлса), ёки (айтиб туриб) ёздиришга қодир бўлмаса), деган гапнинг тафсирида битим тузиб бўлмайдиган сағир, телба ёки савдойи кабиларнинг бўлиши дуруст эмас.

б) Шунингдек бу тоифалардаги кишиларнинг йўқ бўлишлари ҳам, ўзлари қатнашмасликлари ҳам мумкин, деган гап ҳам маржухдир. Чунки оятда айтиб туришга қодир бўлмаган қарз олувчининг ҳам бўлиши, қатнашиши рожиҳлиги кўриниб турибди.

﴿وَلِيُمِلَّ الَّذِي عَلَيْهِ الْحَقُّ وَلِيَتَّقِ اللَّهَ رَبَّهُ وَلَا يَبْخَسَ مِنْهُ شَيْئًا فَإِنْ كَانَ الَّذِي عَلَيْهِ الْحَقُّ

﴿سَفِيهَا أَوْ ضَعِيفًا أَوْ لَا يَسْتَطِيعُ أَنْ يُمِلَّ هُوَ فَلْيُمِلْ وَإِيَّاهُ بِالْعَدْلِ﴾

(Зиммасида қарзи бўлган киши ёздирсин — Парвардигори бўлмиш Аллоҳдан кўрқсин ва у қарздан бирон нарса камайтириб ёзмасин! Агар зиммасида қарзи бўлган киши ақлсиз ё ожиз (ёш бола ё жуда кекса) бўлса, ёки (айтиб туриб) ёздиришга қодир бўлмаса, унинг ҳомий вакили адолат билан ёздирсин!).

в) У тоифани ёки иккитасини бир маънода деб тафсир қилиб бўлмайди. Чунки оят уларнинг уч тоифа одамлар эканини кўрсатяпти. Ҳар бир тоифа бошқасидан алоҳидадир.

﴿سَفِيهَا أَوْ ضَعِيفًا أَوْ لَا يَسْتَطِيعُ أَنْ يُمِلَّ هُوَ﴾

(Ақлсиз ё ожиз (ёш бола ё жуда кекса бўлса), ёки (айтиб туриб) ёздиришга қодир бўлмаса).

г) Тафсирнинг луғатдан асоси бўлиши керак.

Шуларга биноан, мен ўзимнинг айтган гапим рожиҳ, деб биламан.

Мана шу уч тоифанинг ёзувчига айтиб туриши тақиқланади. Уларнинг ўринларига валийлари айтиб турадилар.

Бу пайтда валий, вакил ўз ваколатидаги одам номидан ҳақни сўзлаши, ҳаққа андак нарсани ҳам кўшиб ёки ҳақдан андак нарсани ҳам олиб ташламаслиги лозим. Фақат ҳақни гапириши унга қарздорнинг ўрнини босиш ҳуқуқини беради.

(унинг ҳомий вакили адолат билан ёздирсин!)

(وَإِيَّاهُ) бу ердаги замир қарздорга қайтади. Ундан мурод қарздорнинг валийсидир.

(بِالْعَدْلِ) айтиб туришга қайтади. Шариатда ота, ўғил, ака, ука ёки бошқа шариат белгилаган одамлар валий бўладилар. Валий тайинлангандан кейин айнан мана шу валий адолат билан, яъни, ҳакми айтиб, рост сўзлаб айтиб туриши керак бўлади.

﴿وَأَسْتَشْهِدُوا شَهِيدَيْنِ مِنْ رَجَالِكُمْ فَإِنْ لَمْ يَكُونَا رَجُلَيْنِ فَرَجُلٌ وَامْرَأَتَانِ مِمَّن تَرْضَوْنَ مِنَ الشُّهَدَاءِ أَنْ تَضِلَّ إِحْدَاهُمَا فَتُذَكِّرَ إِحْدَاهُمَا الْأُخْرَى﴾

(Ва сизлар рози бўладиган (адолатли) гувоҳлардан икки эркак кишини, агар икки эркак топилмаса, бир эркак ва икки аёлни – бири унутиб адашса, яна бири унга эслатади – гувоҳ қилинглари!).

Аллоҳ Таоло баён қиляптики, ҳар икки тараф ҳам ёзишга икки кишини ёки бир киши, икки аёлни гувоҳ қилишлари лозим бўлади. Аёллардан бири айрим воқеаларни унутган бўлса, иккинчиси эслатиб туриши учун улар иккита бўлишлари керак.

Гувоҳлар ҳам адолатли бўлишлари лозим.

﴿مِنْ رَجَالِكُمْ﴾

(Икки эркак кишини) ва

﴿مِمَّن تَرْضَوْنَ مِنَ الشُّهَدَاءِ﴾

(Сизлар рози бўладиган) шунга далолат қилади. Модомики, хитоб бошданок мўминларга қаратилган экан, гувоҳлар ҳам ўша мўминлар маъкул кўрадиган кишилар бўлишлари керак. Бундан улар ҳам мусулмон, адолатли бўлишлари кераклиги чиқади. Яъни, уларнинг ташқи кўринишларида мусулмонликлари кўриниб туриши, фосиқлик – Ислом ҳукмларига зид иш қилиш ҳолатлари эса очиқ кўринмаслиги лозим бўлади. Улар мана шу тавсифлар билан гувоҳлиги қабул қилинадиган адолатли одамларга айланадилар.

(бир эркак ва икки аёл) *فَرَجُلٌ وَامْرَأَتَانِ* мубтадоликка биноан раф ҳолда, (*وَامْرَأَتَانِ* икки аёл) эса унга атф бўляпти. Хабар ҳазф қилинган. Яъни, агар икки киши бўлмаса, бир киши ва яна бир кишининг ўрнига ўтирадиган икки аёл. Бу гап шунингдек, бошқа эркаклар бор ёки йўқлигидан қатъий назар, бир эркак ва икки аёлнинг гувоҳлиги қабул қилинишини ифодалайди. Яъни, гувоҳга муҳтож одам бир эркак ва икки аёлни олиб келиши ҳам мумкин. Ҳар қандай ҳолатда келсалар ҳам ўрин ўтаверади. Бундан бошқа эркаклар топилмай қолгандагина бир эркак ва икки аёлнинг

гувоҳлиги ўтади, деган маъно чиқмайди. Агар шундай бўлганда оятда (فإن لم يكن رجلاً وامرأتان) дейилган бўлиб, ундаги (كان) томма бўларди, яъни, агар топилмаса, деган маънода бўларди. Лекин бу ерда (كان) томма эмас, ноқис бўлиб келяпти, яъни, бу ердаги гапдан агар олиб келинган икки гувоҳ икки киши бўлмаса, бир киши ва яна бир кишининг ўрнига ўтирадиган икки аёл бўлсин, деган маъно чиқяпти.

﴿أَنْ تَضِلَّ إِحْدَهُمَا فَتُذَكِّرَ إِحْدَهُمَا الْأُخْرَى﴾

(*Бирини унутиб адашса, яна бирини унга эслатади*) яъни, икки аёлнинг гувоҳлиги бир кишининг гувоҳлиги ўрнига ўтади. Негаки, улардан бири воқеаларнинг қайсидир қисмини унутган бўлса, иккинчиси эслатиб туради.

(*Бирини унутиб адашса*) маҳаллан насб бўлиб, мафъулун лияжлиҳидир.

Бу ердаги (*Иккинчиси*) сўзининг такрорланиб келиши хатога йўл қўйилишини уларнинг фақат биттаси билангина хослаб қўйиш хаёлидан эҳтиётлантириш учун муболага бўляпти. Бундан мақсад бири унутса, иккинчиси эслатиб туришидир.

(*Бирини унутиб адашса*) яъни, унутса. Гувоҳлик беришдаги адашиш унинг қандайдир бир қисмини унутиб, бошқа бир қисмини айтиш билан бўлади. Шу билан киши ҳайрон бўлиб, адашиб қолади. Гувоҳликни умуман унутиб қўйган одамга нисбатан, эса адашиш сўзи ишлатилмайди.

Шу нарсани айтиб ўтиш мақсадга мувофиқки, молиявий муносабатларда Аллоҳ Таоло аёл кишининг гувоҳлиги мана шу тарзда, яъни, бир кишининг ўрнига икки аёл ўтирадиган тарзда бўлишини тайинлади.

﴿فَإِنْ لَمْ يَكُونَا رَجُلَيْنِ فَرَجُلٌ وَامْرَأَتَانِ مِمَّنْ تَرْضَوْنَ مِنَ الشُّهَدَاءِ أَنْ تَضِلَّ إِحْدُهُمَا فَتُذَكِّرَ إِحْدَهُمَا الْأُخْرَى﴾

(*Ва сизлар рози бўладиган икки эркак топилмаса, бир эркак ва икки аёлни – бирини унутиб адашса, яна бирини унга эслатади – гувоҳ қилинглари!*).

Оятда кўрсатилишича, молиявий муносабатларда аёлларнинг унутиб қўйиш эҳтимоллари эркакларникига нисбатан кўпроқ бўлади. Эҳтимол бунга сабаб уларнинг бундай муносабатларга кам қатнашганликларидир. Улар молиявий муносабатларда эркакларга нисбатан анча кам қатнашадилар. Шунинг учун бири унутган

нарсани иккинчиси эслатиб қўйиши эътибори билан улардан иккитасининг гувоҳлиги бир эркакнинг гувоҳлигига тенг бўляпти. Негаки, эркак молиявий муносабатлар, ҳолатлар, воқеаларнинг ҳаммасини кузатиб боради. Аёл эса ундай эмас. Шунинг учун у ўзи каби яна бир аёл билан бирга бўлгандагина бир эркакнинг гувоҳлигичалик гувоҳ бўла олади. Бунинг сабаби молиявий муносабатларда қатнашиш борасида эркак билан аёлнинг бир-биридан фарқ қилишига бориб тақалади. Зеро, гувоҳлик ҳеч қандай тушунмовчилик аралашмаган очиқ қатнашишга асосланиши лозим.

Туғилиш, эмизиш каби фақат аёлларгина қатнашадиган ишларда битта аёлнинг гувоҳлиги ўтиши ҳам шу фикримизни қувватлайди.

﴿وَلَا يَأْتِ الشَّهَادَةَ إِذَا مَا دُعُوا﴾ **гувоҳлар** (гувоҳлик учун) **чақирилганда бош тортмасинлар!**) яъни, гувоҳлар қарз савдосини ёзилишига гувоҳ бўлишга чақирилсалар, рози бўлсинлар, рад этмасинлар. Бу ердаги тақиқ макруҳликни ифодалайди. Чунки унинг қатъийлигини кўрсатадиган қарина йўқ. Демак, у қатъий бўлмаган тақиқдир.

Яъни, қарз савдосининг ёзилишига гувоҳ бўлишга чақирилган кишининг келмаслиги макруҳдир.

﴿وَلَا تَسْمُوا أَنْ تَكْتُبُوهُ صَغِيرًا أَوْ كَبِيرًا إِلَىٰ أَجَلِهِ﴾

(**Хоҳ катта, хоҳ кичик қарз бўлсин, муддати келгунича ёзиб қўйишдан эринманглар**) яъни, дайн миқдори қанча бўлишидан қатъий назар, уни ёзишни малол олманглар. Бу гапда ёзишга тарғиб бор.

﴿ذَلِكُمْ أَقْسَطُ عِنْدَ اللَّهِ﴾ **мана шу Аллоҳ наздида адолатлироқ**) яъни, одилроқ.

﴿وَأَقْوَمُ لِلشَّهَادَةِ﴾ **гувоҳлик учун тўғрироқ**) Унинг учун исботланганроқ.

﴿وَأَدْنَىٰ أَلَّا تَرْتَابُوا﴾ **ва шак-шубҳа қилмасликка яқинроқ**) Шак-шубҳадан йироқроқ.

Мана шуларнинг ҳаммаси

﴿ذَلِكُمْ أَقْسَطُ عِنْدَ اللَّهِ وَأَقْوَمُ لِلشَّهَادَةِ وَأَدْنَىٰ أَلَّا تَرْتَابُوا﴾

(**Мана шу Аллоҳ наздида адолатлироқ, гувоҳлик учун тўғрироқ ва шак-шубҳа қилмасликка яқинроқ бўлган** (ҳукмдир)) юқорида айтиб ўтганимиздек қаринадир.

﴿إِلَّا أَنْ تَكُونَ تِجْرَةً حَاضِرَةً تُدِيرُونَهَا بَيْنَكُمْ فَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَلَّا تَكْتُبُوهَا﴾

(Лекин агар (ўртадаги муомалангиз) ораларингизда юргизиб турган нақд савдо бўлса, уни ёзмасангизда, сизлар учун гуноҳ йўқдир) узилган истисно. Бу ердаги маъно мана бундай бўлади: Лекин агар ораларингиздаги ҳозир бўлиб турган қўлга қўл савдони ёзмасангизлар ҳам бўлаверади. Яъни, уни ёзиш ҳам ёзмаслик ҳам мубоҳдир.

وَإِذَا تَبَايَعْتُمْ *ва бир-бирингиз билан савдо қилганда гувоҳ келтиринг!*). У ҳозир бўлиб турган савдога қайтади. Бу ердаги буйруқ мубоҳликни ифодалайди. Чунки унда қариналар йўқ ва бу иш қурбат (Аллоҳга яқинлик ҳосил қилиш) ҳам эмас. Мавжуд бўлиб турган савдога гувоҳ бўлиш мубоҳдир.

وَلَا يُضَارَّ كَاتِبٌ وَلَا شَهِيدٌ *ва на котиб, на гувоҳга зарар етмасин*).

Улардан ҳеч бирига озор берилмайди. Озор бериш ёлғонни ёзишга ёки ёлғонга гувоҳлик қилишга мажбурлаш бўладими, босим ўтказиш бўладими, унинг елкасига ҳам ниманидир юклаб қўйиш бўладими, фарқи йўқ. Гувоҳлар билан чиройли муомала қилиш, улар учун енгил бўладиган йўлни тутиш лозим.

Бу ердаги ёзувчи ёки гувоҳларга зарар қилиш ҳаромликни ифодалайди. Бунга қарина

وَإِنْ تَعَلَّوْا فَإِنَّهُ فُسُوقٌ بِكُمْ *агар шундай қилсангиз (яъни улардан биронтасига зарар етказсангиз), бу Аллоҳга итоатсизлигингиздир)* деган гапдир. Бу бир тавсиф бўлиб, зарар қилишдан тақиқлаш қатъийлигини яъни, бу ишнинг ҳаромлигини ифодалайди.

وَأْتَقُوا اللَّهَ *Аллоҳдан қўрқингиз!*). Яъни, ўзларингизни Аллоҳнинг қазабидан, азобидан сақланглар ва У Зотдан қўрқинглар.

وَيُعَلِّمُكُمُ اللَّهُ *Аллоҳ сизларга (ҳақ-ҳидоят йўлини) билдиради)* яъни, сизларга шариат ҳукмларини ўргатади. Бас, уларга амал қилинглар.

وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ *Аллоҳ ҳамма нарсани билгувчидир)* Аллоҳ Таолога ҳеч нарса махфий эмас. У Зот ишларнинг моҳиятларини билади ва сизларга қилган амалларингизга яраша жазо ёки мукофот беради.

Бу ерда далолат лафзи такрорланиб келди, дейилмайди.

﴿وَأْتَقُوا اللَّهَ وَيُعَلِّمُكُمُ اللَّهُ وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ﴾

(Аллоҳдан қўрқингиз! Аллоҳ сизларга (ҳақ-ҳидоят йўлини) билдиради. Аллоҳ ҳамма нарсани билгувчидир). Зеро, бу қуруқ

такрорнинг ўзи эмас. Балки улардан ҳар бири Аллоҳ Таолони улуғлашдан ташқари яна ўзича бир мустақил маънога эга. Кишини тақвога ошно қилган ҳам, бандаларга илм берадиган ҳам, одамлар билмаган нарсаларини билиб олишлари учун уларда табиий ва ақлий хусусиятларни, қобилиятларни яратиб қўйган ҳам, махлуқотларнинг илмли бўлишларидаги Соҳиби миннат ҳам Аллоҳдир.

Оятнинг якунида ҳамма нарсани қамраб олган азалий илмнинг фақат Аллоҳгагина хослиги билдириляпти. Еру осмондаги заррадек нарса ҳам У Зот назаридан четда эмас.

Шунинг учун У Зотнинг номи такрорланиб келиши (ﷻ) қурук такрорнинг ўзи эмас. Балки, уларнинг ҳар бири ўзича мустақил маънога эга. Айни пайтда у ақлларни лол қолдирувчи буюклик шодасидаги бошқа маънолар билан ҳам тутшиб кетади. Еру осмонларни яратган, ҳар бир нарсага бир миқдор тайин қилган Аллоҳ ҳар қандай нуксондан Покдир! □

**АГАР МУСИБАТЛАР БЎЛМАГАНИДА, ҚИЁМАТ КУНИДА
ЗИЁНГА УЧРАГАНЛАРДАН БЎЛАР ЭДИК (2)**

**Касаллик билан синалган кишининг касалликка
муносабати шаръий муносабат бўлиши учун унга
тавсия қилинган васиятлар:**

– Балонинг Аллоҳ Таоло томонидан келган синов эканлигига имон келтириш. Мусулмон одам ўзининг бу дунёда Аллоҳ Азза ва Жаллага ибодат қилиш учун яратилганлигини доим ёдда тутиши лозим. Аллоҳ Таоло айтади:

﴿وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ﴾

«Мен жин ва инсни фақат Ўзимга ибодат қилишлари
учунгина яратдим» [Зарият 56]

Албатта бу дунё синов диёридир. Аллоҳ Таоло айтади:

﴿تَبَرَّكَ الَّذِي بِيَدِهِ الْمُلْكُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿۱﴾ الَّذِي خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَيَاةَ

لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا وَهُوَ الْعَزِيزُ الْعَفُورُ﴾

«(Барча оламлар) подшоҳлиги Ўз қўлида бўлган зот —
Аллоҳ баракотли-буюқдир. У барча нарсага қодирдир. (Эй
инсонлар, У) сизларнинг қайсиларингиз чиройлироқ-
яхшироқ амал қилгувчи эканлигингизни имтиҳон қилиш
учун ўлим ва ҳаётни яратган зотдир. У қудратли ва
мағфиратлидир» [Мулк 1-2]

Аллоҳ Субҳанаҳу инсонни яратиб, ер юзини обод қилиши
учун уни ер юзига халифа қилди. Ушбу халифаликни амалга
ошириш асносида унга мусибатлар етиши қадардир.
Мўминнинг синалиши унинг имонига қараб бўлади.
Термизий ўзининг Сунанида Саъд ибн Абу Ваққосдан ривоят
қилган ҳадисда Саъд айтади: Мен: Эй Росулудллоҳ, қайси
одамлар оғирроқ синовга учрайди – дедим. Росулудллоҳ ﷺ
айтдилар:

«الأنبياء، ثُمَّ الْأَمْثَلُ فَالْأَمْثَلُ، فَيُبْتَلَى الرَّجُلُ عَلَى حَسَبِ دِينِهِ، فَإِنْ كَانَ دِينُهُ صُلْبًا اسْتَدَّ بَلَاؤُهُ، وَإِنْ كَانَ فِي دِينِهِ رِقَّةٌ ابْتُلِيَ عَلَى حَسَبِ دِينِهِ، فَمَا يَبْسُخُ الْبَلَاءُ بِالْعَبْدِ حَتَّى يَتْرَكَهُ يَمْشِي عَلَى الْأَرْضِ مَا عَلَيْهِ حَظِيئَةٌ»

«Пайғамбарларга, энг яхшиларига ва яна яхшиларига. Киши динига қараб синалади. Агар динида мустаҳкамлик бўлса, унга синов қаттиқ келади. Агар динида бўшлик бўлса, шу динига қараб синалади. Банда то ер юзида ҳеч бир хатосиз юрадиган бўлгунига қадар балоланиб бораверади». Касаллик ёки мусибат қадардир. Касаллик Аллоҳнинг иродаси бўлиб, У Зот шу касаллик туфайли бандаларининг гуноҳларини кечириши учун ҳамда улар соғлиқнинг қадрини билишлари ва Аллоҳ Азза ва Жалланинг неъматларини муносиб тарзда қадрлашлари учун уларни касаллик билан синайди. Касаллик бир эслатма бўлиб, одам шу касалликдан кейин имон воҳасига қайтади.

– Банданинг, ушбу касалликни юбориш билан Аллоҳ менга яхшиликни ирода қилди, деб Аллоҳ ҳақида яхши гумонда бўлиши. Ибн Ҳиббон ўзининг саҳихида Абу Хурайрадан ривоят қилган ҳадисда Набий ﷺ айтадилар:

«إِنَّ اللَّهَ جَلَّ وَعَلَا يَقُولُ: أَنَا عِنْدَ ظَنِّ عَبْدِي يَوْمَ، إِذَا خَيْرًا فَلَهُ، وَإِنْ شَرًّا فَلَهُ»

«Аллоҳ Жалла ва Ало айтади: Мен банданинг Мен ҳақимдаги гумонидаман. Яхши гумон қилса ҳам ўзига, ёмон гумон қилса ҳам ўзига».

– Сабрли бўлиш ва бетоқат бўлиб ғазабланмаслик. Талаб қилинган сабр, гўзал сабрдир. Аллоҳ Таоло айтади:

﴿فَأَصْبِرْ صَبْرًا جَمِيلًا﴾

«Бас, (Эй Муҳаммад, кофирларнинг озор-азиятларига) чиройли сабр билан сабр-тоқат қилинг!» [Маориж 5]

Гўзал сабр – асабийлашмасдан, безовта бўлмасдан ва эътироз билдирмасдан сабр қилишдир... У ҳам тилда ва ҳам қалбда сабр қилишдир. Яъни, тилда розилигини айтиб, қалбда: Эй Парвардигор нима учун? – демасликдир. Агар банданинг тили қалбига мос бўлса, у гўзал сабр қилгувчидир. Сабр

қилиш билан Аллоҳ ҳузуридаги ажрни умид қилишга келсак, агар банда касал бўлса ёки бирор мусибатга учраса, сўнг Аллоҳ Азза ва Жаллага ҳамд айтиб сабр қилса ва биз Аллоҳнинг бандасимиз ва биз Аллоҳга қайтгувчимиз деса, Аллоҳ унга у билмаган томондан ажр беради. Аллоҳ Субҳанаҳу ва Таоло айтади:

﴿إِنَّمَا يُوفَى الصَّابِرُونَ أَجْرَهُمْ بِغَيْرِ حِسَابٍ﴾

«Ҳеч шак-шубҳа йўқки, сабр-тоқат қилгувчиларга ажр-мукофотлари ҳисоб-китобсиз тўла-тўқис қилиб берилур»

[Зумар 10]

Набий ﷺ фарзандининг ўлимига сабр қилиб, нолимаган, балки «Биз Аллоҳнинг бандасимиз ва биз Аллоҳга қайтгувчимиз» деб Аллоҳга ҳамд айтган кишининг сабри ва шукрини мукофотлаш учун Аллоҳ унга жаннатда бир уй қуришини баён қилганлар. Росулulloҳ ﷺ айтадилар:

«إِذَا مَاتَ وَلَدُ الْعَبْدِ قَالَ اللَّهُ تَعَالَى لِمَلَائِكَتِهِ: قَبَضْتُمْ وَلَدَ عَبْدِي؟ فَيَقُولُونَ: نَعَمْ، فَيَقُولُ: قَبَضْتُمْ ثَمَرَةَ فُرَادِيهِ؟ فَيَقُولُونَ: نَعَمْ. فَيَقُولُ: فَمَاذَا قَالَ عَبْدِي؟ فَيَقُولُونَ:

حَمْدَكَ وَاسْتَرَجَعَ، فَيَقُولُ اللَّهُ تَعَالَى: ابْنُوا لِعَبْدِي بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ، وَسَمُّوهُ بَيْتَ الْحَمْدِ»

«Агар банданинг фарзанди ўлса, Аллоҳ фаришталарига: Бандамнинг фарзандини жонини олдингизми? – дейди. Фаришталар: Ҳа – дейдилар. Аллоҳ: Бандам нима деди – дейди. Фаришталар: Сенга ҳамд айтиб «Биз Аллоҳнинг бандасимиз ва Аллоҳга қайтгувчимиз» деди – дейдилар. Шунда Аллоҳ Таоло айтади: Бандам учун жаннатда бир уй қуришлар ва уни ҳамд уйи деб номланглар». Бу ҳадисни Термизий ривоят қилган ва уни ҳасан ҳадис деб айтган.

– Аллоҳнинг азоб чеккан бандасини яхши кўришига ва у учун жаннат эшигини очишига ишониш. Агар банда сабр қилса ва чидамли бўлса сабр қилувчилар девонига ёзилади. Сабр қилувчилар Аллоҳнинг ҳифзу-ҳимоясида бўлишининг ўзи, улар учун катта шарафдир. Аллоҳ Таоло айтади:

﴿يَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلَاةِ إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ﴾

«Эй мўминлар, сабр қилиш ва намоз ўқиш билан (Мендан) мадад сўранглар! Албатта Аллоҳ сабр қилгувчилар билан биргадир» [Бақара 153]

Агар банда ҳамд айтиб шукр қилса, шукр қилувчилар девонига ёзилади. Шукр қилувчиларга Аллоҳ Ўз неъматларини зиёда қилишини ваъда бериши улар учун катта шарафдир. Аллоҳ Таоло айтади:

﴿لَئِنْ شَكَرْتُمْ لَأَزِيدَنَّكُمْ﴾

«Агар шукр қилсангизлар, албатта (уларни янада) зиёда қилурман» [Иброҳим 7]

Қиёмат кунида офият аҳли (касал бўлиб мусибатга учрамаган одамлар) мусибатга учраганлар ва касалларнинг Аллоҳ ҳузуридаги савобини кўришгач, қани эди бизнинг ҳам териларимиз ва танамиз қайчилар билан қийилганда эди деб орзу қиладилар.

– Аллоҳни кўп зикр қилиш ва дуо қилиб, илтижо қилиш. Аллоҳ Таоло айтади:

﴿وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ أُجِيبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ فَلْيَسْتَجِيبُوا لِي وَلْيُؤْمِنُوا بِي لَعَلَّهُمْ يَرْشُدُونَ﴾

«Бандаларим Сиздан (эй Муҳаммад) Мен ҳақимда сўрасалар, Мен уларга яқинман. Менга дуо қилган пайтларида дуогўйларининг дуосини ижобат қиламан. Бас, ҳақ йўлга юришлари учун (улар ҳам) Менинг (даъватимга) жавоб қилсинлар ва Менга имон келтирсинлар» [Бақара 186]

Аллоҳ айтади:

﴿أَمَّنْ يُجِيبُ الْمُضْطَرَّ إِذَا دَعَاهُ وَيَكْشِفُ السُّوءَ وَيَجْعَلُكُمْ خُلَفَاءَ الْأَرْضِ أُوْلَئِكَ مَعَ اللَّهِ قَلِيلًا مَّا تَذَكَّرُونَ﴾

«Ёки музтар-ночор одам дуо-илтижо қилган вақтида (дуосини) ижобат қиладиган ва (унинг) мушкулини осон қиладиган ҳамда сизларни ернинг халифа-эгалари қиладиган зотми?! Аллоҳ билан бирга яна бирон илоҳ борми?! Камдан-кам эслатма-ибрат олурсизлар!» [Намл 62]

Шунга кўра, бандага етган касаллик ёки зиёнлар уни Аллоҳга яқинлаштиради ва Аллоҳга дуо қилиб, илтижо қилишига сабаб бўлади. Қанча одамлар борки, улар Аллоҳга илтижо қилишдан юз ўгиришган, бироқ, касал бўлишгач, Аллоҳга илтижо қилиб холис дуо қилишган ва бу уларнинг имонини зиёда қилган. Ваҳб ибн Мунаббаҳ айтади: «Дуони келтириб чиқариш учун бало тушади». Аллоҳ Субҳанаҳу айтади:

﴿وَإِذَا أُنْعَمْنَا عَلَى الْإِنْسَانِ أَعْرَضَ وَنَسَىٰ بِنِعْمَةِ رَبِّهِ ۖ إِذَا مَسَّهُ الشَّرُّ فَدُو دُعَاءِ عَرِيضٍ﴾

«Қачон Биз инсонга (неъмат-давлат) инъом қилсак, у (Бизга шукр қилишдан) юз ўғирар ва ўз томонига кетар (яъни Бизни унутар). Қачон унга ёмонлик (камбағаллик-кулфат) етиб қолса эса, у узундан-узоқ дуо-илтижо эгасидир» [Фуссилат 51]

– Мусулмон одам Аллоҳнинг қазоси ва қадарига имон келтириши, мусибатга қарши туриш учун сабабларни бажариши ва унга таслим бўлмаслиги лозим. Росулulloх ﷺ айтадилар:

﴿وَاعْلَمَ أَنَّ مَا أَخْطَأَكَ لَمْ يَكُنْ لِيُصِيبِكَ، وَمَا أَصَابَكَ لَمْ يَكُنْ لِيُخْطِئَكَ﴾

«Шуни билгинки, сени четлаб ўтган нарса тегмайди, сенга тегадиган нарса четлаб ўтмайди». Аллоҳ Таоло айтади:

﴿إِنَّا كُلَّ شَيْءٍ خَلَقْنَاهُ بِقَدَرٍ﴾

«Албатта Биз ҳар бир нарсани қадар билан яратдик»

[Қамар 49]

Лекин, мусулмон одам Аллоҳнинг қазоси ва қадарини қабул қилиш билан бирга, бу мусибатдан чиқишга ҳам уринмоғи ва сабабларни бажармоғи лозим. Чунки сабаблар қадар бўлиб, мусулмон одам уни бажариши керак. Масалан, ким касал бўлса даволаниши лозим. Чунки касаллик қазодир, даво эса қадар бўлиб, унда шифо хусусияти бўлган қадардир. Касалликни даволашда муолажанинг муваффақияти Аллоҳ Азза ва Жалланинг қадарига боғлиқ. Чунки, Аллоҳ бирор касалликнинг яратган бўлса, унинг давосини ҳам яратган. Қазо ва қадарга имон келтириш билан қалбларда имон ҳақиқати қарор топади.

– Муслмон кишининг қалби касалга шифо бергувчи, зиёни аритгувчи зот бўлмиш Аллоҳ Субҳанахуга боғланган бўлиши лозим. Зеро, Унинг шифосидан бошқа шифо йўқ, ғамларни аритгувчи ҳам фақат Удир. Аллоҳ Таоло айтади:

﴿وَإِنْ يَمَسُّكَ اللَّهُ بِضُرٍّ فَلَا كَاشِفَ لَهُ إِلَّا هُوَ وَإِنْ يَمَسُّكَ بِخَيْرٍ فَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ

شَيْءٍ قَدِيرٌ﴾

«Агар Аллоҳ сизни (камбағаллик, хасталик каби) бирон зиён билан ушласа, бас, уни фақат Ўзигина аритгувчидир. Агар сизни бирон яхшилик билан ушласа, бас, билинги, У ҳамма нарсга қодирдир» [Анъом 17]

Аллоҳ Таоло айтади:

﴿وَإِذَا مَرِضْتُ فَهُوَ يَشْفِينِ﴾

«Касал бўлган вақтимда Унинг Ўзи менга шифо берур»

[Шуаро 79]

Муслмон одам куйидагиларга риоя қилиши лозим:

1 – У Фотиҳа сураси, Фалақ ва Нос суралари, Оятал Курси, шунингдек, Росулulloҳ ﷺ айтган маъсур дуолар каби шаръий рукиялар билан ўзини рукия қилиши лозим. Росулulloҳ ﷺ айтган маъсур дуо:

«اللَّهُمَّ رَبَّ النَّاسِ، أَذْهِبِ الْبَأْسَ، اشْفِهِ وَأَنْتَ الشَّافِي، لَا شِفَاءَ إِلَّا شِفَاؤُكَ، شِفَاءَ لَا

يُعَادِرُ سَمًّا﴾

«Эй одамлар Парвардигори ёмонликни (касалликни) кетказ ва шифо бер. Сен шифо бергувчисан, Сенинг шифоингдан бошқа шифо йўқ, Сенинг шифоинг касалликни қолдирмайдиган шифодир». Росулulloҳ ﷺ бир беморга айтдилар:

«ضَعْ يَدَكَ عَلَى الَّذِي تَأْتَمُّ مِنْ جَسَدِكَ وَقُلْ: بِاسْمِ اللَّهِ ثَلَاثًا، وَقُلْ سَبْعَ مَرَّاتٍ: أَعُوذُ بِاللَّهِ

وَقُدْرَتِهِ مِنْ شَرِّ مَا أَجِدُ وَأُحَادِرُ﴾

«Танангдаги азоб бераётган жойга кўлингни кўйиб, уч маротаба бисмиллаҳ, деб айт. Етти маротаба: Ўзим хис қилиб, хавфсираётган нарсанинг ёмонлигидан Аллоҳдан ва Унинг Қудратидан паноҳ сўрайман, деб айт».

2 –

Шифо топишдан умид узмаслик. Чунки Аллоҳ ҳар бир нарсага қодирдир. Мусулмон одамдан касаллик ҳам, шифо ҳам Аллоҳдан эканлигига имон келтиришни талаб қилган Аллоҳ ундан умидсизликка тушмасликни ҳам талаб қилади. Аллоҳ Таоло айтади:

﴿إِنَّهُ لَا يَأْتِيَنَّكَ مِنَ رَوْحِ اللَّهِ إِلَّا الْقَوْمُ الْكَافِرُونَ﴾

«Зеро, Аллоҳнинг раҳматидан фақат кофир қавмгина ноумид бўлур» [Юсуф 87]

Аллоҳ Таоло айтади:

﴿إِنَّمَا أَمْرُهُ إِذَا أَرَادَ شَيْئًا أَنْ يَقُولَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ﴾

«Бирон нарсани (яратишни) ирода қилган вақтида Унинг иши фақатгина «Бўл», демоқлигидир. Бас у (нарса) бўлур-вужудга келур» [Ясин 82]

Аллоҳ Субҳанаҳу бизга Қуръон Каримда Айюб алайҳиссалом қандай қилиб ўн саккиз йил азобда қолганини, сўнг ундан зиённи аритиб, унга шифо берганини зикр қилади. Аллоҳ Таоло айтади:

﴿وَأَيُّوبَ إِذْ نَادَى رَبَّهُ أَنِّي مَسَّنِيَ الضُّرُّ وَأَنْتَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ ﴿۹۷﴾ فَاسْتَجَبْنَا لَهُ وَكَشَفْنَا مَا بِهِ مِنْ ضُرِّهِ وَعَاتَيْنَاهُ أَهْلَهُ وَمَثَلَهُمْ فِي عِندِنَا وَذَكَرَى لِلْعَبِيدِينَ﴾

«Айюбнинг Парвардигорига нидо қилиб: «(Парвардигорим), мени бало ушлади. Ўзинг раҳм-шафқат қилгувчиларнинг раҳмлироғидирсан», деб илтижо қилган пайтини (эсланг). Бас Биз унинг (дуосини) мустажоб қилиб, ундаги зиён-заҳматни кетказдик ҳамда Ўз ҳузуримиздан меҳрибонлик кўрсатиб, барча ибодат қилгувчиларга эслатма-ибрат бўлсин, деб (Айюбга) аҳли-оиласини ва улар билан қўшиб яна ўшаларнинг мислича бола-чақа ато этдик» [Анбиё 83-84]

3 –

Банда ўзининг касаллиги ёки мусибати ҳақида Аллоҳдан бошқа ҳеч кимга шикоят қилмай сабр қилиши керак. Чунки касаллик аламини фақат унинг ўзи тотади, бирон бир киши, ҳатто энг яқин қариндошлари ҳам бу ишда унга шерик бўлмайди... Шунинг учун бандага касаллик ёки бирор мусибат етса истиффор ва ҳамд айтиши, шукр қилиб

сабрли бўлиши лозим... Агар шундай қилса унга Росулulloх ﷺнинг қуйидаги сўзлари мос келади:

«عَجَبًا لِأَمْرِ الْمُؤْمِنِ إِنَّ أَمْرَهُ كُلَّهُ لَهُ خَيْرٌ وَلَيْسَ ذَلِكَ لِأَحَدٍ إِلَّا لِلْمُؤْمِنِ إِنْ أَصَابَتْهُ سَرَاءٌ شَكَرَ فَكَانَتْ خَيْرًا لَهُ وَإِنْ أَصَابَتْهُ ضَرَاءٌ صَبَرَ فَكَانَتْ خَيْرًا لَهُ»

«Мўмин одамнинг иши ажойиб. Чунки унинг ҳамма иши яхши. Агар унга бирор хурсандчилик етиб, шукр қилса, бу у учун яхшилик бўлади ва агар бирор зиён етиб, сабр қилса, бу ҳам у учун яхшиликдир. Бу фақат мўмин одам учундир». Агар ҳадис мазмунини янада чуқурроқ тушунадиган бўлсак, банданинг тавба қилиши ва имон ҳаловатини тотиши касалликнинг кўтарилишидан ҳам яхшироқдир. Термизий ривоят қилган ҳадисда Росулulloх ﷺ айтадилар:

«إِنَّ عِظَمَ الْجَزَاءِ مَعَ عِظَمِ الْبَلَاءِ، وَإِنَّ اللَّهَ إِذَا أَحَبَّ قَوْمًا ابْتَلَاهُمْ، فَمَنْ رَضِيَ فَلَهُ الرِّضَا، وَمَنْ سَخِطَ فَلَهُ السَّخَطُ»

«Мукофотнинг улуғлиги мусибатнинг улуғлиги билан бўлади. Агар Аллоҳ бирор қавмни яхши кўрса, уларни синовдан ўтказади. Ким рози бўлса, у учун розилик бўлади ва ким ғазабланса, у учун ғазаб бўлади». Яъни, ким Аллоҳнинг синовига рози бўлса, у учун Аллоҳ Таолонинг розилиги бўлади ва у катта ажр олади. Ким ғазабланса, яъни Аллоҳнинг синовини ёмон кўриб, сабрсизлик қилса, Аллоҳнинг қазосига рози бўлмаса, у учун Аллоҳ Таолонинг ғазаби ва аламли азоб бўлади. Абу Ҳурайра رضي الله عنه айтади: «Ким учун Аллоҳ яхшиликни истаса, уни синовдан ўтказади». Касаллик Парвардигорнинг бандага раҳматидир. Чунки Аллоҳ Азза ва Жалла бандаларни азоблаш учун эмас, балки раҳм-шафқат қилиш учун уларни яратди. Шундай одамлар борки, улар Аллоҳга ва Унинг ҳикматига нодонларча муносабатда бўладилар. Аллоҳ уларнинг нодонларча шундай тушунчада бўлаётганларини билса ҳам, унга марҳаматли бўлади. Олдингилардан нақл қилинган ривоятда келишича, агар бандага бирор мусибат етиб, у Аллоҳга илтижо қилиб дуо қилсаю дуонинг ижобати кечикса, одамлар: эй Парвардигор, наҳот унга раҳм қилмасанг? – дейдилар. Аллоҳ

уларга жавобан: Мен унга ўз марҳаматимни кўрсатган бўлсаму, яна унга қандай раҳм қилишим мумкин, дейди.

﴿مَا يَفْعَلُ اللَّهُ بِعَذَابِكُمْ إِن شَكَرْتُمْ وَءَامَنْتُمْ﴾

«Агар шукр қилиб, имонли бўлсангизлар, Аллоҳ сизларни нега азобласин?!» [Нисо 147]

4 – Касалларни зиёрат қилиш: Росулulloҳ ﷺ айтадилар:

﴿مَنْ عَادَ مَرِيضًا لَمْ يَزَلْ فِي حُرْفَةِ الْجَنَّةِ، (يَعْنِي جَنَاهَا) حَتَّى يَرْجِعَ﴾

«Ким касални зиёрат қилса, қайтиб келгунига қадар жаннат хурфа (боғи)да бўлади (яъни жаннат меваларини йиғиб олади)». Исломнинг касалга меҳрибонлик кўрсатиши шу даражага етдики, у касалнинг зиёрат қилинишини, мусулмон биродарлари зиммасидаги унинг ҳаққи қилиб белгилади. «Мусулмон одамнинг биродари устидаги бешта бурчи»ни баён қилган ҳадисда «касални зиёрат қилиш» ҳам санаб ўтилади. Росулulloҳ ﷺ мусулмонларни касалларни зиёрат қилишга ундаш билангина кифояланиб қолмадилар, балки уларни зиёрат қилдилар, юқини энгиллатдилар ва уларга тасалли бердилар. Саййидимиз Усмон رضي الله عنه айтади: «Биз Росулulloҳга сафарда ҳам, ўтроқ ҳаётда ҳам ҳамроҳлик қилдик. У Зот касалларни зиёрат қилар, жанозаларимизга борар, биз билан бирга ғазотга чиқар ҳамда оз ва кўпда бизга тасалли берар эдилар».

5 – Тошбўрон қилинган шайтоннинг ёмонлигидан Аллоҳдан паноҳ сўраш, таҳорат қилиш, Куръони Карим тиловати, Аллоҳ Субҳанаҳу билан алоқани мустаҳкамлаш ва катта гуноҳлардан тавба қилиш каби ишлар мусибатларни энгиллатадиган ишлардандир.

– Мусибат хатоларга кафорат бўлиш ва гуноҳларни ўчириш учун бўлиши ҳам мумкин. Росулulloҳ ﷺ айтадилар:

﴿مَا يُصِيبُ الْمُسْلِمَ مِنْ هَمٍّ، وَلَا حَزَنٍ، وَلَا وَصَبٍ، وَلَا نَصَبٍ، وَلَا أَدَى حَتَّى الشُّوْكَةِ يُشَاكَّهَا إِلَّا كَفَّرَ اللَّهُ بِهَا مِنْ خَطَايَاهُ﴾

«Мусулмон одамга ғам-ғусса, касаллик, кулфат ва ҳатто тикон санчилганчалик озор етса, Аллоҳ булар туфайли унинг гуноҳларини кечиради»... Аллоҳ Таоло

пайғамбарларини синовдан ўтказиб, уларнинг даражаларини кўтарганидек, мусулмон одамнинг синалиши унинг даражасини кўтариш ва яхшиликларини зиёда қилиш учун бўлиши ҳам мумкин. Росулulloҳ ﷺ айтадилар:

«أَشَدُّ النَّاسِ بَلَاءَ الْأَنْبِيَاءِ، ثُمَّ الْأَمْثَلُ فَأَلْأَمْثَلُ... فَمَا يَبْرَحُ الْبَلَاءُ بِالْعَبْدِ حَتَّى يَتْرَكَهُ يَمْشِي عَلَى الْأَرْضِ وَمَا عَلَيْهِ حَظِيئَةٌ»

«Энг оғир синовга учрайдиганлар пайғамбарлар, сўнг энг яхшилар ва яна яхшилардир... Банда то ер юзида ҳеч бир хатосиз юрадиган бўлгунига қадар балоланиб бораверади». Уламолар айтадилар: Пайғамбарларнинг синалиши уларнинг ажрларини камайтириш ёки уларни азоблаш учун эмас, балки уларнинг ажрларини икки баробарга кўпайтириш, фазилатларини такомиллаштириш учундир. Одамларга уларнинг сабри ва (келган мусибатга) розилиги кўринади, сўнг уларга эргашилади...

Мусибат мўминларни синаш ва уларни мунофиқлардан ажратиш учун келиши ҳам мумкин. Аллоҳ Таоло айтади:

﴿أَحْسَبَ النَّاسُ أَنْ يُتْرَكُوا أَنْ يَقُولُوا ءَامَنَّا وَهُمْ لَا يُفْتَنُونَ ﴿٢٥﴾ وَلَقَدْ فَتَنَّا الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَلَيَعْلَمَنَّ اللَّهُ الَّذِينَ صَدَقُوا وَلَيَعْلَمَنَّ الْكٰذِبِينَ﴾

«Одамлар: «Имон келтирдик», дейишлари билангина, имтиҳон қилинмаган ҳолларида, қўйиб қўйилишларини ўйладиларми?! Ҳолбуки Биз улардан аввалги (имон келтирган барча) кишиларни имтиҳон қилган эдик-ку!! Бас (шу имтиҳон воситасида) албатта Аллоҳ («Имон келтирдик» деб) рост сўзлаган кишиларни ҳам, ёлгончи кимсаларни ҳам аниқ билур» [Анкабут 2-3]

Аллоҳ мўминни баъзи гуноҳлари учун мусибат билан жазолаши ҳам мумкин. Росулulloҳ ﷺ айтадилар:

﴿وَإِنَّ الرَّجُلَ لَيُحْرَمَ الرِّزْقَ بِالدَّنْبِ يُصِيبُهُ وَلَا يَزِدُّ الْقَدَرَ إِلَّا الدُّعَاءَ وَلَا يَزِيدُ الْعُمْرَ إِلَّا الْبُرُءُ﴾

«Одам қилган гуноҳи туфайли ризқдан маҳрум қилинади. Қадарни фақат дуо қайтаради, умрни фақат такво зиёда қилади». Бу ҳадисни Аҳмад, Насоий, Ибн Можжа, Ибн Ҳиббон ва Ҳоким ривоят қилган, Суютий ҳасан ҳадис деб айтган. □

ИМОМ БУХОРИЙ... УЛАМОЛАР ВА ДАЪВАТНИ ЕТКАЗУВЧИЛАР УЧУН ЎРНАК ОЛИНАДИГАН НАМУНАДИР

Таймуллоҳ Абу Лабин

Солиҳ уламолар аҳамиятини инобатга олмаслик мумкин эмас. Чунки уламолар Росулulloҳ ﷺ бизга хабар берганларидек пайғамбарлар меросхўридир. Улар юлдуз мисол бўлиб, Уммат қийинчиликка ва оғир муаммоларга дуч келганида ечим топиш учун уларга интилади. Аммо уламолар орасида дунё лаззатини тотиб кўрганлар ҳам бор. Улар шон-шуҳратни, юқори мансабларни ва машхурликни хошлашади. Бузғунчи ҳукмдорлар эшиги олдида кўринишдан уялишмайди, аксинча бу билан фахрланишади. Уларнинг фатволари ҳаққа эмас, балки тоғутларга энг фойда келтиришга асосланади.

Пайғамбарлар меросхўри бўлиш даражасига кўтарилган ҳақиқий уламолар ҳаётда икки нарсада муваффақият қозониб курашган уламолардир:

1 – Диний илмларни ўрганиш, эгаллаш ва тарқатишга жиддий ҳаракат қилиш.

2 – Ҳақда саботли бўлиш ва ўз илмларида Аллоҳ Субҳанаҳу ва Таолони рози қилишга ҳаракат қилиш.

Имом Бухорий ўша ҳақиқий уламолардан эди. У динда улкан билимларни эгаллаш билан чекланмади, у эгаллаган билим фаразий ёки ғайриамалий билим бўлмади. Аксинча, у эгаллаган ва тарқатган билим нафақат ўз авлодига фойда келтирди, балки Аллоҳнинг фазли билан қиёмат кунигача Умматга фойда келтирадиган билим бўлди.

Бухорий ихлосда ҳам ёрқин намуна эди. У бу дунёдаги вақтинчалик васвасаларга ва ҳукмдорлар розилигига эришишга қизиқмади. Балки, унинг ягона мақсади ушбу дин бошқа барча динлар устидан ҳукмрон бўлиши учун унга даъват қилиш ва уни сақлаб қолишга ҳаракат қилиш орқали Аллоҳнинг розилигига эришиш бўлди.

Ушбу мақола Бухорийнинг эришган билими ва ҳаётдаги нуқтаи назари ҳақида қисқача маълумот беради.

1) Бухорий уни эгаллашга ва тарқатишга жиддий ҳаракат қилган билим.

2) Унинг таърифлаб бўлмайдиган ростгўйлигини, ҳақни ва динни яхши кўришини кўрсатган ҳаётдаги нуқтаи назари.

Бухорий ҳаётдан олинган ушбу қисқача мавзу унинг шахсияти, амали ва синовли кечинмаларини бутун тафсилоти билан сифатлаб беролмайди. Шундай бўлса-да, биз ушбу мақоланинг, уни ўқиган

даъватни етказувчига ва толиби илмга Аллоҳнинг изни ила фойдали бўлиб қолишини умид қиламиз.

Исломий билимга бўлган туғма иштиёқ

Бухорий 194 ҳижрий йилда, ҳозирги Ўзбекистоннинг Бухоро шаҳрида туғилган ва унга Муҳаммад, дея исм қўйилган. Отаси Исмоил ибн Иброҳим ҳам Имом Молик каби уламолар қўлида таҳсил олган олим бўлган. Аммо, Бухорий отасини танимаган ва ундан ҳеч қандай илм олмаган. Чунки отаси унинг гўдаклигидаёқ вафот этган.

Етимлик унинг илм излашига тўсиқ бўлмади. У жуда ёш кезида Қуръонни ёд олди, ҳадисларни ҳам ёдлай бошлади. Ёш болалигидаёқ саҳиҳ ҳадисларни заиф ҳадислардан ажратишга қизиқишини ўстирди. Тахминан ўн беш ёшида ўзи яшаган Хуросондаги деярли барча ҳадис илмларини жамлаган, дея ишонилади. Ҳатто у Абдуллох ибн Муборак каби уламоларнинг китобини ёд олган.

16 ёшида онаси ва укаси Аҳмад билан бирга ҳаж фарзини адо этиш учун Бухородан Макка Мукаррамага узоқ сафарга чиқди. Лекин ҳаж ибодатини адо этганидан кейин оиласи билан бирга Бухорога қайтмади. Энди 16 ёшга тўлган бўлишига қарамай, Ҳижозда қолишни ўзи учун муҳим деб билди. Чунки Бухорода этиш мумкин бўлмаган уламоларга ва илмга этиш имкони Ҳижозда бор эди.

Интернет ва ҳатто босмаҳона бўлмаган даврда яшаган Бухорийнинг илм излаш ҳамда Умматга фойда келтириш учун оиласини тарк этишга қарор қилиши, унинг самимийлигини ва Уммат олдида масъулиятни ҳис қилганини кўрсатади. Набий ﷺнинг ҳадисларини текшириш соҳасида кўп иш олиб бориш зарурлиги у учун аниқ эди. Чунки у пайтда саҳиҳ ҳадисларни тўплаш бўйича тўлиқ иш олиб борилмаган эди.

У икки йил ичида, яъни энди ўн саккиз ёшга тўлганида Мадинаи Мунавварада ўзининг «Тарихи Кабир» номли, 9 жилдли тенги йўқ биринчи китобини охирига етказди. Бу китоб ҳадис уламоларининг асосий маълумотномасига айланди. Чунки бу китоб ҳадис илмидаги энг мураккаб масала ҳисобланган ровийнинг таржимаи ҳолини ўрганиш (яъни, жароҳатлаш ва одил санаш) масаласини тушунтириб берди. Бу китоб бугунги кунгача асосий маълумотнома бўлиб келмоқда. Чунки бу китоб 40.000га яқин эркак ва аёл ровийлар таржимаи ҳолини ўз ичига олади.

У илм излаш ва уни ёйиш учун Ислом оламидаги катта шаҳарларни кезиб илмнинг энг юксак чўққисига кўтарилди.

Бухорий тез орада ҳадис илмининг энг кучли билимдони сифатида шуҳрат қозонди.

Унинг энг таниқли ва юксак баҳоланган асари «Жомеул Муснади Саҳиҳ Мухтасар мин умури Росулуллаҳи ﷺ ва сунаниҳи ва айямиҳи» «الجامع المسند الصحيح المختصر من أمور رسول الله ﷺ وسننه وأيامه» Росулуллоҳ ﷺнинг ишлари, суннатлари ва ўтказган кунларидан мухтасар қилиб олинган ишончли саҳиҳ тўплам» номли асаридир. Бу асар «Саҳиҳ Бухорий» номи билан ҳам танилган бўлиб, у Бухорий ҳаёти давомида тўплаган 600.000дан кўпроқ ҳадиснинг (бу ҳадисларнинг 23.000таси такрорий матнларсиз келган) хулосасидир. «Саҳиҳул Бухорий» китоби 7200та ҳадисни ўз ичига олади. (Бу ҳадисларнинг 2600тадан ортиғи такрорий матнларсиз келган). Бу китоб бирорта ҳам заиф ривоятни ўз ичига олмаган.

Бу асар ҳатто бугунги кунимизгача Набий ﷺнинг суннатларига боғлиқ масалаларда энг муҳим маълумотнома бўлиб келди.

Бухорий ҳадис илмини жуда яхши билишига қарамай, у ёзган асарлар ҳадис илмигагина чекланиб қолмади. Балки, фикҳга ва ақидага оид масалаларда ҳам ёзди. Чунки у ёрқин имон соҳиби бўлган фақиҳ эди. Бу эса, ўз навбатида, унинг мусулмон сифатида масъулиятни ҳис этганини ва илм излаш йўлида кўп меҳнат қилганини кўрсатади.

Ўғирлангани даъво қилинган динорлар воқеаси

Бухорийнинг ҳақиқий шахсиятини очиб берган воқеалардан бири машҳур «ўғирлангани даъво қилинган динорлар» воқеасидир. Шайх Абдуссалом Муборак Фаврий ўзининг «Фақиҳлар саййиди ва муҳаддислар имоми имом Бухорийнинг таржимаи ҳоли» номли китобида Бухорий ҳаётидаги бир воқеани зикр қилади. Бу воқеа унинг самимийлигини, масъулиятни қанчалик ҳис қилишини исботлаш учун етарлидир. Чунки бу воқеа Бухорийнинг динга ва Умнатга нисбатан чуқур ҳис-туйғуларини кўрсатиб берган:

Имом Бухорий ҳадис жамлаш учун йўлга чиққан кунларининг бирида кемага минади ва унинг ёнида минг динор бўлади. (Ўша даврда минг динор катта маблағ бўлган). Шунда кемадаги йўловчилардан бир киши келиб, унга муҳаббати ва дўстлигини кўрсатади, унга яқинлашиб, у билан ҳамсуҳбат бўлади. Имом унинг муҳаббати ва садоқатини кўргач, унга мойил бўлади. Иш шу даражага етиб борадики, Имом у билан ҳамсуҳбат бўлганидан кейин, ўзининг ёнидаги динорлар ҳақида уни хабардор қилади. Бир куни ҳамроҳи уйқудан туриб, бақириб йиғлай бошлайди, кийимларини йиртиб, ўзининг юзи ва бошига муштлаб уради. Одамлар унинг бундай аҳволини кўришгач, саросимага ва

хайратга тушишади ва ундан бунинг сабабини сўрай бошлашади. Одамлар бунинг сабабини айтишни қаттиқ талаб қилишгач, менда бир халта бўлиб, унда минг динор бор эди, шу йўқолиб қолди, дейди. Шунда одамлар кемадаги йўловчиларни бирма-бир тинтий бошлашади. Мана шу пайтда Бухорий халтадаги динорларни яширинча чиқариб, денгизга отиб юборади. Тинтув қилаётганлар унинг олдига етиб келиб, уни ҳам тинтув қилишади. Улар кемадаги йўловчиларнинг ҳаммасини тинтиб кўриб, ҳеч нарса топишолмайди. Сўнг динорлари йўқолганини даъво қилган кишининг ёнига қайтиб бориб, унга қаттиқ танбех беришади. Одамлар кемадан тушишгач, у киши имом Бухорийнинг ёнига келиб: Халтадаги динорларни нима қилдингиз? – деб сўрайди. Бухорий: уларни денгизга отдим, дейди. У киши: бундай катта бойликни йўқотишга қандай чидадингиз? – дейди. Шунда имом унга шундай дейди: Эй нодон... Билмайсанми, мен бутун ҳаётимни Росулulloх ﷺнинг ҳадисларини жамлаш билан ўтказганман, менинг ишончилигимни дунё биледи. Шундай экан, қандай қилиб мен ўзимни ўғирлик тухматига дучор қилишим мумкин? Ҳаётимда ўзим эришган бебаҳо дурни (ишонч ва адолатни) бир неча дирҳамлар учун йўқотайми!!».

Росулulloх ﷺнинг суннатларини жамлашдаги бундай фидоийлик, матонат ва тўла холислик, Бухорийнинг Аллоҳ Таоло динни сақлаб қолиш учун танлаган кишилардан эканлигини кўрсатади. Аллоҳ Таоло айтади:

﴿ثُمَّ أَوْرَثْنَا الْكِتَابَ الَّذِينَ اصْطَفَيْنَا مِنْ عِبَادِنَا﴾

«Сўнгра Биз бу Китобга бандаларимиздан Ўзимиз танлаган зотларни (яъни сизнинг умматингизни) ворис қилдик» [Фотир 32]

Бухорий бутун умри давомида 90 мингдан ортиқ талабага сабоқ берган, уларнинг орасида икки машҳур муҳаддис, Муслим ва Термизий ҳам бор. Бугунги кунда Саҳиҳи Бухорий, Саҳиҳи Муслим ва Сунани Термизийсиз Умматнинг аҳволи нима бўлган бўлар эди?

Ҳокимнинг талабини рад этиш

Бухорийнинг умри охирида юз берган бу воқеа энг аҳамиятли воқеа бўлса керак. У ёшлигида тарк этган ўз юртига кексайиб қолган кезида биринчи бор қайтиб келди ва у арзигули ҳаёт кечириш имкониятига эга бўлди. Бухоро амири Холид ибн Аҳмад Зухалидан хат олганида бу имконият янада кучайди. Хатиб Бағдодий ўзининг «Бағдод тарихи» номли китобида шундай ривоят қилади: «Тоҳирийлар халифасининг Бухородаги амири

Холид ибн Аҳмад Зуҳалий Бухорийдан унинг уйига келиб фарзандларига «Жомеус Саҳих» ва «Тарихул Кабир» китобидан ўқиб беришини сўради. Абу Абдуллоҳ унинг хузурига келишдан бош тортди. Шунда амир фарзандлари учун мажлис куришни ва бу мажлисга бошқаларнинг қатнашмаслигини айтган эди, бундан ҳам бош тортди ва ўқиганларим тингланишини маълум одамларга хослай олмайман – деди».

Бухорийнинг бундай ҳайратланарли позицияси, унинг ҳақиқий олим ва пайғамбарлар меросхўри эканлигини кўрсатади. Оддий одам учун ҳукмдор саройига бориш ҳамда у билан ва унинг оиласи билан ёлғиз ўтиришдан обрўлироқ нима бўлиши мумкин? Ҳеч шак-шубҳа йўқки, шаҳзодаларга таълим бериш эвазига катта ҳақ тўланиши аниқ эди.

Агар бугунги уламолар уммат ҳукмдорларининг биридан саройга келиш таклифномасини олишса бирор лаҳза ўйлаб ўтирмасдан боришади. Бу ҳукмдорлар Ислому қонунларидан бошқа қонунлар билан ҳукм юритаётган бўлса ҳам, улардан ўзларининг ношаръий ишларига шаръий тўн кийдиришни талаб қилишса ҳам уларнинг таклифини ҳеч иккиланмай қабул қилишади.

Бухорий эса, амирнинг талабини рад этди. Ҳолбуки, Бухоро амири бугунги ҳокимлардек очиқ куфр билан ҳукм юритмаган, балки шариат билан ҳукм юритган эди. Шунингдек, Бухорийдан ношаръий фатво бериш талаб қилинмади, аксинча, ҳокимнинг фарзандларига таълим бериш талаб қилинди. Аниқки, у ўз фарзандларининг суннат илмидан фойда олишларини истади.

Бухорийнинг: ўқиганларим тингланишини маълум одамларга хослай олмайман, деган жавоби олим сифатида дин ва Уммат олдида масъулиятни ҳис қилганини кўрсатади. У Исломининг ўргатилиши маълум одамларга чекланган бўлишини асло қабул қилмаслигини, балки уни ўрганиш бутун Умматга, барча мусулмонларга қулай бўлиши лозимлигини айтди.

Бошқача айтганда, у амирга шундай жавоб қилди: «Сиз фарзандларингиз таълим олишини хоҳлайсизми? Ундай бўлса келинг, улар ҳам бошқаларга ўхшаб масжидлардаги ҳалқаларда қатнашсинлар». Бу ҳақиқий Ислому олимнинг тенгсиз жасорати ва холислигидир. Унинг бундай позицияси охир бориб унга зиён келтирди. Чунки у ўз шаҳридан қувилди ва ўзига муносиб тарзда тақдирланмасдан вафот этди. Унинг охиратдаги мартабасини фақат Аллоҳ Субҳанаҳу ва Таоло билади. Аллоҳ Таолодан унинг мартабасини энг олий даражада қилишини сўраб қоламиз.

Бугун Бухорий меросини қандай ҳимоя қилишимиз керак?

Гарчи Бухорий буюк алломалар кўп бўлган даврда яшаган бўлса-да, бу унинг меҳнат қилишига тўсиқ бўлмади. У Исломнинг олтин асридан, исломий илмлар гуллаб-яшнаган даврдан, имом Аҳмад ва Шофейи каби уламолар замонидан баҳраманд бўлди.

Бироқ бундай даврда яшаш унинг ортга чекинишига ёки масъулиятни ҳис қилиш даражаси пастлаб кетишига сабаб бўлмади. У даврда Ислом бутун олам устидан ҳукмронлик қилган, Уммат энг афзал Уммат даражасига кўтарилган эди. Шунингдек, у даврда Халифалик мавжуд бўлиб, исломий юртларда қонунчиликнинг ягона манбаси шариат эди.

Шундай бўлса-да, у Ислом дини учун ҳаракат қилишга бутун ҳаётини бағишлади. У озгина иш билан кифояланиб қолмади, вақтини дунё ишларига ҳаракат қилиш билан зое кетказмади.

Бугун Халифалик мавжуд эмас, бутун Ислом оламида инсонлар томонидан тузилган қонунлар татбиқ этилмоқда, ҳар куни мусулмоннинг шарафи ва ҳаётига тажовуз қилинмоқда. Мана шундай даврда мусулмон кишининг Ислом даъватини ёйишга ва Исломни тиклаш учун ҳаракат қилишга лоқайдлик қилишини қандай оқлаш мумкин?

Шундай экан, келинг, Ислом рисолатини етказиш учун Аллоҳ томонидан танланганлар қаторида бўлишга интилайлик.

﴿ثُمَّ أَوْرَثْنَا الْكِتَابَ الَّذِينَ اصْطَفَيْنَا﴾

«Сўнгра Биз бу Китобга Ўзимиз танлаган зотларни (яъни сизнинг умматингизни) ворис қилдик» [Фотир 32]

Бухорий яшаган даврда Ислом бугунгидек ғариб эмас эди. Шундай экан, келинг, ғариблар қаторида бўлиб, Ислом динини юксалтиришга ҳаракат қилиш орқали одамлар бузган нарсаларни ислоҳ қилайлик.

﴿بَدَأَ الْإِسْلَامَ غَرِيبًا وَسَيَعُودُ غَرِيبًا كَمَا بَدَأَ، فَطُوبَى لِلْغُرَبَاءِ﴾

«Ислом ғариб бўлиб бошланди ва у яна ғариблигига қайтади. Ғарибларга Тубо жаннати бўлсин». □

АМИРЛИКЛАР-(ИСРОИЛ) КЕЛИШУВИ ЭЪЛОН ҚИЛИНГАНИДАН КЕЙИН: АРАБ ДАВЛАТЛАРИ ЛИГАСИ ФАЛАСТИН МАСАЛАСИДА ЯШИРИБ КЕЛГАН ХИЁНАТИНИ ОШКОР ҚИЛДИ

– Фаластин маъмурияти Амирликлар (Исроил) билан яқинда имзолаган муносабатларни нормаллаштириш келишувини муҳокама қилиш учун араб давлатларининг фавқулодда йиғинини ўтказиш талаби билан чиқди. Араб давлатлари Лигаси Фаластин режимининг бу талабини рад этди ва 9 сентябрда ўтказиладиган навбатдаги йиғиннинг оддий йиғин бўлишини таъкидлади.

– Амирликлар бошлаган муносабатларни нормаллаштириш тўлқинида, минтақада Фаластин масаласига нисбатан янги сиёсий йўналиш, олдингиларидан бутунлай фарқ қиладиган ёндашув ва бу масалага фақат Фаластин аҳли масаласи сифатида қараш пайдо бўлиши аниқ. Яъни бу – Фаластин масаласини тугатиш, демакдир.

– Араб давлатлари Лигасининг ҳақиқий молиялаштирувчиси – Амирликлар ва Саудия Арабистони бошчилигидаги Кўрфаз давлатларидир. Араб давлатларида, хусусан Кўрфаз давлатларида (Бахрайн ва Уммонда) (Исроил) билан муносабатларни нормаллаштиришга интилиш мавжудлиги кўзга ташланмоқда. Кувайт муносабатларни нормаллаштирувчи давлатларнинг энг охиргиси бўлишини эълон қилди. Саудияга келсак, бу масалада у бироз кечикмоқда. Чунки у (Исроил) билан ўрнатган муносабатларини очиқ кўрсатишга журъат қила олиши учун унга кўпроқ вақт керак. У бундай қарорнинг оқибатларидан қўрқмоқда. Қатар эса, (Исроил) билан хос муносабатларни ўрнатишда биринчилардан бўлди. Лиганинг қароргоҳи у ерда жойлашган Сисий Мисрига келсак, у 1979 йили имзоланган Кэмп-Дэвид келишувидан бери (Исроил) билан муносабатларни нормаллаштириб келмоқда. Бу ерда стол остида (яширинча) муносабатларни нормаллаштира бошлаган Судан ҳам бор. У буни ошкор қилиш арафасида турибди. Муносабатларни нормаллаштириш эълон қилинганидан кейин, қандай қилиб у Араб давлатлари Лигаси бўла олади?! Улар мана шундан кейин, Фаластин масаласи бизнинг устувор масаламиздир, деб қандай айтиша олади?!

– Ҳеч шубҳа йўқки, Амирликлар-(Исроил) келишuvi, шунингдек, (Исроил) билан муносабатларни нормаллаштириши кутилаётган Кўрфаз давлатлари ва Форс Кўрфазидан ташқаридаги давлатлар билан (Исроил) ўртасидаги келишувлар «Аср келишuvi»нинг бир қисмидир. Бу келишув минтақадаги мавжуд сиёсатлар ва иттифоқларни, бинобарин, Араб давлатлари Лигаси, Ислол Ҳамкорлик Ташкилоти ва Кўрфаз Ҳамкорлик Кенгаши каби регионал ташкилотларни ўзгартириб юборади.

Ал-Ваъй: Яҳудийлар билан муносабатларни нормаллаштириш тўлқини – ҳукмдорларнинг Фаластин масаласига қилаётган хиёнатларини эълон қилиш тўлқинидир. Бу келишувнинг исломий халқларга ҳеч қандай алоқаси йўқ. Қолаверса, бундай келишувларга журъат қилишда ҳукмдорлар қўрқиб, иккиланиб туришибди. Ислomий халқларнинг унга қарши ғалаёнга келиши шубҳасиз. Араб давлатлари лигасига келсак, у мустамлакачилар қўлидаги қуролдан бошқа нарса эмас. Бу лиганинг Уммат масалаларига ва интилишларига алоқаси йўқ. □

СУДАНДА ТАШҚИ ИШЛАР ВАЗИРЛИГИ МАТБУОТ КОТИБИ (ИСРОИЛ) БИЛАН МУНОСАБАТЛАР НОРМАЛЛАШТИРИЛИШINI ҚўЛЛАБ-ҚУВВАТЛАГАНИДАН КЕЙИН ИШДАН БЎШАТИЛДИ

Судан ташқи ишлар вазирлиги вазирлик матбуот котиби Ҳайдар Бадавий Содиқнинг (Исроил) билан муносабатлар нормаллаштирилишини қўллаб-қувватлагани сабабли ишдан бўшатирилгани маълум қилди. Ҳайдар Бадавий 2020 йил 18 августда берган баёнотида Судан билан (Исроил) ўртасида муносабатларни нормаллаштиришга қаратилган алоқалар мавжудлигини айтиб экан, Амирликлар билан (Исроил) ўртасида эълон қилинган сўнги келишувни юқори баҳолаб, «жасорат билан ташланган дадил қадам», дея атаган эди. У – келишув имзоланган тақдирда Судан (Исроил) билан муносабатларни нормаллаштирган мамлакатлар ичида ҳатто Мисрдан ҳам эътиборли мамлакат бўлади, дея қўшимча қилди ва «(Исроил) билан араб давлатлари ўртасида ўрнатилган тинчлик халқаро тинчликни рўёбга чиқаришга ёрдам беради», дея таъкидлади. Судан ташқи ишлар вазирлиги матбуот котиби ўз мамлакатининг (Исроил) билан муносабатларни нормаллаштириши ҳамма учун, шу жумладан Саудия учун фойдали бўлишини айтди. У яна шундай деди: «Биз (Исроил) билан муносабатларни нормаллаштирган биринчи давлат эмасмиз. Бизнинг яхудийлар билан алоқаларимиз қадимдан, Мусо алайҳиссалом давридан бери бўлиб келган. (Исроил) билан муносабатларни нормаллаштиришни Хартумдаги ҳукумат коридорларида муҳокама қиламиз ва биз бошқаларнинг изидан бормаймиз. Бизнинг (Исроил) билан муносабатларни нормаллаштиришимиз бошқача, ўзига хос бўлади ва у бошқа мамлакатларникига ўхшамайди». Яна шундай қўшимча қилди: «Судан (Исроил)дан фойда олади, биз ундан фойда оламиз. Муомала тенглик асосида бўлиши керак, (Исроил) биздан катта фойда олади». Ҳайдар Бадавий берган баёноти туфайли мансабидан бўшатирилганидан кейин (Исроил)нинг расмий «Қан-11» телевидениесига берган интервьюсида баёнот берганидан афсусланмаслигини айтиб шундай деди: «Мен нима учун бундай шов-шов кўтарилганини тушунмаяпман. Судан ҳатто Амирликлардан олдин (Исроил) билан муносабатларни нормаллаштира бошлаган. Судан президент Жаъфар Намирий даврида Фалаша яхудийларини Эфиопиядан кўчиришда (Исроил)га ёрдам берди». Содиқ яна шундай қўшимча қилди: «Биз йил бошида Энтеббе шаҳрида (Исроил) бош вазири Биньямин Нетаняху билан учрашган президент Бурҳон каби, шунингдек, Амирликлар раҳбарларига ўхшаб жасоратли бўлишимиз керак. Аминманки, (Исроил) билан тинчлик ўрнатиш Судан манфаати учун заруратга айланди».

Кейинчалик, Судан ташқи ишлар вазирлиги матбуот котибининг баёнотида айтилган гапларни инкор қилди ва бундан ҳайратга тушганлигини билдирди. Судан ташқи ишлар вазири Умар Қамариддин матбуот баёнотида вазирлик Ҳайдар Бадавий Содиқнинг баёнотларидан ҳайратга тушди, деди ва бу баёнотлар «ойдинлаштирилиши керак бўлган ноаниқ вазиятни» пайдо қилди, дея қўшимча қилди. Вазирнинг таъкидлашича, (Исроил) билан муносабатлар ўрнатиш масаласи ташқи ишлар вазирлигида ҳеч қандай тарзда муҳокама қилинмаган ва элчи Ҳайдар Бадавийга бу масалада баёнот бериш юкланмаган.

Ал-Ваъй: Судан ташқи ишлар вазири Умар Қамариддиннинг матбуот баёнотида «вазирлик бу баёнотлардан ҳайратга тушди», «ойдинлаштирилиши керак бўлган ноаниқ вазиятни пайдо қилди», деб айтган гаплари эътиборни тортади. Ҳақиқат эса, бунинг аксидир. Бу баёнотлар ноаниқ вазиятни фош қилиб, аниқлаштириб қўйди, вазир эса буни ноаниқ қилишни истамоқда. Бошқа ҳукмдорлар хиёнатлари фош бўла бошлаганидек, Судан ҳукмдорларининг ҳам яширин хиёнатлари фош бўла бошлади. Бундай ҳукмдорлар ишдан бўшатирилиб, маҳкамага тортилишга лойиқдир. Бу ишлар Суданнинг, шу жумладан ундан бошқа давлатларнинг яширин қилиб келган ишларини ошкора қилиш босқичига ўтиш услубидан бошқа нарса эмас. Бунинг «ҳукмдорлар хиёнатларининг эълон қилиниши», дейиш мумкин. □